

Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними юридичними напрямками

Тенденції розвитку юридичної науки: проблеми та досягнення

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

www.lex-line.com.ua

Юридична лінія

11 жовтня 2011 р.

УКРАЇНА
Тернопіль
2011

Тенденції розвитку юридичної науки: проблеми та досягнення: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції.-Тернопіль, 2011.- 115 с.

В роботі зібрані кращі доповіді з юридичних питань, які оприлюднені на інтернет-сторінці www.lex-line.com.ua.

Адреса оргкомітету:
46010, м. Тернопіль, а/с 1079
тел. 0979074970
E-mail: lex-line@ukr.net

Оргкомітет міжнародної науково-практичної інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ПРОЦЕСІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ В ВИЩИХ ЮРИДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ ТА США: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Гриценко Марія Юріївна

студентка юридичного факультету Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка, президентський степендіат

Вища юридична освіта є необхідною складовою юридичної професії, чим обумовлюється фактор постійності актуальності даного питання. Поняття юридичної освіти фахівці визначають і розглядають як складову більш загальної правової освіти, як галузь вищої освіти, як фундамент юридичної професії, як запоруку професійної компетентності правника, як середовище формування нового покоління правників, як один із інструментів реалізації соціальної функції права, як критерій соціальної стратифікації, як специфічний вид підприємницької діяльності, як шлях розбудови політичної кар'єри, як спосіб реалізації особистих амбіцій тощо.

Порівняння систем юридичної освіти різних країн відкриває особливі перспективи, адже зміст і обсяг “юридичної освіти” як поняття та об'єктивного явища залежить від багатьох чинників - від її історії, організації та організаторів, правової системи, загальних освітніх завдань і мети, конкретної епохи та її власних складових. Тому порівняння систем юридичної освіти має здійснюватися з урахуванням цих чинників.

У даних тезах буде здійснений порівняльний аналіз юридичної освіти України та США на основі низки історичних, правових та соціологічних факторів. Базою порівняльного аналізу є історичні аспекти формування особливостей юридичної освіти, адже саме історичні аспекти, забезпечують еволюцію досвіду.

У США перші паростки юридичної освіти з'явилися у першій половині XIX ст. (Правнична школа Гарвардського університету (1817)). Їм передували різні форми організації навчання й практичної підготовки правників кінця XVIII ст., та ще раніше - система так званого “учнівства” (apprenticeship). Остання передбачала вивчення права під наставництвом практикуючого правника, який виявив бажання поділитися знанням, досвідом та бібліотекою в обмін на допомогу “студента”. У США й донині деякі штати визнають цю форму юридичної підготовки, яка, втім, поступилася “правничим школам”. Правничі школи спочатку були

переважно незалежними підприємствами без стандартних правил прийому (крім оплати за навчання). Але після запровадження вимог щодо здобуття права на практику (зокрема, складання правничого кваліфікаційного іспиту), що обумовило практичну необхідність у систематичній підготовці правників, та визнання за правом у середині XIX ст. статусу академічної дисципліни правничі школи набули тієї форми, у якій існують нині, - форми професійних навчальних закладів.

Щодо України, юридична освіта в її сучасному розумінні як галузь освіти, сягає щонайменше середньовіччя. На відміну від США, у Європі та, зокрема, на теренах України, з формальна вища юридична освіта має глибше коріння. 20 січня 1661 р. польський король Ян Казимир підписав диплом, за яким надав Львівській Єзуїтській колегії “гідності академії й титул університету”. Так було засновано нинішній Львівський національний університет ім. І. Франка, - найстаріший в Україні навчальний заклад, який готує фахівців-правознавців. Юридичні факультети, крім Львову, було відкрито в університетах у Харкові 1805 р., Києві 1835 р., Одесі 1865 р. Пізніше з на теренах України були засновані й інші юридичні навчальні заклади.

Система вищої юридичної освіти сьогодні є досить складною і визначається взаємодією з політичними, економічними, культурними й соціальними системами. У цих умовах вища юридична освіта не може бути пасивною, а повинна істотно й динамічно впливати на навколишнє середовище, формуючи цивілізоване демократичне правове суспільство. У цьому полягає її позитивна роль і просвітницька місія.

Відзначимо основні принципи універсальності вищої юридичної освіти в Україні:

1) Вища юридична освіта повинна сприяти становленню культури згоди й миру в суспільстві.

2) Доступність вищої юридичної освіти для всіх, хто для цього має необхідні здібності, мотивацію, а також адекватну підготовку на всіх етапах професійної юридичної діяльності впродовж всього життя.

3) Призначення вищої юридичної освіти в тому, щоб надавати не тільки фундаментальні й професійні знання, але перш за все виховувати законослухняного громадянина демократичної держави.

4) Вища юридична освіта повинна використовувати різні форми роботи для того, щоб задовольняти правові потреби громадян.

Принципи юридичної освіти США дещо відрізняються, здебільшого така суттєва різниця обумовлюється матеріалістичним підходом американського уряду до бізнесу. Юридична освіта в США – це перш за все – прибуткова справа для держави та впливових приватних юридичних осіб, адже бюджетного, тобто безоплатного навчання в США не існує.

Кошти за навчання в найпрестижнішому юридичному навчальному закладі – Йельському університеті – чималі - \$ 48 340 в рік.

Важко не помітити велику різницю між навчальним процесом в США і Україні: це і професорсько-викладацький склад, і організація навчальних курсів, і відмінність кредитної системи, і методика та форми навчання, і взаємовідносини в освітньому процесі між студентами та між студентами та викладацьким складом, та, нарешті, організація контрольних заходів.

В США читання лекцій у вузах вважається дуже престижним. Традиційно до читання лекцій залучаються радники й партнери найбільших юридичних фірм, а також діючі судді. Таким чином, можна дійти висновку, що вже самі викладачі з їхніми життєвими надбаннями та досвідом викликають неабиякий інтерес, захоплення та повагу студентів.

В Україні викладачі читають лекції й ведуть семінари, і тому, панує думка, що студентам практично нічого не доводиться робити. У США існує інший підхід. Викладачі направляють студентам завдання й список літератури, обов'язкової для ознайомлення перед лекцією. На лекції викладач лише перевіряє те, як студенти засвоїли ту або іншу тему, акцентує увагу на найбільш складних аспектах розглянутих питань. В Україні ж викладачі опитують весь матеріал загального опрацювання, а список джерел, вказаний в науково-методичній літературі не завжди вимагається для засвоєння та розуміння теми. Семінари ж, як правило, ведуться в формі опитування, а не дискусії.

Навчаючись в США, як і в Україні можна здобути різні наукові ступені. Залежно від програми навчання в американських вузах може бути запропоновано один із трьох ступенів: J.D., LL.M. або S.J.D.

Першим ступенем у США є ступінь J.D. (JurisDoctor), що привласнюється після закінчення трирічного строку навчання, вона найпоширеніша в США.

Наступний ступінь - LL.M. (Legum Magister, Master of Laws), що відповідає українському ступеню «магістр», надається після закінчення річного курсу навчання в американському вузі. Слід зазначити, що ступінь LL.M. одержують головним чином іноземні студенти, які одержали юридичну освіту за межами США.

Нарешті, вищий ступінь в американських школах права - S.J.D. (Doctor of Juridical Science). Даний ступінь присвоюється за підсумками підготовки й захисту дисертації, для чого студенту надається від 3 до 5 років, залежно від вузу.

Така система також є незвичною для України, але і тут строки та умови здобуття наукового ступеню майже збігаються.

Хоча певні схожі риси в процесі навчання також є, проте їх не багато. Кожен курс закінчується складанням іспиту, проте його

організація в навчальних установах США відрізняється від вищих юридичних закладах України. Всі іспити складаються письмово, з використанням ноутбука. Переліку екзаменаційних питань не існує. На іспитах у США, як правило, можна користуватися будь-якими матеріалами. Питання студентам даються на розуміння. Якщо студент не зрозумів суті проблеми, відповісти на запитання правильно буде неможливо.

Також в правничих школах США існує система вибору курсів (навчальних дисциплін); тоді як така система ще недостатньо сформована в Україні – наші студенти мають навчатися за загальною програмою.

Крім того, США є свої традиції, щодо обрання студентами дисциплін. Кожний курс має певну кількість кредитів - від 1 до 5. Мінімальна кількість кредитів за семестр - 12, максимальна - 15. Щоб процес вибору курсів був максимально чесним, проводиться електронна лотерея й визначається, хто зі студентів буде ходити на той або інший курс. В Україні ж така система не є поширеною, за винятком окремих приватних вузів. В Україні студенти повинні навчатися за спільним розкладом та вивчати спільні дисципліни, за винятком певного ряду факультативних дисциплін, що можуть обиратися кожним студентом на свій розсуд.

Варто також звернути увагу на систему підготовки до екзаменів та їх проведення в США, адже саме результати екзаменів в США вирішують питання про майбутнє працевлаштування студентів юридичних шкіл. Система підготовки до екзаменів полягає в наступному:

1. Складання плану-конспекту (outline). Приблизно за місяць до початку іспитів, студент починає готувати так званий outline. Основу цього документа становить конспект лекцій (class notes) а також виписки з підручників.

2. Робота в групах. Група з 3-4 студентів збирається в бібліотеці й колективно вирішує завдання, які можуть зустрітися на іспиті.

3. Навчальні картки (flash cards). У процесі підготовки до іспиту, студент нарізає з паперу 50-100 карт. На одній стороні пишеться юридичний термін, а на іншій - визначення й елементи. Цікаво, що можна купити вже готові картки по деяких юридичних дисциплінах.

4. Рішення екзаменаційних завдань минулих років. У більшості випадків, іспит у юридичній школі США - це складна фактично унікальна ситуація, яку потрібно розібрати в письмовій формі за 2-3 години. Причому, такий розбір передбачає вміле використання отриманих правових знань.

В Україні на сьогоднішній день немає чітко визначеної системи підготовки до екзаменів. Існують визначені навчально-методичною літературою білети з питаннями до екзаменів, там же і наводиться список

наукової літератури, використання якої необхідне для надання студентом грамотної відповіді на екзаменаційні питання. Як правило студенти готуються індивідуально, для підготовки використовують бібліотечні та архівні наукові ресурси та власні рукописні конспекти, які ведуться протягом навчального семестру.

Також важливим є аспект щорічних наукових досліджень в юридичних школах. Дипломних і курсових робіт, на відміну від України, у США немає. Для того щоб одержати диплом з відзнакою, достатньо добре вчитися протягом усього навчального процесу. У той же час деякі курси пропонують можливість студентам написати й захистити письмову роботу, але мова йде саме про письмову роботу, за якої можна одержати 1 додатковий кредит, що буде враховуватися при підрахунку кредитів, необхідних для одержання диплома.

Наведені вище данні та їх аналіз дозволяє нам зробити висновок, що юридична освіта в Україні має свої традиції, орієнтована переважно на забезпечення високого теоретичного рівня навчання студентів, суттєво розрізняється за рівнем якості в різних навчальних закладах і недостатньо приділяє уваги практичній підготовці та спеціалізації правників, що особливо гостро відчувається в умовах зростання обсягів підготовки спеціалістів.

На нашу думку, система юридичної освіти в Україні вимагає певного вдосконалення. Для поліпшення юридичної освіти в умовах адаптації законодавства України до міжнародних і європейських стандартів необхідно:

- завершити розробку й впровадження державних стандартів вищої юридичної освіти з одночасним впровадженням системи державного контролю за рівнем професійної підготовки юристів;
- вивчити стан забезпечення юридичними кадрами з вищою освітою органів державної виконавчої влади, правоохоронних, судових органів соціального захисту населення й визначити потребу у фахівцях з рівнів підготовки й спеціалізацій;
- розробити й затвердити перелік посад, які можуть займати випускники вищих навчальних закладів з юридичною освітою відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня;
- передбачити нові спеціалізації в юридичних навчальних закладах з урахуванням сучасних видів юридичної практики;
- розвивати міжнародні зв'язки в юридичній освіті, пов'язані з розробкою навчальних програм і інших компонентів освіти, направлених на інтеграцію юридичної освіти у світовий освітній простір;
- створити гнучку розгалужену систему післядипломної освіти шляхом перепідготовки й підвищення кваліфікації фахівців з нових

напрямів юридичної науки й практики з оптимальними термінами, періодичністю навчання й забезпеченням оновлення його змісту;

□ розробити й прийняти державну програму підтримки видавництв, що випускають юридичну літературу.

ПРАВОВЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ОСНОВЫ РЕАЛИЗАЦИИ «СТАЛИНСКОГО ПЛАНА» ПРЕОБРАЗОВАНИЯ ПРИРОДЫ В СФЕРЕ ЛЕСОВОДСТВА НА УКРАИНЕ

Киндюк Борис Владимирович

*кандидат юридических наук, доктор географических наук, профессор,
Мариупольский государственный университет*

В статье рассмотрено содержание, организационно-правовые основы реализации на Украине «сталинского плана преобразования природы» в сфере лесоводства на Украине

Ключевые слова: сталинский план преобразования природы, нормативно-правовой акт, искусственные леса, правовое регулирование.

Актуальность темы исследования связана с тем неудовлетворительным состоянием, в котором находятся леса Украины. Для решения этой проблемы необходимо увеличение площадей искусственных лесов. С этой целью может быть использован исторический опыт накопленный в годы реализации «сталинского плана» преобразования природы.

Анализ публикаций показывает, наличие малого количества работ посвященных данной проблеме. Это работы Л.И. Дембо. Б. А. Крынской, В. И. Лозо, Д. Н. Исупова.

Целью работы является исследование организационно - правовых основ реализации «сталинского плана» преобразования природы.

Изложение материалов исследования необходимо начать с того, что официальным названием законодательного акта постановления Совета Министров СССР и ЦК ВКП(б) от 20 октября 1948 г. являлось «О плане полезащитных лесонасаждений, внедрения травопольных севооборотов, строительства прудов и водоемов для обеспечения высоких и устойчивых урожаев в степных и лесостепных районах европейской части СССР» [2]. Спецификой тогдашней советской правовой системы определяется высокий уровень юридической силы этого документа. Причина заключалась в том, что законодательный акт являлся совместным постановлением Центрального Комитета Коммунистической Партии и высшего органа государственной власти – Совета Министров СССР. Это означало привлечение к его реализации всего партийного аппарата, что

значительно увеличивало уровень и качество исполнения документа. Кроме этого, законодательный акт подписал И.В. Сталин, являвшийся на тот исторический момент одновременно Генеральным секретарем ЦК ВКП(б) и Председателем СМ СССР, а на самом деле единоличным диктатором, обладающим неограниченной властью.

Невзирая на достаточно сложное и длинное название документа, основная идея, заложенная в нем, состояла в создании искусственных лесов. С помощью увеличения площадей этого природного ресурса планировалось значительно улучшить микроклимат, защитить земли от эрозии, суховеев и поднять урожаи сельхозкультур. Исходя из этого, законодательный акт следует считать крупнейшей и масштабнейшей программой во всей мировой истории лесоводства программой по созданию искусственных лесов.

В 1948 г. в СССР сложился комплекс условий повлиявших на необходимость подготовки и введения в действие законодательного акта предусматривавшего коренные преобразования природы. Нормативный документ состоял из восьми разделов. В первом из них ставилась задача по созданию восьми крупных лесных государственных полос. К большому сожалению, по территории Украины лишь частично должна была пройти, так называемая «белгородская полоса» длиной 500 км.

С целью технического, научного и организационного обеспечения выполнения плана документ ставил перед Министерством лесного хозяйства СССР и Всесоюзной Академией сельскохозяйственных наук задачу по подготовке технических планов создания лесонасаждений.

С целью руководства работами по посадке искусственных лесов п. 7 документа обязывал Министерство лесного хозяйства СССР создать новую организационную структуру состоящую из трех территориальных управлений. В дополнении к этому, образовывалось проектно – изыскательское объединение «Агролеспроект». При этом, деятельность этих трех управлений не распространялось на территорию Украины.

В период с 1949 по 1965 гг. в республике планировалось создать силами колхозов 791.5 тыс. га, силами совхозов 105.1 га защитных лесонасаждений. Для условий Украины важное значение имел п. 10 документа предусматривающий работы по облесению песков, оврагов, балок водоразделов рек. Согласно п. 11, министерствам сельского хозяйства, совхозов, лесного хозяйства СССР, руководящим партийным и советским органам ставилась задача по подготовке в трех месячный срок единых планов облесительных работ. Законодательный акт указывал, что такие планы должны быть подготовлены по каждой республике, области, району и доведены до каждого конкретного хозяйства.

Реализация законодательного акта на первом этапе проходила на Украине достаточно успешно. По данным П. Г. Вакулюка за период 1949

– 1952 г. колхозы и совхозы республики ежегодно высаживали искусственные леса на площади 66 тыс. га или в два раза больше запланированных показателей [1, с. 484]. К числу недостатков в деле реализации законодательного акта необходимо отнести следующее. Во – первых существовал всесоюзный шаблон посадки деревьев, который не подходил к украинским условиям. Результатом такого подхода являлась слабая приживаемость деревьев и большие потери лесоматериала. Во – вторых, имелась директива Министерства сельского хозяйства запрещающая создавать поля внутри лесных полос площадью менее 100 га. Эта норма также не годилась для украинских степных условий. Так, после смерти в марте 1953 г. И. В. Сталина в стране резко изменилась политическая ситуация. Отрицательным последствием новой политики стало постановление СМ СССР от 20 апреля 1953 г. № 1144, согласно которого приостанавливалась все работы по защитному лесоразведению. С целью выполнения этого законодательного акта ликвидировались все лесозащитные станции, сокращались должности агрометеорологов, а планы по искусственным лесопосадкам исключались из общей отчетности всех организаций.

Література:

1. Вакулук, П. Г. Нариси з історії лісів України / П. Г. Вакулук. – Фастів.: Поліфаст, 2000 – 624 с.
2. Сталинский план преобразования природы. Великие стройки коммунизма / Сборник документов. М.: Государственное издательство политической литературы, 1952. - 86 с.

ВПЛИВ ЗВИЧАЄВОГО ПРАВА НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Майка Максим Борисович

студент юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету

На сучасному етапі розвитку Української держави залишаються актуальними проблеми впливу багатьох взаємопов'язаних чинників на формування національного конституціоналізму, серед яких чільне місце посідає фактор тривалого регулювання суспільних відносин на теренах України нормами звичаєвого права. Одними із перших до вивчення значення правових звичаїв та звичаєвого права приступили науковці міжвоєнного періоду (М. Грушевський, О.Єфремов та інші). В той час з'явилась навіть концепція «революційного звичаєвого права» академіка

О. О. Малиновського. На сучасному етапі проблемами українського конституціоналізму займаються правники В. Кампо, Р. Метельський та ряд інших юристів-науковців.

Найдавнішим джерелом національного звичаєвого права є збірник старорукраїнських норм «Руська правда». Документ декларував, що всі вільні перебували під опікою Руської Правди, головним завданням якої було давати можливість сторонам боронити свої права на життя, здоров'я і майно[3]. Частково змінившись у процесі еволюції даний правовий принцип знайшов своє відображення у діючому законодавстві України: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю»[1].

Одним із найяскравіших прикладів середньовічного права в Європі стали Статут Великого князівства Литовського, що видавався у трьох основних редакціях 1529, 1566 і 1588 років, які відомі як Литовські статuti[4]. Варто зазначити, що правові засади даних джерел звичаєвого права практично складаються із норм, які були встановлені в українській Руській Правді. Ми вважаємо, що приписи Литовських статутів, стали початком для формування ряду конституційних принципів низки демократичних держав, серед яких і закріплені в Основному Законі України норми, що передбачають єдність прав для всіх громадян (статті 21 та 24 Конституції України), відокремлення судової влади від адміністрації (ст. 124 та 128), право на місцеве самоврядування (ст.140).

Конституціоналізм європейського зразка в Україні почав складатися у XVII-XVIII ст. на ґрунті боротьби української шляхти – козацтва – за обмеження монархічної влади держав-метрополій. Але козацький конституціоналізм не міг перерости у класичний конституціоналізм, позаяк козацтво обмежувалось переважно захистом власних станових привілеїв[2]. Проте, на наш погляд, принципи здорового глузду, свободи, рівності, братерства, що стали правовими звичаями козаків знайшли відображення і в теперішній нормативно-правовій базі, а унікальна форма державного утворення запорожців (християнська демократична республіка на чолі з гетьманом) стала прототипом президентсько-парламентської республіки незалежної України.

Норми звичаєвого права знайшли своє передбачені в основах сімейного, цивільного, кримінального права закріплених Конституцією України. Національні традиції відносин у сім'ї (обов'язок піклування про батьків, інститут заручин)[5], козацькі звичаї кримінально-процесуального права (презумпція невинуватості), принципи поділу влади були санкціоновані державою, а діючий Цивільний кодекс України передбачає існування інституту звичаю, як засобу регулювання цивільних відносин (ст. 7 ЦК України)[6].

На нашу думку, зразки звичаєвого права Української держави на різних етапах її розвитку повинні бути предметом гордості кожного свідомого українця, оскільки практично всі його норми сповнені гуманізму, справедливості, об'єктивності, що є характерними рисами народної ментальності. Українське звичаєве право до ХІХ століття виступало основним регулятором суспільних відносин у різних державних утворення, а кращі його зразки були санкціоновані сучасною Конституцією України. Звичаї українців(староруські принципи рівноправності, козацькі - поділу влади, демократії, братерства), що формувались протягом багатовікової історії нації, і сьогодні продовжують впливати на становлення правосвідомості громадян, що необхідно враховувати на нелегкій дорозі побудові суверенної і незалежної, демократичної, правової Української держави.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Капо В.: Український конституціоналізм: європейський вимір. // Юридична газета. – 2006. - №10(71).
3. Кушинська А. Елементи звичаєвого права в "Руській Правді" // Журнал "Хроніка 2000". - 2003. - №7.
4. Павлов А.: Литовський статут та Магдебурзьке право: їх роль у розвитку звичаєвого права на Київщині (ХV-ХVІІ ст.)//Право України. – 2004. - № 10.
5. Іванов В., Озель В.:Укладення шлюбу за українським звичаєвим правом// Персонал. – 2007. - №5.
6. Сагайдак Д.: Традиції війська запорізького//Гетьман. – 2008. – 2-3(20).

КОНСТИТУЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Малишкіна Наталя Олегівна

студентка 10 факультету Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

Аналіз правового статусу та повноважень Конституційного Суду України свідчить про його особливу правову природу та специфічне місце в конституційно-правовому механізмі забезпечення прав і свобод особи. На відміну від судів загальної юрисдикції, Конституційний Суд безпосередньо не розглядає правові спори і не вирішує конкретних справ щодо захисту чи поновлення порушених прав і свобод людини. Однак, як відзначають дослідники, функція захисту гарантованих конституціями основних прав і свобод людини притаманна практично всім органам конституційної юрисдикції будь-якої моделі судового конституційного контролю - американської, європейської чи змішаної [1, с.479]. Не є винятком і Конституційний Суд України, оскільки переважна більшість його функцій прямо чи опосередковано спрямована на забезпечення основних прав і свобод людини і громадянина.

Конституційний Суд України забезпечує реалізацію та захист прав людини, в основному, двома способами: по-перше, шляхом визнання нормативного акта, який певним чином обмежує права людини, неконституційним; по-друге, через офіційне тлумачення норм Конституції та законів України щодо питань забезпечення нормальної та ефективної реалізації громадянами своїх прав та їх захисту [2, с.194]. Разом з тим, слід зазначити, що єдиний орган конституційної юрисдикції не може самостійно ініціювати розгляд жодних справ, що є абсолютно обґрунтованим з огляду на принцип його правового сомообмеження. Право на звернення до Конституційного Суду з поданням належить чітко визначеному колу осіб, серед яких громадяни відсутні. На наш погляд, відсутність інституту конституційної скарги істотно знижує ефективність конституційного контролю в Україні, оскільки фізична особа, виявивши неконституційність нормативно-правового акта, що регулює права та свободи людини, не має права безпосередньо звернутись до Конституційного Суду України з відповідною скаргою.

Окремо слід наголосити, що ефективність функції конституційного контролю в правозахисній сфері суттєвим чином нівелюється положеннями ч.2 ст.152 Основного Закону України, відповідно до якої

закони та інші правові акти або окремі їх положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом рішення про їх неконституційність. Адже враховуючи те, що розгляд справ, відповідно до Закону України "Про Конституційний Суд України", триває 3-6 місяців, виникає ситуація, коли вочевидь неконституційний правовий акт застосовується протягом тривалого часу, порушуючи тим самим права і свободи значної кількості громадян України.

Важливим засобом забезпечення прав та свобод особи є здійснення Конституційним Судом України превентивного контролю щодо всіх законопроектів про внесення змін до Конституції України. Відповідно до ст.159 Конституції України законопроект про внесення змін до Основного Закону розглядається парламентом за наявності висновку Конституційного Суду України щодо його відповідності вимогам ст.157 і 158 Конституції. Стаття 157 забороняє змінювати Конституцію, якщо ці зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

Відповідно до Конституції України специфічним різновидом конституційного контролю є надання Конституційним Судом висновків щодо відповідності Основному Закону чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість. Конституційний Суд перевіряє, чи не звужують ці міжнародні угоди права людини, чи не призведуть вони до спотворення базових конституційних цінностей України.

Таким чином, можна зробити висновок, що функція конституційного контролю у сфері забезпечення прав і свобод людини, недопущення їх скасування чи звуження їх змісту є надзвичайно важливим напрямком діяльності Конституційного Суду України. Адже від рівня ефективності всього правозахисного механізму залежить загальна оцінка громадянами всієї державно-владної діяльності, встановлення в державі режиму законності і правопорядку.

Література:

1. Скомороха В.Є. Конституційна юрисдикція в Україні: проблеми теорії, методології і практики / В.Є. Скомороха. – К.: МП Леся, 2007. – 716 с.
2. Тодыка Ю.Н. Толкование конституции и законов Украины: теория и практика / Ю.Н. Тодыка. – Х.: Факт, 2001. – 358 с.

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне
приватне право**

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ СУМІЖНИХ ПРАВ

Вахонєва Тетяна Миколаївна

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці

Сила Марія Володимирівна

студентка юридичного факультету Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці

Цивільний кодекс України від 16.01.03 р. (ст. 449) та Закон України „Про авторське право і суміжні права” від 23.12.93 р. (ст. 35) визначають перелік об'єктів суміжних прав, до яких відносяться виконання, фонограми, відеограми, програми (передачі) організацій мовлення.

У п. „а” ст. 35 вказаного Закону зазначено, що об'єктами суміжних прав, незалежно від призначення, змісту, оцінки, способу і форми вираження, є виконання літературних, драматичних, музичних та інших творів. Законодавство України не містить поняття „виконання”, однак дає визначення виконавця, як суб'єкта суміжних з авторськими прав. Згідно із ст. 1 Закону України „Про авторське право і суміжні права”, виконавець - це актор, співак, музикант, танцюрист або інша особа, яка виконує роль, співає, читає, декламує, грає на музичному інструменті, танцює чи будь-яким іншим способом виконує твори літератури, мистецтва чи твори народної творчості, циркові, естрадні, лялькові номери, пантоміми тощо, а також диригент музичних і музично-драматичних творів. Таким чином, виконання можна визначити, як подання літературних, мистецьких та інших творів шляхом театральної гри, співу, декламації, танцю, гри на музичному інструменті у живому поданні або за допомогою певних технічних засобів.

Виконання охороняється незалежно від його якості та достоїнства, оскільки ці критерії є суб'єктивними категоріями для здійснення оцінки результатів творчої діяльності. Виконання, як об'єкт суміжних прав, повинно охоронятися нормами права незалежно від того, чи є виконання оприлюдненим, тобто відомим публіці, чи ні. Виконання як об'єкт суміжних прав слід відрізнити від інших схожих понять, що, як правило, відносяться до категорії способів використання творів.

Процес створення виконавцем виконання є аналогічним процесу створення твору автором. Виконавець виступає посередником між автором та аудиторією, шляхом свого виконання передає зміст, що закладений у твір саме автором, а також, крім цього, своє суб'єктивне розуміння цього твору, що залежить від таланту, світогляду та особистості виконавця.

Виконання, як і твір, відображає особистість виконавця як творця. Виконавче мистецтво за своєю природою – творча діяльність, оскільки заснована не на механічному оберненні виконуваного твору в іншу матеріальну форму, а на його перевтіленні [1, с. 119]. Таким чином, для визнання виконання об'єктом суміжних прав, необхідною умовою є наявність у ньому новизни та неповторності.

Правове регулювання суміжних прав виконавців має багато недоліків, пов'язаних насамперед із відсутністю визначення суміжних прав, виконання як його об'єкту та норм, які б чітко визначали співвідношення правового регулювання авторських та суміжних прав. Основним ознакам виконання слід надати юридичного значення, закріпивши їх у відповідних нормах авторського законодавства, так, в першу чергу, потребує визначення поняття творчого характеру виконання, встановлення критеріїв його новизни та неповторності, розуміння як зовнішньої об'єктивної форми вираження авторського твору, що є відносно самостійним об'єктом права інтелектуальної власності.

До об'єктів інтелектуальної власності згідно із п. „б” ст. 35 Закону України „Про авторське право та суміжні права” відносяться фонограми, що є об'єктами суміжних з авторськими прав у загальній системі об'єктів права інтелектуальної власності. Авторське законодавство визначає фонограму як звукозапис на відповідному носії (магнітній стрічці чи магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що входить до аудіовізуального твору. Законодавець відмежував фонограми від аудіовізуальних творів, які містять одночасно як звукові, так і зображувальні елементи. Таким чином, всі можливі види творчої діяльності (кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми, слайдофільми тощо), що відповідають ознакам, які містяться у визначенні аудіовізуального твору, не можуть бути визнані фонограмою та відноситися до об'єктів суміжних прав.

Фонограма має похідний характер у відношенні до об'єктів авторського права та цілком залежить від прав авторів на створені ними твори, щодо яких здійснюється звукозапис. Фонограму можна визначити як комплексний об'єкт суміжних прав, що традиційно складається з наступних компонентів: 1) твір або декілька творів; 2) виконання чи декілька виконань; 3) матеріальний носій [2, с. 79].

Фонограму можна характеризувати як об'єкт права інтелектуальної власності, в якому поєднані різноманітні об'єкти з метою подальшого їх використання за спільним призначенням. Причому різноманітність спостерігається не тільки в загальному аспекті визначення всіх складових та змісту фонограми (об'єкти авторського та суміжного права), а також при визначенні авторських творів, щодо яких здійснюється звукозапис (музика, вірші тощо). Виконання, як складова фонограми, є завершувальним творчим етапом її створення і надалі настає суто технічна стадія, що включає запис та підготовку фонограми до тиражування.

Фонограма, як об'єкт суміжних прав, розглядається як сукупність технічних та юридичних компонентів: 1) наявність матеріального носія, що є об'єктом матеріального світу і за своїми властивостями дозволяє здійснити на ньому звукозапис; 2) наявність звукозапису, як фіксації за допомогою спеціальних технічних засобів різних за походженням звуків; 3) наявність юридичних умов, дотримання яких є необхідним для надання фонограмі правової охорони як об'єкту суміжних прав.

При наданні правової охорони фонограмам існує постійна необхідність їх відмежування від аудіовізуальних творів, що охороняються нормами авторського права. Процес створення фонограми поєднує у собі такі технічні та інтелектуальні елементи, які надають можливість віднести фонограми до результатів творчої діяльності. Фонограми, змістом яких є не охоронювані авторським правом звуки (виконання) мають самостійний (непохідний) характер. Охороні нормами суміжного права підлягають будь-які фонограми незалежно від їх матеріальної форми, якості запису та змісту (охоронюваний авторським правом твір чи набір звуків, голоси тварин тощо). Для здійснення використання фонограми необхідно мати дозволи на використання кожного самостійного об'єкту авторського права та суміжних прав, тобто авторського твору, виконання та, відповідно, фонограми, як нової форми фіксації звуків. Фонограма при визначенні основних її характеристик повинна розглядатися як сукупність технічних та юридичних компонентів.

До об'єктів інтелектуальної власності згідно із п. „б” ст. 35 Закону України „Про авторське право та суміжні права” відносяться окрім фонограм відеограми, що є об'єктами суміжних з авторськими прав.

Авторське законодавство визначає відеограму як відеозапис на відповідному матеріальному носії (магнітній стрічці, магнітному диску, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких рухомих зображень (із звуковим супроводом чи без нього), крім зображень у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору.

Відеозапис є основою створення відеограми і являє собою здійснення фіксації за допомогою спеціальних технічних засобів (у тому числі й за допомогою числового представлення) на відповідному

матеріальному носії рухомих зображень або рухомих зображень і звуків, яка дозволяє здійснювати їх сприйняття, відтворення або сповіщення за допомогою відповідного пристрою. Законодавець відмежував відеограми від аудіовізуальних творів, які також, як правило, містять одночасно як звукові, так і зображувальні елементи. Аудіовізуальний твір, це не просто звуки і зображення, а фіксація твору на певному матеріальному носії у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових або дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (як із звуковим супроводом, так і без нього), і сприйняття якого є можливим виключно за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів. Таким чином, всі можливі види творчої діяльності (кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми, слайдофільми тощо), що відповідають ознакам, які містяться у визначенні аудіовізуального твору, не можуть бути визнані відеограмою та відноситися до об'єктів суміжних прав.

Аудіовізуальний твір можна визнати результатом спільної творчої інтелектуальної діяльності режисера-постановника, сценариста та інших осіб, які внесли свою частину творчого внеску у процес його створення. Аудіовізуальний твір є об'єктом авторського права, зафіксованим на певному матеріальному носії. Первинними суб'єктами права на аудіовізуальний твір є його творці (автори), що є суб'єктами авторського права.

Виходячи із визначення відеограми та аудіовізуального твору, стає зрозумілим, що фіксація твору на певному матеріальному носії у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) може здійснюватися тільки на відеограмі, яка є відеозаписом цього твору. Таким чином, поняття „відеограма”, „відеозапис”, „фіксація рухомих зображень” є тотожними з юридичної точки зору поняттями. Відеозапис (відеограма) для аудіовізуального твору слугує об'єктивною формою для втілення.

Передачі (програми) організацій мовлення згідно з п. „в” ст. 35 Закону України „Про авторське право та суміжні права” визнаються об'єктами суміжних прав і підлягають охороні нормами права. Термінологія, яка використовується для позначення об'єктів суміжних прав організацій мовлення потребує корегування, оскільки поняття „передача” та „програма” мають своє законодавче визначення, яке не зовсім відноситься до їх визначення як об'єктів суміжних прав. Таким чином, у загальному позначенні, об'єктом суміжних прав організацій мовлення є сукупність різних видів інформаційних ресурсів, в тому числі матеріалів, що є об'єктами авторського права та суміжних прав (твори, виконання, фонограми тощо), які подаються організаціями мовлення користувачам шляхом сповіщення ефірним чи кабельним шляхом.

Багато, щоб у майбутньому з'явилося не тільки визначення об'єкту суміжних прав організацій мовлення, а також більш детально був визначений правовий статус організацій мовлення саме як суб'єктів права інтелектуальної власності. Основні ознаки передачі (програми) мовлення, як об'єкту суміжного права, полягають у тому, що: засобами подання публіці є створення сигналів, які розповсюджуються дротовим чи бездротовим способом; сповіщення передач (програм) здійснюється виключно спеціальними організаціями мовлення; передача у якості сповіщення це завжди технічний процес, що не є результатом творчої діяльності; виникнення суміжного права на передачу (програму) організації мовлення виникає після оприлюднення передачі організації мовлення; основне призначення передачі як об'єкту суміжних прав полягає у наданні можливості сприйняття інформаційного матеріалу одночасно необмеженою кількістю осіб; правова охорона надається лише вперше оприлюдненій передачі, повторне сповіщення передач хоча і здійснюється вже за допомогою інших сигналів, але не підлягає правовій охороні; використання організаціями мовлення спеціальної техніки без якої їх діяльність є неможливою.

Література:

1. Кокина С.Б. Исполнение как объект прав артиста-исполнителя в Российской Федерации / Дис. на соиск. уч. степени канд. юрид. наук за специальностью 12.00.03., М.: Московская государственная юридическая академия., 2002.- 186 с.
2. Звегинцева Е.А. Правовое регулирование отношений, возникающих в процессе создания и использования фонограммы: Дис. на соиск. уч. степ. к. ю. н.: (12.00.03) / Российский университет Дружбы народов. – Москва, 2003. – 215 с.

МОМЕНТ ВСТАНОВЛЕННЯ ПЕРЕЛІКУ СПАДКОЄМЦІВ, ЯКІ МАЮТЬ ПРАВО НА ОBOB'ЯЗKOBY ЧАСТКУ В СПАДЩИНІ

Ковальчук Ярослав Вадимович

аспірант Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, викладач кафедри правознавства Інституту Політології і права Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, юрисконсульт

Спадкове право є однією з найдавніших і найосновоположніших підгалузей, які утворюють систему цивільного права. Її норми, здійснюючи відображення ціннісних орієнтирів і моральних засад,

водночас створюють надійні механізми ефективної охорони певних майнових та немайнових благ [1, с. 40].

Вищевказана підгалузь передбачає чимало питань, зміст яких спричиняє появу істотних невизначеностей в теорії та практиці. Зокрема, одним з них є з'ясування моменту, в який можна визначити перелік спадкоємців, за законом, що володіють правом на обов'язкову частку в спадщині.

Актуальність даного дослідження обумовлюється тим, що з проголошенням нашою державою своєї довгоочікуваної незалежності, в повсякденному житті майже всіх її громадян істотним чином зросло значення приватної власності. Одним з найпоширеніших похідних способів набуття права на останню є спадкування. Суб'єктами такого процесу в деяких випадках стають необхідні спадкоємці. Кожна зі вказаних фізичних осіб може набути право на безпосередню участь в прийнятті спадщини лише в конкретно встановлений проміжок часу.

Юридична література містить в собі велику кількість наукових досліджень, зміст яких безпосередньо чи опосередковано стосується з'ясування моменту, в який можна визначити перелік непрацездатних представників першої черги спадкоємців за законом, які мають право на обов'язкову частку в спадщині. Авторами таких розвідок є провідні вчені, до переліку яких, зокрема, належать: Б. Антімонов, А. Гнєзділова, М. Гордон, К. Граве, Р. Достдар, В. Дроніков, Ю. Заїка, І. Жилінкова, О. Кухарев, М. Мельник, З. Мозжухіна, П. Нікітюк, О. Підпригора, І. Покровський, З. Ромовська, Є. Рябоконь, В. Серебровський, М. Телюкіна, В. Толстой, А. Файнштейн, Є. Фурса, С. Фурса, Є. Харитонов, К. Храмцов, Т. Чепіга, Б. Черепакін, В. Чушкова та інші вчені.

Чинне законодавство нашої держави чітко встановлює момент виникнення в необхідних спадкоємців можливості взяти участь в прийнятті спадкової маси. Зокрема, згідно з ч. 3 ст. 1223 Цивільного Кодексу України від 16 січня 2003р. (надалі – ЦК України) право на спадкування виникає в конкретний проміжок часу, а саме - в момент відкриття спадщини [2].

Станом на сьогоднішній день, доктриною спадкового права передбачено єдиний загально визнаний підхід щодо з'ясування проміжків часу виникнення в представників 1-ої черги спадкоємців за законом, які є непрацездатними, права на обов'язкову частку в спадщині. Про що саме йде мова?

Як наголошує З. Ромовська, перелік представників 1-ої черги спадкоємців за законом, які незалежно від змісту заповіту мають можливість взяти участь в спадкуванні, визначається не в момент посвідчення зазначеного правочину, а в момент відкриття спадщини.

Свою точку зору даний вчений намагається обґрунтувати за допомогою таких суджень.

На момент посвідчення заповіту непрацездатний представник 1-ої черги спадкоємців за законом володіє не правом на обов'язкову частку в спадщині, а тільки шансом отримати його. Переконливим доказом цього судження є те, що нікого не можна позбавити того, чого в нього ще немає [3, с. 113].

Погляди зазначеного дослідника стосовно з'ясування моменту виникнення в окремих представників 1-ої черги спадкоємців за законом права на участь в спадкуванні, що здійснюється незалежно від змісту заповіту, в своїх наукових дослідженнях зазначають Л. Гнезділова [4, с. 114], Ю. Заїка [5, с. 289], Є. Рябоконт [6, с. 107], а також велика кількість інших дослідників.

На нашу думку, погляди вказаних вчених заслуговують на всіляку підтримку. Свою точку зору ми спробуємо довести за допомогою таких суджень.

Момент посвідчення заповіту не співпадає з моментом відкриття спадщини. Між вказаними юридичними фактами проходить відповідний проміжок часу. Тому перелік необхідних спадкоємців, який був передбачений спадкодавцем в момент посвідчення заповіту, може зазнати суттєвих змін в момент відкриття спадщини. Прокоментуємо зміст даного судження за допомогою такої життєвої ситуації.

Спадкодавець заповів усю власну спадщину своїм 2-ом троюрідним сестрам, непрямо відсторонивши при цьому від участі в спадкуванні свою дружину, яка є інвалідом 3-ої групи, і свого неповнолітнього сина. В наведеній ситуації можна вести мову лише про потенційну часткову недійсність такого заповіту. Які доводи можна навести для підтвердження істинності цього судження?

В момент посвідчення вказаного правочину дружина та син спадкодавця мають не право на обов'язкову частку, а можливість набути його в майбутньому, оскільки невідомо чи на момент відкриття спадщини кожен з цих спадкоємців буде відповідати своєрідним вимогам, зокрема: 1. знаходитиметься в живих; 2. залишатиметься носієм непрацездатності за станом здоров'я або за віком; 3. висловить бажання брати участь в спадкуванні; 4. не вчинить протиправного діяння, яке є легальною підставою для усунення його на підставі ст. 1224 ЦК України від участі в розподілі майна померлого власника.

Відсутність хоча б одного зі вказаних нами критеріїв обов'язково призведе до настання певних юридичних наслідків, а саме – до неучасті фізичних осіб, які передбачені ч. 1 ст. 1241 ЦК України, в розподілі наявної спадкової маси. Наприклад, дружина спадкодавця до дня

відкриття спадщини може померти, а його син – досягти вісімнадцятирічного віку.

Правильне вирішення проблеми, яка є предметом даної наукової розвідки, сприятиме не лише усуненню деяких з невідповідностей, які можна відшукати в доктрині спадкового права, а також ефективному застосуванню на практиці юридичних норм згаданої підгалузі. Зокрема, з'ясувавши момент виникнення в кожного з непрацездатних представників 1-ої черги спадкоємців за законом права на обов'язкову частку в спадщині, можна говорити про можливі шляхи вирішення інших питань, які дуже тісно пов'язані з наведеним дослідженням. У переліку останніх найбільш значущими є: відмова необхідних спадкоємців від участі в спадкуванні; перелік приблизних орієнтирів стосовно з'ясування переліку юридичних фактів, які є підставами зменшення розміру обов'язкової частки в спадковій масі; а також чимало інших важливих аспектів, зміст яких, будучи дискусійним, потребує невідкладного вирішення.

Таким чином, з усього сказаного можна зробити такі висновки:

1. Одним з дискусійних аспектів спадкового права є з'ясування моменту, з настанням якого, можна окреслити коло непрацездатних представників 1-ої черги спадкоємців за законом, що мають право на обов'язкову частку в спадщині.
2. Згідно з ч. 3 ст. 1223 ЦК України в кожного з непрацездатних представників 1-ої черги спадкоємців за законом право на обов'язкову частку виникає не в момент посвідчення заповіту, а в момент відкриття спадщини.
3. Доктрина спадкового права залишається солідарною зі змістом приписів ч. 3 ст. 1223 ЦК України щодо з'ясування моменту встановлення кола спадкоємців, що мають право на обов'язкову частку в спадщині.
4. Автор даного розвідки вважає, що моментом виникнення в спадкоємців за законом, перелік яких передбачено приписами ч. 1 ст. 1241 ЦК України, право на обов'язкову частку є момент відкриття спадщини.

Література:

1. Печений О. Про деякі теоретичні проблеми спадкового права // Право України. – 2010. - № 12. – С. – 40-47.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 40-44. – Ст. 356.
3. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Спадкове право: Підручник – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. – 264 с.
4. Гнізделова Л. В. Спірні питання, що виникають у нотаріальній практиці щодо спадкування утриманнями // Бюлетень Міністерства Юстиції України. – 2004. - № 5. – С. 112-123.

5. Заїка Ю. О. Становлення і розвиток спадкового права в Україні: Дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 // Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка. - К., 2007. – 416 с.
6. Спадкове право: навч. посіб. / Ю. О. Заїка, Є. О. Рябоконт. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 352 с.

ЗАКОННІСТЬ І ОБҐРУНТОВАНІСТЬ ЯК КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПОЗОВНИХ ВИМОГ

Короєд Сергій Олександрович

кандидат юридичних наук, заступник начальника науково-дослідної частини Відкритого міжнародного університету розвитку людини "Україна"

Судова влада в Україні реалізується шляхом здійснення правосуддя, найпоширенішою формою якого є цивільне судочинство. Дотримання процесуального порядку розгляду і вирішення цивільних справ є невід'ємною складовою законності, як однієї з основних засад судочинства та передбаченого ч. 2 ст. 19 Конституції України обов'язку суду, як органу державної влади, діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ст.ст. 1, 6, 8, 19, 55 Конституції України). ЦПК вимагає від суддів при ухваленні рішень забезпечувати відповідність висновків суду обставинам справи та нормам права. Тому суд зобов'язаний оцінювати позовні вимоги на предмет можливості їх задоволення з огляду на критерії законності і обґрунтованості.

Як свідчить судова практика, ухвалюючи рішення про відмову в задоволенні позовних вимог, суди не завжди правильно зазначають в рішенні підстави такої відмови: за юридично однакових обставин суди в одних випадках, відмовляючи в позові, посилаються на незаконність чи безпідставність позовних вимог, в інших – на необґрунтованість чи недоведеність, також мають місце випадки посилення на зазначені підстави одночасно. Відсутність в ЦПК та роз'ясненнях Пленуму Верховного Суду України розмежування між різними підставами відмови в позові призводить до допущення процесуальних помилок, – незабезпечення висновків суду встановленим обставинам справи та нормам закону і, як наслідок, порушення цивільної процесуальної форми в цілому, що є неприпустимим.

Оцінка позовних вимог за критерієм обґрунтованості пов'язана із доведеністю позовних вимог.

Аналіз змісту положень ЦПК, ЦК та роз'яснень Верховного Суду України дає підстави для висновку, що право на судовий захист пов'язане виключно з порушенням суб'єктивного права позивача. Отже, суд може захистити лише порушене право позивача. Відсутність хоча б однієї з умов надання судового захисту суб'єктивного права виключає можливість задоволення матеріально-правових вимог позивача. Інше б суперечило основному завданню цивільного судочинства, – захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів (ст.ст. 1, 3 ЦПК, ст.ст. 15, 16 ЦК, абз. 2 п. 11 постанови Пленуму Верховного Суду України від 18.12.2009 р. № 14 «Про судові рішення у цивільній справі»). При цьому варто враховувати, що обставину дійсного (реального) порушення відповідачем прав, свобод чи інтересів позивача (або наслідки у вигляді збитків чи інших обмежень) має довести належними, допустимими і достовірними доказами саме позивач. Порушення прав позивача має існувати на момент розгляду спору в суді. В інших випадках, не дивлячись навіть на те, що порушення мало місце раніше, позов не підлягатиме задоволенню, оскільки до моменту ухвалення судового рішення об'єкт захисту буде відсутній.

За принципом змагальності кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень. Отже, на позивача, поряд із обов'язком довести факт порушення свого суб'єктивного права відповідачем, також покладено обов'язок довести підставу позову, а саме: обставини, якими він обґрунтовує свої позовні вимоги і з якими закон пов'язує настання певних правових наслідків, тобто можливість задоволення позову.

Із цих положень випливає необхідність доведення для задоволення позову таких фактів: наявність обставин, з якими закон пов'язує настання певних правових наслідків для позивача (тобто доведення заявленої підстави позову) та факт порушення його суб'єктивного права відповідачем. Недоведеність цих фактів є підставою для відмови в позові за недоведеністю (необґрунтованістю) позовних вимог.

Водночас варто пам'ятати, що відмова в задоволенні позовних вимог через недоведеність заявленої підстави позову не позбавляє позивача права на пред'явлення нового позову з інших, встановлених законом, підстав.

Разом з тим, доведеність позивачем факту порушення свого суб'єктивного права чи охоронюваного законом інтересу ще не означає, що він вправі пред'явити до відповідача будь-які вимоги та отримати судовий захист. Враховуючи, що позивач повинен мати конкретний матеріально-правовий інтерес в спорі (тобто бути заінтересованим в реалізації свого суб'єктивного права, про захист якого він просить суд), метою пред'явлення позовних вимог до відповідача може бути лише

задоволення цього інтересу, а саме: відновлення порушеного чи оспорюваного права або охоронюваного законом інтересу позивача. Таким чином, якщо мета звернення до суду не відповідає тим умовам, з якими ст.ст. 1, 3 ЦПК пов'язують надання судового захисту, то необхідність і можливість судового захисту відсутня, а в позові має бути відмовлено.

З огляду на зазначене суд має з'ясувати, які реально права позивача порушені і які конкретно несприятливі наслідки спричинило для нього це порушення, а також те, чи є метою пред'явлення позову захист (відновлення) прав і законних інтересів позивача і чи можливо при обраному способі захисту відновити (захистити) його права.

Тому за необґрунтованістю, на наш погляд, також варто відмовляти в позові у випадку доведення факту порушення суб'єктивного права позивача, але недоведення його заінтересованості в реалізації цього права (наприклад, пред'явлення одним із співвласників позову до іншого співвласника про оспорення відчуження останнім своєї частки у спільному майні третій особі без пропозиції позивачу-співвласнику придбати цю частку, за відсутності у останнього заінтересованості реалізувати своє переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності та відсутність у нього бажання переводити на себе права і обов'язки покупця та вносити на депозит суду грошову суму, яку мав сплатити покупець).

Поряд із критерієм обґрунтованості, позовні вимоги також підлягають оцінці з огляду на критерій законності. А отже, в позові може бути відмовлено також й внаслідок незаконності заявлених позовних вимог.

Так, за змістом ст. 19 Конституції України, ст. 14 ЦК, п. 7 постанови Пленуму Верховного Суду України від 13.06.2007 р. № 8 «Про незалежність судової влади» не допускається постановлення судових рішень, які зобов'язують до вчинення дій, які не є обов'язковими для відповідача за законом, а також рішень, які передбачають втручання в компетенцію відповідача. Тобто покладення рішенням суду обов'язку на відповідача вчинити певні дії на користь позивача можливе лише за наявності одночасно двох правових підстав: наявність визначених законом чи договором підстав для зобов'язання вчинення дій та порушення прав позивача їх невчиненням. За відсутності хоча б однієї з цих правових підстав, вимоги позивача не можуть бути задоволені. Отже, відсутність у відповідача юридичного обов'язку, який впливав би із закону чи договору або відповідні повноваження здійснювати дії, зобов'язати вчинити які через суд просить позивач, є підставою для відмови в задоволенні позовних вимог як незаконних.

Крім того, з огляду на положення ч. 2 ст. 19 Конституції України способи захисту повинні кореспондуватись з повноваженнями суду, тобто суд може прийняти лише таке рішення, можливість ухвалення якого передбачена законодавством. Способи захисту прав мають бути встановлені законом або впливати із його положень чи бути передбачені договором. При цьому можливість пред'явлення конкретних позовних вимог та прохання про застосування конкретного способу захисту порушеного права в тих чи інших правовідносинах має бути передбачена законодавством, тобто юридично можливою. Адже ЦПК прямо встановлює, що здійснюючи правосуддя, суд захищає права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб, державні та суспільні інтереси у спосіб, визначений законами України (ст. 4 ЦПК). Судовою практикою також підтримується позиція, згідно з якою у випадку заявлення позовних вимог, які за своїм змістом не відповідають матеріально-правовим способам захисту порушеного права, визначеним законом чи договором, це є підставою для відмови в позові, тобто відмови в захисті порушеного права в непередбачений законом чи договором спосіб.

Досить поширеною підставою відмови в позові через його незаконність є відсутність у позивача суб'єктивного права, про захист якого ним подано позов, тобто коли позовні вимоги спрямовані на захист неіснуючого суб'єктивного права чи охоронюваного законом інтересу. Із аналізу змісту положень ст.ст. 1, 3 ЦПК, ст.ст. 15, 16 ЦК випливає, що право на судовий захист пов'язане виключно з порушенням суб'єктивного права позивача. Отже, відсутність у позивача суб'єктивного права, за захистом якого він звернувся до суду, є підставою для відмови в позові, оскільки ці вимоги незаконні. Також варто враховувати, що за змістом положень ст.ст. 1, 3 ЦПК, ст.ст. 15, 16 ЦК суд захищає лише порушені права позивача. Не можуть бути задоволені позовні вимоги щодо захисту права, яке може бути порушено у майбутньому, і щодо якого не відомо, чи буде воно порушено чи ні. Отже, звернення до суду обумовлено наявністю вже порушених прав, свобод чи інтересів, на захист яких звертається позивач. Тому позовні вимоги про захист ще непорушеного права у майбутньому є незаконними, оскільки законодавством не надано позивачу права вимагати захисту своїх прав на майбутнє.

В деяких випадках відсутність у позивача суб'єктивного права, про захист якого пред'явлено позов, може свідчити про неналежність позивача, тобто коли із позовом звертається до суду не та особа, якій належить право вимоги (неналежний позивач), що є підставою для відмови в задоволенні такого позову, оскільки права, свободи чи інтереси цієї особи не порушено, а можливості заміни неналежного позивача на належного ЦПК не передбачено.

Ще однією з підстав відмови в позові з мотивів незаконності є випадки відмови в задоволенні позовних вимог через їх безпідставність, – коли пред'явлені позовні вимоги не ґрунтуються на законі, тобто заявлені з підстав, не передбачених законодавством (підстава позову не передбачена законом).

Ухвалення рішення про відмову в позові може бути також обумовлене закінченням позовної давності (строків звернення до суду). Так, позовна давність – це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу. Сплив позовної давності, про застосування якої заявлено стороною у спорі, є підставою для відмови у позові (відмови в судовому захисті), якщо суд не визнає поважними причини пропущення позовної давності (ст.ст. 256, 267 ЦК). За змістом роз'яснень, наведених постанові Пленуму Верховного Суду України від 06.11.1992 р. № 9 «Про практику розгляду судами трудових спорів», в позові може бути відмовлено як з підстав пропуску строку звернення до суду, так й за безпідставністю позовних вимог. Тому суд має з'ясувати не лише причини пропуску строку, а й усі обставини справи, права та обов'язки сторін. Отже, відмова в позові з мотивів пропуску позовної давності можлива лише за умови наявності у позивача суб'єктивного права, про захист якого він просить, факту його порушення відповідачем та пропущення позивачем позовної давності без поважних причин.

Вищенаведене розмежування критеріїв оцінки позовних вимог з огляду на їх законність і обґрунтованість, на наше переконання, має допомогти в правозастосовчій практиці судів не лише правильно робити висновки про підставу відмови в позові, що є необхідною складовою дотримання цивільної процесуальної форми, але й правильно давати оцінку законності і обґрунтованості позовних вимог у разі їх задоволення.

ПРАВО ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НА ЖИТТЯ: СУТЬ, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ, СПІВВІДНОШЕННЯ З НОРМАМИ МОРАЛІ

Мазяр Ольга Миколаївна

студентка юридичного факультету Хмельницького університету управління та права

Право людини на життя є фундаментальним правом, найважливішою цінністю людської цивілізації, яка здобула визнання та закріплення у конституціях багатьох країн світу. Аналіз правових можливостей, що утворюють зміст права на життя, потребують подальшого наукового опрацювання. Складним та дискусійним є саме поняття життя і тому, на

нашу думку, важливим є закріплення цього поняття у нормативних актах. Не зважаючи на загальноновизнану цінність життя людини та її права на життя, законодавча та правозастосовча практика України та інших держав світу не завжди в повній мірі відповідає вимогам гарантування та захисту цього права, створення умов його вільної реалізації. Все це зумовлює актуальність обраної теми та її важливість. На шляху розбудови правової держави право на життя як основне, фундаментальне право повинно бути вивчене та регламентоване на належному рівні.

Найважливішим і найціннішим з-поміж особистих прав і свобод людини є право на життя. Існування цього права обумовлено самим існуванням людини, воно є найбільш природним. Універсальність цього права і його природний характер підкреслюється у міжнародно-правових документах, які визнані всіма цивілізованими державами світу.

Право на життя та його зміст закріплені в нормативних актах, проте на сьогоднішній день не існує єдиноприйнятого законодавчого визначення поняття життя.

Юридичне тлумачення таких основоположних категорій та термінів, як, наприклад, «життя», є вкрай необхідним з огляду на суспільну важливість даного блага, а також оскільки таке тлумачення може сприяти єдиному розумінню та застосуванню норм права, якими регулюються чи охороняються правовідносини, що пов'язані з ним [1, 119].

Досліджуючи генезу законодавчого закріплення права на життя, можемо говорити, про те, що вже в ті далекі часи, в «книзі книг» - Біблії, було зафіксовано і дійшло до нас найважливіше право людини – на життя. Одна з основних заповідей утверджує: «Не вбивай!» [2, 89]. Втім, найважливішим документом, актом, який втілює саме ідею прав людини, так би мовити, в концентрованому вигляді, є прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. Декларація прав людини, ст. 3 якої проголосила, що «кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність».

Слід констатувати, що попри надзвичайну важливість права на життя, воно не знаходило свого позитивного закріплення навіть у Конституціях СРСР та УРСР. Єдине, чим обмежувались законодавці того часу, - це наданням можливості судового захисту у випадку посягань на життя. Проте знадобилось майже 50 років з моменту першого декларування права на життя, щоб найбільш фундаментальне право людини стало унормоване в Україні на рівні найвищого за ієрархією нормативно-правового акту [1, 116].

Можна визначити право на життя як особисте немайнове право фізичної особи щодо володіння власним життям та цього використання незабороненим законом способом, а також використання власного життя та життя інших осіб, в межах, що передбачені законодавством.

Оскільки особисте немайнове право на життя є насамперед суб'єктивним цивільним правом, воно характеризується певними темпоральними (часовими) межами свого існування. Життя є триваючим процесом, а тому важливе значення має визначення моменту появи життя і моменту його припинення.

Визначення моменту виникнення у фізичних осіб найбільш важливого серед усієї сукупності особистих немайнових прав – права на життя, є на сьогодні доволі спірним питанням. Усі існуючі погляди у своїй сукупності можна поділити на дві основні концепції, які ми умовно назвали б «ембріональна» та «натусіальна».

Ембріональна концепція (від лат. *embrio* - зародок) виходить із того, що право людини на життя виникає до моменту народження. Більш традиційною у правовому розумінні є натусіальна концепція (від лат. *natus* - народжений), яка ґрунтується на тому, що пов'язує момент права виникнення життя із *dies natalis meus* (лат. «день, коли я був народжений»), а точніше, із моментом народження фізичної особи. [3, 38].

Чинне законодавство не дає нам чіткого визначення поняття «народження» як моменту, з якого в особі виникає право на життя. Однак згідно з локальними медичними нормами народження фіксується відповідними медичними органами в момент відділення життєздатної дитини від організму матері. І саме з цього моменту фізична особа, що народилась, «перебирає» на себе усю сукупність прав та обов'язків, які виникають з моменту народження, в тому числі і право на життя.

Сьогодні практично одностайною є позиція, відповідно до якої моментом припинення права на життя фізичної особи слід визнати момент її смерті. Моментом припинення права на життя законодавець визначає момент смерті особи, під яким слід вважати момент, коли встановлена смерть мозку, тобто повну та незворотну втрату всіх його функцій.

Життя – складне і дискусійне поняття, кожен розуміє його по-своєму, залежно від того, який вкладає в нього зміст.

Останнім часом у літературі намагаються вивести та нормативно закріпити право фізичної особи на смерть як складової права на життя чи як окремого суб'єктивного права. При цьому сутність цього права здебільшого зводиться до легалізації самогубств, евтаназії тощо. І тому необхідно більше схилитись до оптимістичної думки, висловленої в літературі, за якою невизнання за людиною права на смерть автоматично перетворює право на життя на обов'язок жити [6].

Можна виділити такі основні ознаки життя як об'єкта цивільних правовідносин та відповідного особистого немайнового права: наявність біологічного існування, духовного (морального) начала та соціального функціонування людського організму як єдиного цілого. І саме вказаних

три основних складових в структурі життя як особистого немайнового блага, роблять його цілісною категорією та дають підстави для висновку, що задля охорони біологічної складової життя необхідною є конструкція спеціального особистого немайнового права – права на життя [4, 144].

Норми, які регулюють право фізичної особи на життя, повинні бути морально обумовленні. Адже як сказав А. Коні: «Чого варті закони без моралі, а мораль без віри?» [5, 6]. Слід погодитись із цими словами, тому що норми права повинні ґрунтуватись на нормах моралі, і лише тоді ми зможемо говорити про ефективність правового регулювання суспільних відносин. Саме моральні норми регулювали відносини з приводу такого немайнового блага, як життя, ще тоді, коли це право не було закріплене в нормативно-правових актах.

Література:

1. Стефанчук Р.О. Право на життя як особисте немайнове право фізичної особи / Р.О. Стефанчук // Право України. - 2003. - №11. - С. 115-119.
2. Баліцька О. Як я розумію право на життя / О. Баліцька // Право України. – 1999. - №7. – С. 89-92.
3. Стефанчук Р.О. Визначення моменту виникнення права на життя: продовжуючи дискусію / Р.О. Стефанчук // Юридична Україна. – 2005. - № 10. – С. 38-43.
4. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): Монографія / Відп. Ред. Я.М. Шевченко. – Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2007. – 626 с.
5. Кондратьєв Р.І. Моральний імператив у правозастосуванні / Р.І. Кондратьєв // Університетські наукові записки. - 2009. - № 3(31). - С. 6-9.
6. Право людини на життя // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://refsmarket.com.ua/viewfree.php?diplomID=11547>.

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ

Приймак Оксана Вікторівна

студентка Економіко-правового факультету Донецького національного університету

Термін "реклама" походить від латинського слова "reclamo", що означає "голосно кричати" або "сповіщати" [1]. Сьогодні, згідно з українським законодавством, рекламою вважається "інформація про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і

призначена сформуванню або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо особи чи товару". Серед розмаїття інформаційних потоків вирізняється феномен соціальної реклами. І хоча її частка в загальному потоці рекламних повідомлень порівняно невелика, роль же – надзвичайно важлива: соціальна реклама допомагає утвердженню в масовій свідомості певних етичних принципів, моральних устоїв, створенню сприятливого психологічного клімату в суспільстві, є важливим чинником позитивної динаміки громадської думки, необхідною умовою інтеграції соціальних груп, відтак формує внутрішній стан суспільства [2].

Соціальна реклама – досить молодий напрям у сфері суспільних комунікацій. Вона зародилася в Україні не так давно й досі у своєму розвитку не досягнула рівня європейських країн. Саме тому вивчення основних проблем регулювання цієї сфери, удосконалення існуючого законодавства України – є актуальним та необхідним елементом розвитку сучасного права.

Феномен соціальної реклами є предметом досліджень зарубіжних (С.Овчиннікова, С.Ісаєва, О.Феофанова, Д.Берета, К.Еткіна, С.Моріарті, У.Уелса, Л. Шиллера та ін.) та вітчизняних учених (зокрема С.Андріяшкіна, Н.Бутенко, Л.Гейдар, Г.Довбах, О.Грубіна, Н.Комарової). Увага дослідників значною мірою зосереджена навколо питань ідентифікації цього поняття, аналізу його особливостей, визначення критеріїв якості та ефективності, а також механізмів реалізації соціальної реклами у ЗМІ, але науковцями не достатньо висвітлено питання регуляції нормами українського законодавства сфери функціонування соціальної реклами та співвідношення цих норм з європейськими стандартами.

Соціальна реклама – це спеціальна інформація некомерційного змісту про загальнолюдські духовні, моральні, етичні, естетичні, громадські, родинні та національні цінності, добрі традиції, бережливе ставлення до природи і довкілля, здоровий спосіб життя, екологічну безпеку тощо, яка створюється і поширюється у будь-якому виді та формі й спрямована на досягнення суспільно-благородних цілей. Поняття «соціальна реклама» вперше в юридичній площині з'явилося лише в редакції Закону України «Про рекламу» від 2003 р. До цього використовували – «соціальна рекламна інформація» [3].

До переваг соціальної реклами можна віднести: формування позиції громадськості, передачу цінностей, залучення громадян до соціального життя та гуманізацію суспільства. Мінуси вітчизняної соціальної реклами базуються на відсутності правил її реалізації в законодавстві та складності розміщення, а також у практичній неможливості оцінити її результат. Соціальну рекламу можуть замовляти будь-які суб'єкти, але зазвичай це

державні органи (органи місцевого самоврядування) або неприбуткові організації [4].

Міжнародний досвід вибудовує три базові системи, згідно з якими сфера соціальної реклами може розвиватися в цивілізованих рамках. Україна наразі не належить до жодної з них. Щоб вирішити, яким шляхом рухатися, необхідно серйозно вивчити ці системи на рівні практики, методології та законодавства, а потім, обравши одну з них, адаптувати до українських реалій. На сьогодні найближчою для України є англійська модель, яка має чітку, відносно централізовану систему. У ній головний інформаційний офіс при уряді збирає від усіх державних структур замовлення, розподіляє їх серед різних рекламних агентств і є єдиним замовником соціальної реклами в ЗМІ [5].

Що ж стосується України, то Закон України «Про рекламу» виступає єдиним офіційним документом у країні, який визначає статус соціальної реклами та регламентує взаємовідносини замовник-рекламодавець-розповсюджувач-споживач. І в ст. 12 даного закону зазначено, що рекламодавцем соціальної реклами може бути будь-яка особа. Також вказується, що на осіб, які безоплатно виробляють і розповсюджують соціальну рекламу, та на осіб, які передають свої майно і кошти іншим особам для виробництва і розповсюдження соціальної реклами, поширюються пільги, передбачені законодавством України для благодійної діяльності. Цей закон обумовив таку ситуацію, в якій інформаційний простір України, що складається переважно з недержавних ЗМІ, не насичений соціальною рекламою. Оскільки ефір та рекламна площа дуже дорогі, вони малодоступні основним замовникам соціальної реклами – державним і громадським організаціям [6].

Окрім проблеми з інформаційним простором, необхідним для поширення соціальної реклами, актуальним залишається й її фінансування.

Т. Астахова підрахувала, що бюджет соціальних кампаній рекламного характеру, наприклад, у США становить близько трьох мільярдів доларів, які здебільшого перебувають у розпорядженні Американської Ради з реклами. Таких відомостей щодо соціальної реклами в Україні немає [7].

Наразі в Україні не існує жодного законодавчого або іншого нормативно-правового регулювання фінансування, виробництва та поширення соціальної реклами.

У пункті 4 Концепції розвитку в Україні сфери соціальної реклами, внесеної на розгляд Міністерством соціальної політики України 1 грудня 2007 р., зазначається необхідність визначення джерел фінансування та створення системи державного замовлення соціальної реклами шляхом: внесення до Державного бюджету України окремої статті про видатки на

соціальну рекламу; внесення до регіональних бюджетів окремих статей про видатки на соціальну рекламу; визначення в якості джерел фінансування для зазначених статей в Держбюджеті та місцевих бюджетах цільових зборів з реклами тютюнових виробів та алкогольних напоїв у розмірі 5% (з рекламодавців) [8].

У ст. 13 Проекту Закону України «Про соціальну рекламу» зазначається, що фінансове забезпечення здійснення заходів із реалізації державної політики в галузі соціальної реклами провадиться відповідно за рахунок: коштів Державного бюджету України; коштів міжнародних організацій, які надаються відповідно до законодавства України на відповідні цілі; інших джерел, не заборонених законом [9].

Саме внаслідок введення в дію цих нормативних актів може бути створена сфера фінансування соціальної реклами з відповідними ознаками європейського рівня.

Таким чином, можна зазначити, що соціальна реклама, як механізм державотворчих процесів, спрямована на формування демократичної політичної культури та демократичних цінностей. Саме тому вирішення проблем нормативного регулювання сфери соціальної реклами має бути необхідним елементом подальшого розвитку законодавства України. Це можливо шляхом введення в дію Концепції розвитку в Україні сфери соціальної реклами, внесеної на розгляд Міністерством соціальної політики України 1 грудня 2007 р. та Проекту Закону України «Про соціальну рекламу». Прийняття цих нормативно-правових актів сприяє закріпленню правового регулювання сфери соціальної реклами і, зокрема, механізму її реалізації, відсутність якого, на даний момент є одним з істотних мінусів законодавчої системи України.

Література:

1. Рекламная деятельность: учеб. / Ф.Г.Панкратов, Ю.К. Баженов, Т.К.Серегина, В.Г. Шахурин. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Информационно-внедренческий центр "Маркетинг", 2001. – 364 с.
2. Грицюта Н. М. Етичні регулятиви соціальної реклами в країнах ЄС / Н.М. Грицюта // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2010. – Т. 40. – С.6-14.
3. Бугрим В. Підчірка українського суспільства або... / В.Бугрим // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.telekritika.kiev.ua/articles/133/0/6715.
4. Лаврик О.В. Социальная реклама в современном медиапространстве: к определению понятия / О.В. Лаврик // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. – 2010. – №1. – С.65-70.

5. Зьобро О. П. Соціальна реклама в контексті законодавства України / О.П.Зьобро // зб. наук. праць. – К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2008. – Т.33. – С.106-110.
6. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 № 270/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст.181.
7. Астахова Т. Хорошие идеи в Америке рекламируют / Т. Астахова // Деньги и благотворительность. – 1994. – №3. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.socreklama.ru/analytics/list.php?ELEMENT_ID=4930&
8. Концепція розвитку в Україні сфери соціальної реклами від 1 грудня 2007р. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.mlsp.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=420377925FB35CE00B9
9. Проекту Закону України «Про соціальну рекламу» від 16.06.2011 №8694 // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=40698

ОСОБЛИВОСТІ РЕЄСТРАЦІЇ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО В КРАЇНАХ АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ (НА ПРИКЛАДІ США ТА КАНАДИ)

Слободянюк Сергій Олександрович

здобувач Київського національного університету імені Тараса Шевченка

В умовах розвитку ринкової економіки постає необхідність у динамічному обороті нерухомого майна та права власності на нього. Відтак постає питання щодо забезпечення стабільності та гарантованості прав на нерухоме майно, які досягаються через ефективний механізм реєстрації нерухомого майна та прав на нього. При реформуванні української системи реєстрації прав на нерухоме майно слід звернути увагу на досвід реєстрації права власності та об'єктів нерухомого майна в країнах англо-американської правової системи на прикладі США та Канади.

Метою даної статті є визначення особливості реєстрації права власності на нерухоме майно в США та Канаді, а також аналіз доцільності застосування досвіду реєстрації нерухомого майна країн англо-американської правової системи при реформуванні української системи реєстрації.

Різноманітні системи державної реєстрації прав на нерухомість існують та діють вже достатньо тривалий проміжок часу в різних державах світу. Найпоширенішими з них є, по-перше, система реєстрації

правочинів з нерухомістю, яку деякі вчені називають актовою системою; по-друге, система реєстрації прав на нерухоме майно (титульна система) [1, с.6].

Однак видається, що наведений, за визначенням В. Крата, «примусовий» поділ є досить умовним і жодною мірою не відображає власну самотність та оригінальність певної системи реєстрації прав на нерухоме майно, обумовленої впливом на її формування як основних засад цивільного законодавства конкретної держави, так і власне самої правової системи [2, с.73]. У зв'язку з цим вбачається за необхідне, перш за все, простежити сутність світових систем державної реєстрації прав на нерухоме майно в контексті запозичення позитивного досвіду правового регулювання даних правовідносин.

У системах, що базуються на «реєстрації документів» (актова система), до реєстру вноситься запис про передачу прав на нерухомість. При цьому не перевіряється законність здійснення правочинів або виникнення прав, а держава не несе відповідальності за такі правочини. Отже, сутність актової системи полягає в тому, що в правочинах з нерухомістю держава бере на себе виключно функцію реєстрації самого факту здійснення правочину певного змісту між певними особами. Чи мають сторони право на укладення такого правочину, чи мають вони взагалі будь-який зв'язок з предметом правочину державного реєстратора не цікавить. До його обов'язків входить лише визначити особу, яка є набувачем за правочином та подає документи на державну реєстрацію, а також точно зафіксувати дату і час реєстрації. Особлива важливість фіксації дати і часу реєстрації полягає в тому, що особа, яка зареєструвала правочин першою має пріоритет над всіма наступними претендентами на володіння відповідним майном.

Таким чином, держава не перевіряє законність набуття відчужувачем права власності на нерухоме майно, а тільки фіксує факт правочину з ним. Обов'язки з перевірки наявності правових підстав продавця на нерухоме майно покладаються на нотаріусів та юристів. Разом з цим вони не дають повної гарантії достовірності прав продавця, дефекти таких прав згодом можуть стати підставою для оскарження як самого правочину, так і його державної реєстрації. Така система характерна для аграрних країн і деяких країн Америки.

Прикладом підходу до виникнення права на нерухоме майно без обов'язкової державної реєстрації є існуюча система обліку прав на нерухомість в США. Там фактично кожний штат має свою систему реєстрації нерухомості, що базується на законодавстві штату. У більшості штатів створені офіційні реєстри документів, головним мотивом створення яких було поліпшення розвитку ринку землі.

Сутністю обліку прав на нерухоме майно в США є: по-перше, незалежне регулювання системи обліку в кожному окремому штаті, що базується, як правило, на судових рішеннях; по-друге, відсутність обов'язку реєструвати виникнення, перехід та припинення прав у відповідних державних установах; по-третє, відсутність у більшості штатів єдиного кадастру земель; по-четверте, наявність розгалуженої системи приватних компаній із страхування ризиків, пов'язаних з наявністю та підтвердженням прав на нерухомість [3, с.228].

У п'ятнадцяти штатах США для поліпшення безпеки трансакцій і зниження витрат, пов'язаних із перевіркою правовстановлюючих документів, були здійснені спроби встановлення системи реєстрації прав. Враховуючи те, що реєстрація є добровільною, а плата за дослідження документів для підтвердження прав достатньо висока, ці спроби виявилися малоефективними.

У більшості штатів США створені прості текстові реєстри, до яких заносяться відповідні записи про правочини з нерухомістю в порядку їх здійснення. За таких умов законність договору не перевіряється, а його дійсність не гарантується. Для здійснення трансакцій при використанні такої системи покупець повинен самостійно провести дослідження усіх необхідних документів, що підтверджують право власності продавця на дану нерухомість. З огляду на те, що з нерухомістю за багато років існування такої системи здійснювалися десятки трансакцій, така робота під силу тільки професійним юристам, що спеціалізуються на операціях із нерухомістю. Зазначимо, що і в цьому випадку, при значній вартості трансакцій, залишається серйозний ризик.

Вищезгадана система, створена понад сто років тому, має міцні основи і сьогодні. Серед причин можна виокремити існування приватних компаній, діяльність яких пов'язана із страхуванням ризиків щодо підтвердження прав на нерухомість. За твердженням М. Стеценка ряд обтяжень і додаткових прав не підлягає обліку в реєстраційних офісах місцевої влади взагалі, а міститься, наприклад, в архівах суду, а по-друге, в більшості штатів відсутня система кадастру земель [4, с.23].

Для зменшення ризиків замість реєстрації прав поширеним явищем стало створення страхових компаній, що достатньо оперативно ведуть власні реєстри документів та на їх основі проводять страхування операцій із нерухомістю. Основою такої системи є історичні традиції вільного ринку США, а однією із переваг, на думку С. В. Безбаха, можна вважати те, що така система забезпечує роботою цілу армію брокерів, юристів, персоналу страхових компаній тощо. Така система не є характерною для європейських країн, де відповідність реєстрів нерухомості, як правило, гарантується державою [5, с.6].

На наш погляд, із такою тезою важко беззаперечно погодитись, оскільки страхування не повинно замінювати собою реєстрацію прав, а навпаки служити додатковим інструментом захисту майнових прав учасників цивільних відносин. Інститут державної реєстрації повинен гарантувати непорушність майнових прав власника нерухомого майна. Однак не варто забувати, що перехід права власності – це операція, пов'язана із значним ризиком навіть за умови відносної досконалості державної реєстрації. На наше переконання, досвід США щодо страхування титулу власника повинен розвиватися і в Україні поряд із системою реєстрації прав, створюючи додаткові гарантії захисту прав добросовісних набувачів нерухомого майна.

Для забезпечення балансу інтересів у цивільному обороті окрему увагу необхідно приділити й питанню цивільно-правової відповідальності перед учасниками цивільного обороту у випадку припинення їх речових прав через дефектність титулу (неправильність або невідповідність записів) у державному реєстрі прав на нерухоме майно. Зазначена модель відповідальності у контексті системи державної реєстрації прав на нерухомість отримала назву принципу гарантії, який є складовим такої системи. Слід відзначити, що сформувалося декілька підходів до розв'язання цієї проблеми, вирішення яких залежить від того, яку роль виконує держава у реєстрації прав на нерухоме майно. У більшості країн мова йде про відповідальність держави перед особами, які втратили права [6, с.261]. Найповніше такий механізм реалізований у системі Торенса, для якої є характерним формування гарантійного фонду, за рахунок коштів якого проводиться компенсація збитків. Якщо коштів гарантійного фонду виявиться недостатньо для виплати компенсації, суми виплачуються в повному розмірі за рахунок доходів відповідної провінції [7, с.50].

Таким чином, цілком закономірним видається висновок, що такій реєстраційній системі не притаманні основні принципи цього інституту, як надійність в цивільному обороті нерухомості, гласність, публічність і відкритість. Крім того, дана реєстраційна система є надзвичайно капіталозатратною, що є вагомим аргументом проти її введення в Україні.

У системі, де основою є реєстрація прав або титулів, реєструється факт вчинення правочину, оформленого відповідним чином, а також права й обмеження, що були його предметом. Всі дії здійснюються відповідно до встановленої законодавством процедури, а держава гарантує коректність правочинів і несе відповідальність у випадках виникнення порушень прав власників.

Канада є яскравим прикладом різних підходів до правового регулювання державної реєстрації прав на нерухомість, оскільки відрізняється відсутністю єдиної системи реєстрації в масштабах країни.

Ймовірно, цей факт пов'язаний з процесами її заселення. Реєстрація прав власності на нерухомість у Канаді є компетенцією провінцій. Кожна провінція має свою систему на базі місцевих органів влади, що відображає історичні умови даної провінції. Наприклад, у найстарішій частині країни у східній Канаді система базується на реєстрації документів. Система провінції Квебек відображає її французьку спадщину і французьке цивільне право, виконуючи реєстрацію права власності у спосіб, схожий на прийнятий у Франції. У провінції Онтаріо на одній половині території функціонує система реєстрації документів, а на другій – система реєстрації прав.

Так як реєстрація землі є компетенцією провінції, фактично існує десять різноманітних провінційних систем для реєстрації права власності, а також федеральна система реєстрації для земель, які є власністю Федерації. Враховуючи це, видається неможливим зібрати інформацію з усіх цих систем разом і створити «національну» систему реєстрації прав власності.

Проте, загальними рисами цих систем є те, що: по-перше, земля і будинки є одним цілим, якщо не внесено запис про інше; по-друге, власність є абсолютною, якщо не записано інше, тобто обмеження на використання і сервітути можуть бути зареєстровані в праві власності; по-третє, право власності супроводжується формальним описом земельної ділянки та її меж; по-четверте, держава забезпечує гарантії відповідності права власності і забезпечує компенсацію у випадку виникнення помилки при реєстрації, що призвела до втрат; по-п'яте, держава стягує плату за використання реєстраційної системи, що надає певні гарантії; по-шосте, громадськість має доступ до інформації реєстраційної системи [5, с. 10].

На основі вищевикладеного, ми маємо змогу зробити такі висновки. По-перше, досвід США щодо страхування титулу власника повинен розвиватися і в Україні, однак не замість, як в США, а поряд із системою реєстрації прав, створюючи додаткові гарантії захисту прав добросовісних набувачів нерухомого майна.

По-друге, системи реєстрації нерухомого майна та прав на нього у США, Канаді та в Україні протягом тривалого часу базувались на здійсненні відповідних повноважень органами місцевої влади. Реєстрація прав власності на нерухомість у Канаді є компетенцією провінцій. Кожна провінція має свою систему на базі місцевих органів влади, що відображає історичні умови даної провінції. У США фактично кожний штат має свою систему реєстрації нерухомості, що базується на законодавстві штату. У більшості штатів створені офіційні реєстри документів, головним мотивом створення яких було поліпшення розвитку ринку землі.

Таким чином, побудова національної системи реєстрації права власності на об'єкти нерухомого майна повинна базуватися на системі органів місцевого самоврядування.

Література:

1. Системы регистрации прав на недвижимое имущество. Опыт зарубежных стран / Под ред. А. А. Лазаревского. – М.: Фонд «Институт экономики города», 2000. – 176 с.
2. В. Крат Державна реєстрація прав на нерухомість: світовий досвід / Василь Крат / Українське комерційне право. – 2009. – № 9. – С. 72-79.
3. Основные институты гражданского права зарубежных стран. Сравнительно-правовое исследование / Рук. ав. кол. – д. ю. наук В. В. Залесский. – М.: Издательство НОРМА, 2000. – 648 с.
4. Стеценко Н. Регистрация прав на недвижимое имущество: сравнительные аспекты / Николай Стеценко // Property Times. – Р. 23.
5. Безбах С. В. Регистрация вещных прав на недвижимое имущество в Англии и США: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С. В. Безбах. – М., 2004. – 18 с.
6. Василевская Л. Ю. Учение о вещных сделках по германскому прав. / Л.Ю. Василевська. – М.: «Статут», 2004.
7. Копейкин А. Б. Международный опыт защиты прав собственников – добросовестных приобретателей недвижимости и системы регистрации прав на недвижимое имущество и сделок с ним // Законодательство и экономика / А. Б. Копейкин. – 2003. – № 2. – С. 47-56.

ПЕРША РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ІНСТИТУТУ СУДОВИХ ПОВІСТОК В ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Сметанюк Володимир Богданович

аспірант Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника, помічник судді апеляційного суду Івано-Франківської області

Тривалий час у законодавстві України не було чіткого поділу між кримінальними та цивільними справами. У самостійні галузі кримінально-процесуальне та цивільно-процесуальне право виділила реформа 1864 року. В літературі справедливо зазначають, що затвердження 20 листопада 1864 року статутів цивільного та кримінального судочинства цілком обґрунтовано вважається початком великої епохи судової реформи в Росії (складовою частиною якої була Україна), з якою пов'язують перетворення старої судової системи з її тяганиною та канцелярською таємницею у

системі судів гласних, швидких, рівних для всіх та справедливих [3, с.7]. Саме Статутом цивільного судочинства 1864 року вперше в українське законодавство вводиться інститут судових повісток, який має багато спільного із сучасною моделлю інституту інформування учасників процесу про час і місце розгляду справи.

Отож, Статут цивільного судочинства 1864 року (далі - Статут) передбачав вже декілька способів повідомлення відповідача: шляхом доставки повістки; розміщення оголошення про осіб, що викликаються, в приймальні суду і через публікацію в газетах, коли місце проживання відповідача не могло бути встановлене.

Повістка складалася в двох екземплярах і з копіями долучених до неї документів доставлялася судовими виконавцями або посильними, що знаходились при суді, підсудність якого поширювалась на округ місця проживання відповідача. Повідомлення вручалось за вказаним позивачем місцем проживання відповідача, проте могло бути передане останньому поза домом (ст. 287 Статуту). Якщо відповідач знаходився на території округу іншого суду, то кореспонденція направлялася в даний суд для наступного відправлення (ст. 279 Статуту). Згідно з ст. 281 Статуту, відповідачу, що проживав за кордоном, повідомлення відсилалося через Міністерство закордонних справ [2, с. 311].

Повістка повинна була вручатися особисто адресату (ст. 282 Статуту). У випадках, коли це не було можливим, Статут передбачав коло суб'єктів, наділених правом на її отримання. Такими особами були члени сім'ї відповідача, що досягли сімнадцятирічного віку, а саме діти, батьки, дружина, внуки, а також управляючий будинком, двірник і сусід. Розписка перелічених суб'єктів в одержанні судової кореспонденції прирівнювалася до розписки особи, що викликається до суду. Час вручення відзначався на повідомленні, що передавалось, і на розписці про одержання, що підлягала поверненню в суд. В якості додаткової гарантії повідомлення ст. 283 Статуту передбачала обов'язок розмістити копію повістки на приміщенні поліцейського управління в містах або на будинку сільського старости в селах. У випадку відмови відповідача від отримання судового повідомлення судовий виконавець або посильний залишали його в квартирі відповідача або передавали в місцеве поліцейське управління. Доставлена таким способом повістка вважалася врученою належним чином.

Статут також передбачав ситуацію повідомлення відповідача по пошті. Повістка відправлялася за правилами доставки цінних пакетів за відсутності у відповідній місцевості судових виконавців або посильних. В даному випадку функції вказаних службових осіб виконував поштар. Якщо яка-небудь територія працівниками пошти не обслуговувалась, то повістки доставлялись за правилами відправлення телеграм.

Варто зазначити, що ст. 291 Статуту закріплювала додаткове джерело інформування учасників процесу – оголошення, що вивішувалось у приймальні суду, із зазначенням імен та прізвищ осіб, що викликались. Вказане оголошення знаходилося в приймальні суду до спливу строку явки сторін на розгляд справи (ст. 292 Статуту).

Третім способом повідомлення відповідача являвся виклик через публікації в пресі, а саме в Сенатських оголошеннях, які складали додаток до Сенатських відомостей (ст. 295 Статуту). Згідно зі ст. 297 Статуту витрати за розміщення оголошення про виклик в суд у відомостях або інших газетах покладалися на позивача. Зміст публікації повинен був повністю відповідати змісту повістки, в іншому випадку вона вважалася недійсною, а повідомлення – неналежним.

Таким чином, Статут закріплював різноманітні способи виклику відповідача в суд, а також встановлював процесуальні строки дострокової явки даної особи. Це свідчить про детальну регламентацію процедури інформування учасників процесу в Статуті цивільного судочинства 1864 року [1, с. 118].

У тій частині України, що перебувала у складі Австро-Угорської імперії (Галичина, Буковина, Закарпаття), з 1898 року був введений в дію Цивільний процесуальний кодекс, затверджений у 1895 році за проектом відомого процесуаліста Клейна (австрійський Статут цивільного судочинства), в якому також була передбачена процедура виклику учасників цивільного процесу у судові засідання [4, с.238]. Варто зазначити, що правила інформування учасників цивільного процесу в австрійському Статуті цивільного судочинства були подібними, за окремими винятками, до відповідних положень російського Статуту цивільного судочинства. Наприклад, Статут цивільного судочинства 1895 року, як і Статут цивільного судочинства 1864 року, передбачав виклик відповідача через публікацію в пресі. Слід наголосити, що обидва статuti досить детально регламентували порядок судових викликів та повідомлень.

Отже, аналіз норм процесуального законодавства, що діяло на території України в ХІХ ст., свідчить, що детальна регламентація інституту судових викликів та повідомлень в цивільному процесі починається саме з цього періоду, після прийняття відповідних статутів цивільного судочинства, що знаменувало собою так звану революцію в цивільному процесуальному праві.

Література:

1. Бодакова О. В. Извещение сторон о судебном разбирательстве в гражданском процессе: исторические и современные аспекты // Проблемы управления. – 2008. - №1(26). – С . 117 – 121.

2. Змирлов К. П. Устав гражданского судопроизводства / К. П. Змирлов. – СПб.: Право, 1913. – 488 с.
3. Комаров В. В., Бигун В. А., Баранкова В. В. Проблемы науки гражданского процессуального права. – Х.: Право, 2002. – 440 с.
4. Чайковський А. С., Батрименко В. І., Копиленко О. Л. Історія держави і права України. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 384 с.

**ДО ПИТАННЯ ПРО УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ**

Безпалько Сергій Вікторович

здобувач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ

Суб'єктами злочину передбаченого ч. 2 ст. 358 КК України можуть бути: громадянин-підприємець, приватний нотаріус, аудитор, незалежний оцінювач, адвокат, експерт та інші особи, які здійснюють незалежну професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, і які мають право видавати чи посвідчувати документи. Таких осіб ще відносять до категорії яку називають «самозайняті особи».

Термін «самозайняті особи» був поширеним до реформування податкового законодавства України. Під ним розуміли особу, яка визначалася такою Законом України від 22 травня 2003 р. № 889-IV «Про податок з доходів фізичних осіб» (на даний час закон втратив чинність): платника податків - фізичну особу, який є суб'єктом підприємницької діяльності або здійснює незалежну професійну діяльність та не є найманою особою у межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності. Незалежною професійною діяльністю була, згідно з п. 1.9 ст. 1 Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб», діяльність, що полягала в участі фізичних осіб у науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, так само як діяльності лікарів (у тому числі стоматологів, зубних техніків), адвокатів, приватних нотаріусів, аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів та помічників зазначених осіб або осіб, зайнятих релігійною (місіонерською) діяльністю, іншій подібній діяльності, за умови якщо такі особи не є найманими працівниками.

У діючому законодавстві України самозайнята особа - термін, який використовується для позначення платника податку з доходів фізичних осіб, в тому числі єдиного або фіксованого податку. Визначення терміну дається у ст. 14 Податкового кодексу України. Відповідно до п. 14.1.226 ст. 14 цього Кодексу «Самозайнята особа - платник податку, який є фізичною особою - підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником в межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності».

Самозайнята особа прирівнюється до найманої особи з відповідним оподаткуванням отриманих нею доходів як заробітної плати, якщо умови

такого цивільно-правового договору передбачають надання таких послуг (робіт) протягом більше ніж одного календарного місяця за податковий рік.

З економічної точки зору самозайнятість (в англomовній економічній науці - «Self-employment») - одна з форм трудової зайнятості, що передбачає самостійну організацію власної трудової діяльності, самостійне розпорядження вигодами від цієї діяльності та несення всіх пов'язаних із нею ризиків.

Виходячи з цього, зазначені у ст. 358 КК України особи: громадянин-підприємець, приватний нотаріус, аудитор, приватний підприємець, експерт та ін., є по суті самозайнятими особами. Тому можливо, доцільно було б у ч. 1 та 2 зазначеної статті, замість і так не завершеного переліку осіб, використати термін «самозайнята особа», ознаки якої чітко визначаються у ст. 14 Податкового кодексу України.

ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ В УКРАЇНІ

Безпалько Сергій Вікторович

здобувач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ

Стаття 358 КК України передбачає кримінальну відповідальність за підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів. На нашу думку, вищевказаних дій, які складають об'єктивну сторону злочину передбаченого ст. 358 КК України на даний час недостатньо. Доцільно криміналізувати придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту підроблених печаток, штампів чи бланків підприємств, установ чи організацій незалежно від форми власності, інших офіційних печаток, штампів чи бланків. Криміналізація запропонованих дій, дасть змогу правоохоронним органам активізувати діяльність щодо таких негативних проявів, значно удосконалить кваліфікацію злочину передбаченого ст. 358 КК України, допоможе цілеспрямованіше збирати доказову базу.

При цьому пропонуємо зберігання зазначених предметів визначати як вчинення будь-яких умисних дій, пов'язаних з фактичним володінням такими предметами, незалежно від місця їх знаходження: тримання при собі (в одязі, валізі тощо), поміщення їх у сховище, будь-яке приміщення чи будь-яке інше вибране і відоме особі місце.

Придбання зазначених предметів - це набуття права володіння ними будь-яким способом: купівля, обмін, одержання в дарунок чи як оплати боргу, одержання як оплати за надані послуги чи виконану роботу, виграш в азартні ігри, одержання в позику, привласнення знайдених таких предметів тощо.

Перевезення зазначених предметів - це їх переміщення транспортними засобами з одного місця в інше як на території України, так і за її межами. При цьому не має значення, чи є особа власником або користувачем транспортного засобу, наприклад, пасажиром, здійснюється таке перевезення безпосередньо особою чи іншим способом. Спосіб транспортування зазначених предметів, відстань, на яку їх перевезено, не мають значення. Не є перевезенням зазначених предметів їх перенесення (переміщення) з одного місця в інше без використання транспортних засобів. Такі дії мають кваліфікуватися як зберігання зазначених предметів.

Пересилання згаданих предметів - це їх переміщення у просторі (сукупність дій (операцій) з приймання, оброблення, перевезення та доставки (вручення) шляхом відправлення поштою, посильним з одного місця в інше. При цьому злочин вважається закінченим з моменту відправлення посилки, багажу, листа тощо із зазначеними предметами, незалежно від того, отримав їх адресат чи ні.

Ввезення в Україну таких предметів - це їх переміщення через державний кордон України на її територію будь-якими транспортними засобами. Якщо такі предмети переміщені особою на територію України без використання транспортних засобів, то її дії не можна кваліфікувати як їх ввезення в Україну.

Таким чином назва статті набуде такого вигляду «Стаття 358. Підроблення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підробленого офіційного документа, печатки чи бланка».

А частину першу пропонуємо сформулювати так «1. Підроблення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підробленого офіційного документа, печатки чи бланка».

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ПРОФІЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Калініна Аліна Владиславівна

студентка Національного університету «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого»

Особливим напрямом у розслідуванні злочинів є моделювання особи невідомого злочинця – складання та використання психологічного портрету (профілю). Як один з різновидів криміналістичних мисленнєвих моделей, портрет (профіль) розшукуваного злочинця представляє собою систему відомостей про психологічні та інші ознаки цієї особи, істотні з точки зору її виявлення [1; с. 12].

Використання подібного методу в діяльності правоохоронних органів України з розкриття і розслідування злочинів наштовхується на такі проблеми: а) відсутність належно підготовлених фахівців щодо практикування даного методу; б) окремі психологи, які допомагають у розслідуванні, мають обмежені знання юридичної психології та криміналістики; в) психологів, котрі практикують зазначену діяльність, не допускають до усіх матеріалів кримінальної справи, а надають тільки окремі джерела інформації для аналізу, що обмежує можливості застосування методу; г) висновок, який надає психолог при використанні методу, є, зазвичай, статичним, тобто дається одноразово за наявною інформацією на певний момент розслідування і не поповнюється або корегується у ході розслідування справи; д) обмежене фінансування правоохоронних органів не дає можливості широко використовувати вже наявні у психологів напрацювання щодо застосування методу; е) окремими керівниками правоохоронних органів метод криміналістичного профілювання вважається недостатньо науковим і законодавчо неврегульований [2; с.66-67].

Хоча такі проблеми і дійсно мають місце у правоохоронній діяльності щодо застосування криміналістичного профілювання, однак вони можуть бути успішно вирішені, зокрема наступними шляхами. Проблема підготовки відповідних кадрів вирішується через тривале або хоча б короткострокове стажування у правоохоронних органах чи науково-дослідних центрах, де метод розробляється або активно впроваджується. Психологів, які у майбутньому будуть застосовувати метод, можна додатково підготувати, забезпечивши їм здобуття вищої освіти за спеціальністю «правознавство». Психологів, як спеціалістів потрібно залучати не тільки при проведенні окремих слідчих дій, а й у весь процес розслідування. Тоді і висновки будуть не статичними, а динамічними, тобто весь профіль злочинця коректуватиметься по мірі

розслідування справи. Проблему фінансування можна вирішити, готуючи штатних психологів правоохоронних органів зазначеного напрямку або при потребі шляхом укладання контрактів на розслідування конкретної кримінальної справи. Щодо науковості методу, то вона не викликає сумнівів. Є ряд монографій і наукових публікацій за рубежем, наприклад у Російській Федерації. Метод пройшов досить ретельну перевірку практикою у розвинутих країнах світу (США, Великобританії, Данії, Німеччині тощо). Нормам КПК України та іншим законодавчим актам, а також принципу моральності даний метод не суперечить[2; с.66-67]. Щодо законодавчої регламентації методу, то необхідно зазначити, що результати, отримані за допомогою складання психологічного портрету злочинця матимуть доказове значення лише у випадку їх використання при проведенні судово-психологічної експертизи.

Таким чином, метод криміналістичного профілювання має високі шанси продуктивного використання у діяльності правоохоронних органів. Наявні недоліки мають реальні шляхи вирішення, їх усунення сприятиме вдосконаленню процесу його запровадження.

Література:

1. Охріменко І.М. Використання спеціальних психологічних знань в процесі розкриття злочинів // Митна справа. – 2009. – №6 (ч.2).
2. Старушкевич А. Криміналістичне профілювання: наукове обґрунтування та проблеми використання у розслідуванні злочинів // Право України. – 2004. – № 8.

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Кучинська Оксана Петрівна

*кандидат юридичних наук, професор, проректор, Академія адвокатури
України*

Розвиток міжнародного співтовариства на сучасному етапі показав, що основним компонентом даної системи повинна стати людина, її права та гарантії їхніх реалізації. На сьогоднішній день вже склався досить значний комплекс прав як соціального, політичного, так і культурного характеру. Особливе місце в цьому механізмі посідають права людини, пов'язані з процедурою здійснення правосуддя, закріплені у таких міжнародних актах як Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р., Конвенція про захист прав і основних свобод від 4 листопада 1950

р., Міжнародний пакт про громадянські й політичні права від 19 грудня 1966 р.

Оскільки правосуддя – це вид державної діяльності, пов'язаний у певних випадках із застосуванням примусових заходів, основним завданням, яке одержало визнання міжнародного співтовариства, є визначення меж можливого впливу держави на особу. Саме від ставлення держави до особи, її інтересів, гідності, прав залежить механізм побудови кримінального процесу. Правильно визначав І.Я.Фойницький, що як характер і зміст кримінального процесу залежить від становища особи в державі, так і побудова кримінального процесу здійснює глибокий вплив на права та становище особи в державі [1, 10-11].

В якості основного елемента, який буде гарантом здійснення прав людини у сфері кримінального правосуддя, повинен виступати найбільш оптимальний механізм здійснення кримінального судочинства, в основу якого покладено максимальний рівень забезпечення прав особи. Не дивлячись на досить часте вживання таких категорій як «міжнародні стандарти», «Стандарти Ради Європи», ні в науці міжнародного права, а тим більше в кримінальному процесі, не було приділено достатньо уваги розкриттю змісту цих категорій. Все ще залишається актуальним за своїм статусом завдання з вивчення міжнародних стандартів в сфері кримінального судочинства, визначенню їхнього змісту та розробка механізму безпосереднього включення їх в правову систему України.

В.Т. Маляренко досить слушно наголошує про наявність недоречностей у кримінально-процесуальному законодавстві України, невирішеність ряду питань кримінального судочинства й невідповідність вітчизняного кримінально-процесуального законодавства європейським стандартам. Тож, у кримінальному процесі України необхідно створити цілісну концепцію його доктринальної перебудови в контексті європейських стандартів [2, 6].

У науці існують різноманітні концептуальні підходи до розкриття істинного значення поняття терміну «європейські стандарти» та їхніх ознак, але відсутнє чітке визначення сутності зазначеного терміну. За тлумачними словниками термін «стандарт» визначається як типовий вид, зразок, якому повинно відповідати будь-що за своїми ознаками, рисами, якістю; мірило, основа будь-чого [3, 662; 4, 480]. У юридичній енциклопедії міжнародними стандартами вважаються міжнародно-правові норми й принципи, що закріплюють стандартизовані правила поведінки суб'єктів міжнародного права в тих чи інших сферах міжнародного співробітництва [5, 615].

Безумовно, реформа кримінально-процесуального законодавства, перш за все, повинна здійснюватися з урахуванням норм, закріплених у Конституції України, а також чинних міжнародних договорів,

обов'язковість яких погоджена і надана Верховною Радою України та є частиною національного законодавства України.

Приведення кримінально-процесуального законодавства в відповідність із Конституцією України й ратифікованими Україною міжнародними договорами та практикою Європейського суду з прав людини дасть змогу наблизитися до європейських стандартів кримінального судочинства. Автор поділяє думку Л.М.Лобойко, що чим далі Україна буде затягувати прийняття нового КПК, побудованого на європейських стандартах, тим більше вона нестиме матеріальних збитків через прийняття відповідних рішень Європейського суду з прав людини.[6, 37]. Як приклад, доцільно навести висловлювання О. Лавриновича, яке він зробив після ухвалення Європейським судом із прав людини рішення у справі Меріт проти України, яким було визнано порушення Україною п.1 ст.6 Європейської конвенції в частині розумних строків провадження в кримінальній справі: «Якщо Україна не хоче і надалі нести збитки, причому не лише фінансові, а й іміджеві, ми маємо швидше рости до цивілізованого сприйняття прав людини. Зокрема, вдосконалювати та адаптувати своє законодавство до європейського. В першу чергу це стосується норм Кримінально-процесуального кодексу. Що, до речі, є одним з основних зобов'язань, взятих Україною при вступі до Ради Європи» [7].

Ратифікація Україною Європейської конвенції з прав людини і основних свобод та протоколів до неї зробила обов'язковими не лише положення стосовно прав людини, а й визнала юрисдикцію Європейського Суду з прав людини з питань тлумачення та застосування Конвенції. Аналіз практики Європейського Суду показує, що значна її частина стосується вирішення ситуацій, пов'язаних із порушенням прав людини у сфері кримінального судочинства.

Невиконання тих чи інших положень конвенції, присвячених кримінальному судочинству, відхилення від них фактично тягне за собою невиконання взятих на себе державою зобов'язань. Однак фактично визнаючи юрисдикцію Європейського Суду з прав людини обов'язковою з питань тлумачення й застосування Конвенції, ми в повній мірі не можемо забезпечити виконання взятих на себе зобов'язань в силу того, що українська правова система не визнає правових прецедентів, до яких належать і рішення Європейського Суду з прав людини. Тож, невизнання судових прецедентів як джерел права являє собою відсутність чіткого й відпрацьованого механізму роботи з ними, що й створює основну проблему в реалізації положень, а значить призводить українську правову систему до відхилень від міжнародних стандартів.

Міжнародні стандарти в галузі прав людини – це напрацьовані міжнародною спільнотою передові норми-принципи, які визначають

статутні положення особи в кримінальному судочинстві. Переважно це лише морально-політичні зобов'язання, з рівня реалізації яких можна визначити реальність процесів демократизації в суспільстві та характер взаємовідносин особи та держави, тобто, визначити ступінь розвитку демократичного суспільства.

Серед основних норм-принципів міжнародного права, що належать до загальнолюдських цінностей та мають безпосереднє відношення до кримінального судочинства, слід визначити такі:

1. Принцип верховенства права та повага до законності. Цей принцип полягає в тому, що будь-яка держава-учасник і всі її органи повинні керуватися в своїй діяльності нормами права (ст. 3 Статуту Ради Європи). Дотримання принципу законності передбачає, що дії офіційної влади повинні відбуватися лише на підставі закону в усіх без винятку випадках. Так, наприклад, відповідно до ч.1 ст.5 Конвенції про захист прав людини і основних свобод затримання особи допускається лише у тих випадках, коли для цього є підстави, викладені в п. п. a-f зазначеної статті. Затримання повинно відбуватися лише відповідно до прописаної в законі процедури. Це означає, що будь-яке затримання може бути проведене з урахуванням національного законодавства країни. При цьому закріплюється принцип судового контролю за застосуванням затримання, тому що такий захід як затримання суттєво обмежує право людини на свободу.

У частинах 2 та 3 ст. 6 Конвенції закріплено принцип презумпції невинуватості й певний мінімум процедурних прав обвинуваченого під час здійснення судочинства, наприклад: право бути негайно повідомленим зрозумілою йому мовою про характер та підстави пред'явленого обвинувачення; захищати себе особисто або через обраного ним самим захисника чи мати призначеного йому захисника безоплатно, мати для підготовки до захисту достатньо часу й можливостей; допитувати свідків, які свідчать проти нього чи мати право, щоб ці свідки були допитані.

2. Принцип визнання основних прав і свобод людини й громадянина. Цей принцип означає, що всі особи, які знаходяться під юрисдикцією держави, повинні користатися правами й основними свободами людини й громадянина (ст.3 Статуту Ради Європи). Цей принцип означає те, що міжнародні норми права, що забезпечують захист інтересів особи, повинні бути закріплені в Основному Законі (Конституції) держави. В міжнародно-правових актах встановлений мінімальний стандарт прав людини, який зобов'язані визнавати й забезпечувати держави-учасники.

3. Принцип добросовісного виконання державами зобов'язань з міжнародного права. Відповідно до цього принципу основою міжнародно-правових зобов'язань є Статут ООН, чи загальновизнані принципи та норми міжнародного права чи міжнародні договори. Зазначений принцип

має загальний характер, розповсюджуючись також і на міжнародні конференції.

4. Принцип прямої дії міжнародно-правових норм. Цей принцип означає те, що в разі розбіжності норм міжнародного й національного права країн-членів повинен використовуватися принцип безпосередньої юридичної дії міжнародно-правових норм. Так, рішення Міжнародного суду ООН базуються виключно на нормах міжнародного права, мають пряму дію для національних судів і не можуть ними ігноруватися при вирішенні справ, пов'язаних із міжнародним правом (ст.ст. 36, 37 Статуту Міжнародного суду від 26 червня 1945 р.). Безумовно, при реалізації міжнародних стандартів держави-учасники мають певну ступінь свободи, пов'язаної із особливостями їх здійснення в національному праві.

Безумовно, зазначені принципи є важливими гарантіями реалізації загальнолюдських цінностей у кримінальному процесі, тому що вони є правовою базою для міжнародної та національної правозахисної діяльності.

Тож, сподіваємося, що законодавець у новому Кримінально-процесуальному кодексі України врахує міжнародно-правові норми в частині регламентації прав суб'єктів (учасників) кримінального процесу й їхнє правове положення буде відповідати європейським стандартам правового положення особи в кримінальному судочинстві, а також закріпить процедуру реалізації визначених прав.

Автор цілком поділяє думку В.Т. Нора про те, що необхідно критично ставитися до свого минулого й сьогодення, але не як до правової відсталості, а як до правової спадщини, яку слід удосконалювати, у тому числі з урахуванням західного та світового досвіду [8,50-51].

Література:

1. Фойницький І.Я. Курс уголовного судопроизводства / І.Я.Фойницький. – Спб. – 1912. – Т. 1. – С. 10-11.
2. Маляренко В.Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: Монографія / В.Т.Маляренко. – К.: Юрінком Інтер. – 2005. – 512 с.
3. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И.Ожегов. – М.: Русский язык. – 1985. – 797 с.
4. Ушаков Д.Н. Толковый словарь русского языка / Д.Н.Ушаков. – М.: Гос.издат. иностранных и национальных словарей. Т.4. – 1940. – 1500 с.
5. Юридична енциклопедія: В 6 т./Редкол.: Ю.С.Шемшученко (гол. редкол.) та ін.. – К.: Укр. енцикл., 1998. –Т.5: П-С. – 2003. 736 с.
6. Лобойко Л.М. Основні підстави і цілі реформування кримінально-процесуального законодавства України // Л.М.Лобойко.- Право України. - №2.- 2009.- С.37.

7. Європейський суд з прав людини визнав порушення права на справедливий судовий розгляд у розумні строки в справі проти України (коментар О.Лавриновича – Міністра юстиції України від 13 квітня 2004 р.) // <http://www.helsinki.org.ua/index.php?id=1081156942>.

8. Нор В.Т. Захист у кримінальному судочинстві майнових та особистих прав потерпілих від злочину за проектами КПК України: здобутки та прорахунки // В.Т.Нор. – Право України. - №2. – 2009. – С.50-51.

СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ОСНОВА ПРАВОЗАСТОСОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Кучинська Ольга Анатоліївна

викладач кафедри цивільного, господарського права та процесу, Академія адвокатури України

Принципи права - це аксіоматичні поняття на яких будується і функціонує правова система. Сучасна юридична наука розглядає справедливість у якості загально-правового принципу, який, втілюючи в собі загальнолюдські цінності, поширює свою дію на всі елементи правової системи: право, правосвідомість та правозастосування. Задля реального, а не декларативного, втілення ідеї справедливості в тій чи іншій сфері суспільного життя недостатньо лише закріплення в правових нормах положень, що відповідають вищесказаному принципу. Навіть самий справедливий закон не зможе досягти своєї мети, якщо в процесі реалізації його приписів матимуть місце дії та рішення, що не відповідатимуть вимогам справедливості. Саме тому, важливим елементом механізму забезпечення принципу справедливості є правозастосування, як одна з основних форм реалізації права, яка представляє собою владну діяльність компетентних органів держави та посадових осіб з підготовки та прийняття індивідуальних рішень у юридичній справі на основі юридичних фактів та конкретних правових норм.

Враховуючи вищесказане слід зазначити, що при вирішенні проблем, пов'язаних із реалізацією принципу справедливості у кримінальному судочинстві, невинуватим виглядає обмеження їх кола лише питаннями закріплення та конкретизації у кримінально-процесуальному законодавстві вказаного принципу. Глибокого теоретичного аналізу потребують також питання забезпечення справедливості правозастосування під час провадження по кримінальним справам на всіх стадіях кримінального процесу.

В юридичній літературі застосування кримінально-процесуальних норм визначається як особливий спосіб реалізації їх приписів, заборон та дозволів, який виражає активну діяльність компетентних державних органів та посадових осіб, направлену на виникнення, зміну і припинення кримінально-процесуальних правовідносин, які направлені на досягнення завдань кримінального судочинства. Особливістю правозастосування в кримінальному процесі є його комплексний характер, оскільки застосування норм кримінально-процесуального права в багатьох випадках пов'язане із застосуванням норм інших галузей права (кримінального, цивільного, господарського тощо). Вказаний комплексний характер посилює дію принципу справедливості під час правозастосовної діяльності у сфері кримінального судочинства, оскільки при цьому враховується справедливість не тільки як принцип кримінально-процесуального, але і інших галузей права. Правозастосовна діяльність в кримінальному процесі зумовлена наступним: 1) необхідністю в процесі кримінально-процесуального провадження викрити особу, яка вчинила злочин, та притягти її до передбаченої кримінальним законом відповідальності; 2) під час кримінально-процесуального провадження у справі приймають участь особи, які захищають свої або представлені інтереси, для чого кримінально-процесуальний закон надає їм широке коло прав та можливостей. Відповідно, реалізація вказаних прав та можливостей повинна відбуватися під контролем посадових осіб, які здійснюють кримінальне судочинство, з метою дотримання “розумного” балансу приватних та публічних інтересів у кримінальному судочинстві; 3) для досягнення завдань кримінального судочинства посадові особи, які його здійснюють, повинні мати можливість усувати будь-які порушення закону, застосовуючи при цьому передбачені заходи процесуального примусу. Вирішення вказаних цілей повинно спиратися на правозастосовні акти, в яких буде визначено законність, обґрунтованість та справедливість процесуальних дій та рішень.

В кримінально-процесуальній науці справедливість традиційно розглядають в першу чергу у якості вимоги, що висувається до правозастосовних актів. При цьому нерідко справедливість кримінального судочинства асоціюється виключно із співвідношенням виду та міри покарання тяжкості вчиненого злочину і особи засудженого. У якості аргументу вказується на те, що у кримінально-процесуальному законі термін “справедливість” використовується лише стосовно вироку або іншого рішення суду за результатами розгляду справи. Так, ст. 370 КПК України говорить про законний, обґрунтований і справедливий вирок чи постанову; у ст. 372 КПК України вказується на те, що невідповідним ступеню тяжкості злочину та особі засудженого визнається таке

покарання, яке хоч і не виходить за межі, встановлені відповідною статтею КК України, але за своїм видом чи розміром є явно несправедливим як внаслідок м'якості, так і суворості.

Однак, як видається, такий підхід є наслідком звуженого розуміння сутності та змісту справедливості у кримінальному процесі. Дія загально-правового принципу справедливості у сфері кримінального судочинства не обмежується тільки етапом призначення покарання. Заслуговують на підтримку висловлені у літературі думки про те, що головним компонентом справедливості у її правовому аспекті є належне відношення суб'єкта правозастосування до особи, її інтересам та процесуальному становищу.

Що ж стосується юридичного закріплення справедливості як вимоги правозастосовної діяльності у сфері кримінального судочинства, то цілком очевидно, що для цього далеко не завжди необхідно на рівні законодавчої техніки безпосередньо використовувати термін “справедливість” або похідні від нього. Вимога справедливості прямо впливає з вимог ст.ст. 2, 4, 5 та цілого ряду інших статей КПК України. Крім того, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод закріпила право кожного на справедливий суд, встановивши при цьому ряд правових гарантій реалізації цього права. Відповідно до ст. 17 Закону України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини” суди України застосовують при розгляді справ вказану вище Конвенцію та практику Європейського суду з прав людини як джерело права. Таким чином, вимога справедливості у широкому її розумінні отримала відповідне юридичне закріплення як на рівні національного законодавства, так і на рівні міжнародно-правових актів. Відтак справедливість виступає не тільки як морально-етична, але і правова основа кримінального судочинства.

Компетентні посадові особи, здійснюючи кримінальне судочинство, керуються нормами кримінально-процесуального права та власною правосвідомістю. При цьому вимога справедливості зумовлює необхідність неупередженого ставлення сказаних суб'єктів до інших учасників кримінального судочинства, не залежно від їх соціального, правового статусу, позиції по справі. Вимога справедливості при цьому виступає у якості правової гарантії законності та обґрунтованості процесуальних рішень на всіх стадіях провадження по справі. Прийняття процесуального рішення, як відзначається у літературі, процес творчий, оскільки жоден закон об'єктивно не в змозі передбачити всіх складностей та особливостей юридичних спорів. Правило, закріплене у правовій нормі, не є одноваріантним, воно розраховане на активну позицію правозастосовника, передбачає його вибір на основі уявлень про доцільне і справедливе. Таким чином, надання слідчому, прокурору, судді права на

певний розсуд при прийнятті ними певного варіанту процесуального рішення в рамках кримінально-процесуального закону слід розцінювати як об'єктивну передумову справедливості такого рішення.

Отже, справедливість кримінального судочинства слід розглядати широко – стосовно всього процесу становлення фактичних обставин справи, їх дослідження, оцінки, кваліфікації і прийняття самого процесуального рішення. Такий підхід дає можливість прослідкувати вплив всіх етапів правозастосовної діяльності у сфері кримінального судочинства на прийняття законного, обґрунтованого та справедливого процесуального рішення.

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИГЛЯДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Леонідова Олена Олексіївна

кандидат юридичних наук, завідувач кафедри гуманітарних і правових дисциплін юридичного факультету Кіровоградського інституту регіонального управління та економіки

Злочинність неповнолітніх постійно привертає до себе особливу увагу вчених та практиків. На сьогодні це зумовлено насамперед не тільки тим, що неповнолітні завжди визнавалися злочинцями особливого роду, але і тим, що в даний час неповнолітні – одна з найбільш кримінально уражених верств населення. І важливим при цьому виступає питання щодо застосування до неповнолітніх кримінальних покарань, у даному випадку – у вигляді позбавлення волі.

Позбавлення волі на певний строк – найтяжчий вид покарання серед тих, які можуть бути застосовані до неповнолітніх злочинців. Вважається, що саме це покарання серед усіх інших у процесі його виконання спричиняє не тільки фізичні, а й психічні страждання засудженому, адже пов'язане з тривалою ізоляцією особи від суспільства. Тому не випадково його застосуванню до неповнолітніх повинна приділятися особлива увага усіх науковців.

Аналізуючи ефективність покарання у вигляді позбавлення волі, Г.Ф. Хохряков зазначає, що більшість спеціалістів на сьогодні відносяться до нього, як до вимушеного явища, ніж бажаного [1, с.65]. Є.Н. Барябіна вважає, що неповнолітні дуже швидко сприймають закони та принципи злочинного світу, адже для їх засвоєння в місцях позбавлення волі використовуються грамотні з психологічної точки зору засоби соціального навчання [2, с.93].

КК зарубіжних держав, враховуючи негативні наслідки позбавлення волі, по-різному підходять до обмеження його застосування. Якщо взяти до уваги КК Франції, то він передбачає можливість в окремих випадках відбування цього покарання частинами або в режимі напівсвободи (ст.132-25 – 132-27) [3, с.218]. В ст.58 КК Республіки Польщі зазначено, що позбавлення волі може бути призначено лише в тих випадках, коли буде визнано, що інше покарання не зможе досягти поставленої мети [4].

Проте діюча система покарань не завжди дозволяє обрати покарання, не пов'язане з ізоляцією. З огляду на те, що не всі покарання можуть бути застосовані до неповнолітніх, кількість абсолютно визначених санкцій щодо них зростає. Враховуючи те, що ні КК 1960 р., ні КК 2001 р. не передбачають особливих покарань для неповнолітніх, відсоток засуджених неповнолітніх до позбавлення волі і надалі буде залишатися досить високим.

В санкціях ст.116, 117, ч.1 ст.120, ч.1,2 ст.135, ч.1,2 ст.146, ч.2 ст.185 КК передбачено можливість застосування або обмеження волі, або позбавлення волі. З урахуванням того, що обмеження волі не може бути застосоване до неповнолітніх, суду не залишено вибору. В таких випадках неповнолітні, вбачається, опиняються в гіршому положенні, ніж дорослі.

Виходить парадоксальна ситуація: загальноновизнаним є те, що чим молодше злочинець, тим більше є можливостей для його виправлення, але тим менше засобів передбачено законом для такого виправлення.

Окрім цього, на сьогодні невирішеним є питання, як бути в тому випадку, коли щодо неповнолітнього судом буде встановлено брак покарань, які можуть бути ефективним засобом впливу. Так, зокрема, санкції ч.1 ст.185, ч.1 ст.186 КК, передбачають штраф, виправні роботи, позбавлення волі. Але як бути, коли у неповнолітнього, який не досяг 16-річного віку, немає ні самостійного доходу чи власних коштів, ні майна. Отже, єдиним покаранням знову ж таки залишається позбавлення волі.

На нашу думку, вказані проблеми ще раз доводять доцільність доповнення Кримінального кодексу України новими покараннями, які були б розраховані тільки на неповнолітніх злочинців.

КК Республіки Польщі в ст.60, подібно до того, як і КК України в ст.69, встановлює правила застосування більш м'якого покарання, ніж передбачено в санкції кримінально-правової норми. Проте на відміну від дорослих, стосовно неповнолітніх в ст.60 КК Республіки Польщі передбачено, що суд у всіх випадках може застосувати більш м'яке покарання, ніж передбачено в санкції за даний злочин, коли визнає, що навіть мінімальне покарання, що нею передбачене, було б для неповнолітнього занадто суворим [5].

Тому вважаємо, що з метою створення більш широких умов для індивідуалізації покарання неповнолітнім, Кримінальний кодекс України

доцільно доповнити наступним положенням. Передбачити, що у випадку вчинення неповнолітнім злочину середньої або невеликої тяжкості, суд може з належним мотивуванням у вирокі прийнятого рішення, застосувати будь-які інші, більш м'які покарання, ніж ті, що передбачені у санкції відповідної норми. Обмежитись у цьому відношенні треба злочинами середньої або невеликої тяжкості, оскільки саме по них найчастіше виникає необхідність призначення покарань, не пов'язаних з ізоляцією.

Література:

1. Хохряков Г.Ф. Наказание в виде лишения свободы: оценка эффективности // Советское государство и право.- 1989.- № 2.- С. 65-73.
2. Барябина Е.Н. Подростковая делинквентность как социальная проблема: Дисс. канд. Юрид. наук: 12.00.08.- Саратов, 1998.- 186 с.
3. Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии): Сборник законодательных материалов / Под ред. И.Д. Козочкина.- М.: Изд-во Зерцало, 1998.- 352 с.
4. Уголовный кодекс Республики Польша / Пер. с польск. Барилевич Д.А. и др. / Адапт пер. и науч. ред. Э.А. Саркисова, А.И. Лукашев / Под общ. ред. Н.Ф. Кузнецовой.- Мн.: Тесей, 1998.- 128 с.
5. 85. Крылова Н.Е. Основные черты нового уголовного кодекса Франции.- М.: Изд-во Спарк, 1996.- 124 с.

ОБШУК ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ ТА БОЄПРИПАСАМИ

Марків Іван Степанович

здобувач кафедри криміналістики і судової медицини Національної академії внутрішніх справ

Об'єкти обшуку по справах про незаконне заволодіння вогнепальною зброєю та боєприпасами найчастіше є: складські й інші приміщення; вогнепальна зброя та боєприпаси; виробничі приміщення, пристосовані під майстерні для перероблення вогнепальної зброї; житлові приміщення й ін. Метою обшуку є виявлення місць прихованого зберігання вогнепальною зброї та боєприпасів, а також пристосованих або спеціально влаштованих для зберігання зброї і припасів до неї.

Підставою для проведення обшуку можуть служити оперативні дані. Тому тактика обшуку в цьому випадку повинна забезпечувати збереження в таємниці від обшукуваного та його зв'язків джерела оперативної інформації. Обшук може здійснюватися й на основі доказової інформації,

отриманої при проведенні інших слідчих дій, також він може бути складовою тактичної операції. Результати обшуку є підставою для затримання обшукуваного або власника приміщення де виявлені об'єкти пошуку.

По кримінальних справах про незаконне заволодіння вогнепальною зброєю та боєприпасами необхідними умовами успішного обшуку є такі: 1) раптовість проведення обшуку для причетних до злочину осіб; 2) знання тими хто здійснює обшук місць й об'єктів пошуку; 3) розподіл обов'язків між учасниками обшуку; 4) знання, працівниками, які проводять обшук типових місць обладнання схованок і інших розповсюджених способів приховання шуканих об'єктів; 5) дотримання, працівниками, які проводять обшук існуючих правил поводження з вогнепальною зброєю та бойовими припасами.

При обшуку по аналізованій категорії кримінальних справ бажана, а іноді обов'язкова участь спеціаліста-криміналіста та вибухотехніка.

Певну специфіку має обшук місць незаконного переобладнання вогнепальної зброї. Об'єктами обстеження в таких ситуаціях служать: а) приміщення, у якому здійснювалося виготовлення названих об'єктів або в якому проводилися ремонт та переобладнання вогнепальної зброї; б) інструменти й матеріали, які служать для ремонту вогнепальної зброї, відремонтовані або отримані для ремонту екземпляри вогнепальної зброї; в) виготовлені або такі, що перебувають у процесі виготовлення екземпляри вогнепальної зброї й комплектуючі до них; г) документи, що свідчать про здійснені операції по виготовленню або ремонту зброї, які містять інформацію про зв'язки виготовлювачів і інших осіб, причетних до злочинної діяльності.

Виявлені й оглянуті об'єкти після їх дослідження й оцінки можуть фігурувати в справі як речові докази. Для отримання наявної в них доказової інформації вони можуть бути й об'єктами експертних досліджень.

ВИЙМКА ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ ТА БОЄПРИПАСАМИ

Марків Іван Степанович

здобувач кафедри криміналістики і судової медицини Національної академії внутрішніх справ

Відомості про вогнепальну зброю та боєприпаси, якими незаконно заволоділи суб'єкти розшуку одержують і при проведенні виїмки. На відміну від обшуку про проведення даної слідчої дії заздалегідь відомо, де

й у кого перебувають вогнепальна зброя та боєприпаси. Підставою для виїмки є встановлені в ході розслідування фактичні дані про наявність у конкретної особи або в приміщенні, зайнятому установами, організаціями й підприємствами вогнепальної зброї та боєприпасів.

У разі успішного проведення виїмки виявлена вогнепальна зброя перевіряється за криміналістичними обліками, повідомленнями й орієнтуванням, з метою встановлення належності її до викраденої.

В ході проведення виїмки необхідно звертати увагу на вузли, деталі й приналежності до вогнепальної зброї, яка знаходиться в особи або в приміщенні, зайнятому установами, організаціями, підприємствами, тому що нерідко вогнепальна зброя розбирається, і в такому розібраному виді переміщається не тільки в певному населеному пункті, але й по території держави.

Якщо при проведенні виїмки є підстави думати, що особа приховує вогнепальну зброю та боєприпаси при собі, такі особи піддаються особистому обшуку.

Під час проведення особистого обшуку варто передбачити ймовірність опору або раптового нападу з боку обшукуваного.

Тому особистий обшук таких осіб необхідно здійснювати двома особами (двома слідчими або слідчим і оперативним працівником), один із яких безпосередньо здійснює обстеження обшукуваного, а інший уважно стежить за його поведінкою, не допускаючи неконтрольованих дій (рухів рук, ніг, спроб позбутися вогнепальної зброї або її застосування).

Розпочинаючи особистий обшук особи, варто запропонувати їй кинути на землю або покласти в певне місце все, що вона тримає в руках, стати обличчям до стіни (автомобіля), не рухатися й не лізти в кишені. Обшукуваному доцільно запропонувати зайняти позицію, яка не дозволяє вчиняти неконтрольовані дії (широко розставлені ноги). Особистий обшук проводиться зверху донизу з метою виявлення вогнепальної й іншої зброї, а також боєприпасів. По завершенню особистого обшуку повинно бути обстежене місце, на якому обшук здійснювався, тому що обшукуваний міг що-небудь викинути або сховати.

Якщо запідозрений все ж викинув вогнепальну зброю, боєприпаси, варто ретельно обстежити його одяг з метою виявлення слідів мастила, часток лакового покриття боєприпасів у кишенях і т.ін. В окремих випадках для подальших експертних досліджень доцільно вилучати піднігтьову речовину на предмет вмісту в ній часток змащення й т.ін.

ЩОДО ТЕОРЕТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ОСНОВ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗБРОЄЗНАВСТВА

Пчеліна Оксана Василівна

*кандидат юридичних наук, Харківський національний університет
внутрішніх справ*

З кожним роком зростає кількість злочинів, що вчиняються з використанням різного роду зброї. Окрім того, виникають нові види зброї з покращеними тактико-технічними характеристиками, що полегшує їх застосування та підвищує результативність (ефективність) такого застосування. У зв'язку з цим виникає необхідність формування навичок з фіксації, опису та вилучення окремих видів зброї співробітниками правоохоронних органів, зокрема, органів внутрішніх справ, та навичок з їх дослідження спеціалістами й експертами.

Відповідно до вищенаведеного, вважаємо за необхідне виділення в криміналістичній техніці такого підрозділу як криміналістичне зброєзнавство. У працях вітчизняних криміналістів відсутнє комплексне дослідження освітленої проблематики із зазначенням можливих напрямків її вирішення. Проте ряд вчених досліджує окремі аспекти окресленої сфери. Серед них можна виділити П. Д. Біленчука, С. В. Діденка, І. І. Когутича, А. В. Кофанова, О.Ф. Сулянова та ін. Ряд важливих положень та обґрунтувань висвітлюється у працях російського вченого-криміналіста В. Ю. Владимірова, який у 2004 році захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук на тему: «Теорія та практика криміналістичного зброєзнавства» [1].

Під криміналістичним зброєзнавством слід розуміти комплексне вчення криміналістичної техніки, у якому зосередженні основні положення про поняття, види зброї, особливості її використання та дослідження. Криміналістичне зброєзнавство вивчає принципи конструювання й закономірності різних пристроїв, функціонально призначених для ураження людини, тварини або інших матеріальних об'єктів, власне закономірності утворення слідів застосування цих пристроїв, та розробляє засоби і способи збирання й оцінювання таких об'єктів і слідів під час розкриття, розслідування та попередження злочинів [2].

Об'єднання основних положень про дослідження вогнепальної, холодної, пневматичної, газової, металльної зброї, боєприпасів до зброї, вибухових пристроїв та речовин в один розділ дозволить ретельніше та наглядніше висвітлити їх конструктивні особливості, відмінності між собою залежно від конструкції та правил застосування, а також методичні основи їх дослідження залежно від групової приналежності. Однак

виділення окремої галузі в криміналістичній техніці неможливе без створення нової або ж удосконалення нової правової бази у сфері регулювання відносин, пов'язаних із обігом різного роду зброї. Вважається за доцільне створити єдиний нормативний акт або ж збір актів, у якому висвітлювались б поняття зброї, положення про характеристики зброї у залежності від її виду, правила її застосування, підстави та порядок придбання, зберігання, використання та вчинення інших дій по відношенню до зброї, а також основні методичні рекомендації щодо проведення досліджень зазначених об'єктів під час проведення попередніх експертних досліджень та експертиз.

Станом на сьогоднішній день в Україні відсутній закон «Про зброю». Проте, розроблений та заходиться на розгляді у Верховній Раді України проект зазначеного закону №1171. Правовідносини, що виникають під час обігу цивільної, службової, бойової вогнепальної та холодної зброї, боєприпасів і патронів на території України, Модельним законом про зброю, прийнятим на десятому пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД (постанова №10-11 від 06.12.1997) [3]. Тобто відносини у вказаній сфері регулюються міжнародним документом.

Важливим є питання щодо визначення поняття зброї. Така потреба диктується передусім стрімким ростом злочинної діяльності та ускладненням її методів. Зокрема, часто використовуються нові методи переробки, удосконалення конструкції зброї чи інших предметів шляхом надання їм ознак окремого виду зброї. Це призводить до труднощів під час вирішення питання про віднесення таких предметів до розряду зброї та визначення їх родової належності. Тому на законодавчому рівні слід визначити поняття зброї та її види залежно від конструктивної будови.

Зокрема, під зброєю слід розуміти пристрої, прилади і предмети, спеціально виготовлені, конструктивно призначені та технічно придатні для ураження живої або іншої цілі, подачі звукового чи світлового сигналу, які не мають іншого виробничого чи господарсько-побутового призначення.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що необхідною передумовою формування такої галузі криміналістичної техніки як криміналістичне зброєзнавство є створення правової бази, де визначалося б поняття зброї, наводилася її класифікація, визначалися підстави та порядок застосування й обігу зброї, визначалися основні методики дослідження окремих видів зброї.

Література:

1. Владимиров В. Ю. Теория и практика криминалистического оружиеведения : автореферат диссертации на соискание ученой степени

доктора юридических наук : специальность 12.00.09 – уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность /Владимир Юрьевич Владимиров. – СПб.: МВД России, Санкт-Петербургский университет, 2002. –44 с.

2. Когутич І. І. Криміналістика : курс лекцій / І. І. Когутич. – К.: Атака, 2008. – 888 с.

3. Модельний закон про зброю від 06.12.1997 № 10-11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=997_a16.

ПРОТИДІЯ РОЗСЛІДУВАННЮ НЕЗАКОННОГО НАРКОБІЗНЕСУ

Самохін Олексій Юрійович

здобувач кафедри кримінального процесу і криміналістики Академії адвокатури України

Під час розслідуванні незаконного наркобізнесу, слідчий та оперативні працівники нерідко зіштовхується із протидією їх законній діяльності. Науковці не виробили єдиного підходу до визначення протидії розслідуванню. Під протидією розслідуванню, вони розуміють будь-яку протиправну діяльність обвинувачуваного (підозрюваного) і сприяючих йому осіб з метою ухилення від кримінальної відповідальності або необґрунтовано максимального її пом'якшення (О. Стулін, 2000 р.).

Інші науковці вважають, що протидія розслідуванню є активною діяльністю, яка реалізується для того, щоб залишити в таємниці обставини одного або декількох злочинів, приховати джерела криміналістично значимої інформації про саму злочинну подію, її учасників, а якщо це не вдалося, то шляхом фізичного або іншого впливу на осіб, які здійснюють розслідування або розгляд справи в суді, дезорганізувати їх роботу, перешкодити розкриттю злочину й здійсненню правосуддя (О.М. Кустов, 1996 р.).

Вивчаючи проблеми викриття неправдивих показань, науковці визначили неправду як один з видів протидії, виділяючи при цьому пасивну неправду, яка проявляється в непередачі відомостей, які відомі (умовчання), а також активну неправду, тобто повідомлення свідомо неправдивих відомостей (В.О. Образцов, 1997 р.).

На думку Р.С. Белкіна, протидія розслідуванню — це навмисна діяльність з метою перешкоджання виконанню завдань розслідування й, в остаточному підсумку, встановленню істини по кримінальній справі (Р.С. Белкін, 1999 р.).

А. В. Є. Корноухов, вважає, що протидія розслідуванню є самостійним видом злочинної діяльності або системою поведінкових актів, які носять аксіальний або (і) ретіальний характер, які спрямовані проти досягнення слідчим тактичних і правових цілей (В.Є. Корноухов, 2000 р.).

На нашу думку, протидія розслідуванню це навмисні дії або бездіяльність зацікавлених осіб, які спрямовані на перешкоджання виконанню завдань розкриття та розслідування злочинів, а також встановленню об'єктивної істини у кримінальній справі.

ПРИНЦИП ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ В ПРОЕКТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Соловей Галина Василівна

провідний спеціаліст Головного управління юстиції у м. Києві

Теремецький Владислав Іванович

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Харківського національного університету внутрішніх справ МВС України*

Формування й утвердження в Україні правової, соціальної, демократичної держави неможливо без існування надійного механізму забезпечення прав та свобод людини і громадянина. Неодмінним складовим елементом механізму забезпечення прав людини в галузі кримінального судочинства є принцип презумпції невинуватості, який закріплюється в ст. 62 Конституції України та в ч. 2 ст. 15 Кримінально-процесуального кодексу України (далі – КПК). Також в ч. 2 ст. 14 Міжнародного пакту про громадські і політичні права зазначається, що кожен обвинувачений у кримінальному злочині має право вважатися невинуватим, поки винуватість його не буде доведено згідно із законом. Все законодавство України, яке стосується кримінального переслідування, повинно забезпечувати реалізацію цього конституційного положення. Презумпція невинуватості є базовим принципом справедливого, законного правосуддя.

Презумпція невинуватості в кримінальному судочинстві має значення як правова гарантія встановлення істини у справі. Проект КПК вносить суттєві зміни в подальший розвиток принципу презумпції невинуватості, тим самим встановлює в нашій системі кримінального переслідування рівноправність сторін. Це дасть змогу сторонам у справі стати процесуально рівними на етапі досудового розслідування. За чинним законодавством сторона звинувачення може заперечувати проти

сторони захисту і дати відвід адвокату. А у проекті КПК це право у слідства втрачається. Сьогодні, коли ми говоримо про кримінальний процес, по суті доступ до матеріалів досудового розслідування захист отримує лише з моменту пред'явлення обвинувального висновку, тобто коли слідство вже завершено. Проект КПК говорить про те, що з моменту пред'явлення звинувачення слідство має надавати для ознайомлення всі матеріали, які збираються по справі для того, щоб захист міг ефективно використовувати їх для забезпечення процесуальної захищеності інтересів підозрюваної особи.

Відомо, що у силу дії принципу презумпції невинуватості суд не може зобов'язати особу доводити свою невинуватість. Але як бути в тих випадках, коли засуджений оскаржує вирок, оспорує висновки суду про його винуватість у вчиненні злочину або в частині кваліфікації інкримінованого йому злочину? Виходить, що посилення засудженого у скарзі лише на незгоду з вирокком без вказівки конкретних доводів і в подальшому його пасивна позиція при розгляді справи в суді апеляційної чи касаційної інстанції не відповідає його ж власним інтересам. В такій ситуації засуджений, будучи наділеним у силу зазначеного принципу правом не доводити свою невинуватість, фактично не може цим правом скористатися, оскільки це позбавляє його можливості відстоювати свою позицію, викладену в скарзі, а сам він ризикує «програти справу». Отже, з одного боку, особу ніхто не зобов'язує доводити свою невинуватість, а, з іншого боку, відсутність у скарзі конкретних доказів та аргументів на обґрунтування своєї позиції може позначитися на її вирішенні. До того ж, ні чинний КПК, ні проект КПК, на жаль, не встановлюють диференційованого підходу до складання апеляції залежно від суб'єкта оскарження. Тому скаржник, який бере активну участь у доказуванні, опиняється в більш вигідному становищі. Крім того, викладення доводів, що спростовують правильність вироку, є корисним, оскільки воно вказує: на що саме, в першу чергу, суд повинен звернути свою увагу.

Важливим складовим елементом забезпечення та дотримання прав і свобод людини й громадянина поряд з інститутом презумпції невинуватості, є постановлення виправдувального вироку суду. Такий вирок виноситься у випадках, коли не встановлено подію злочину, коли в діянні підсудного немає складу злочину, а також коли не доведено участь підсудного у вчиненні злочину. Юридична сила вище вказаних підстав є однаковою, тобто тягне за собою однакові наслідки – підсудний визнається невинуватим у вчиненні злочину і повністю реабілітується.

Слід зазначити таку статистику, що в Україні 99,7 % усіх судових рішень – це обвинувальні вирокки суду або справи, які були відправлені на дослідження. І лише у 0,3 % справ винесено виправдувальні вирокки. З прийняттям нової редакції КПК ситуація має суттєво змінитися. Авторами

проекту КПК планується ліквідувати такий інститут, як повернення справи на додаткове розслідування. У чинному КПК вказано, що повернення справи на додаткове розслідування з мотивів неповноти або неправильності досудового слідства може мати місце лише тоді, коли ця неповнота або неправильність не може бути усунута в судовому засіданні (ст. 281). Водночас у проекті КПК зазначається, що якщо слідчий не зібрав необхідний доказовий матеріал вини підсудного, то справу суд не зможе відправити на додаткове розслідування. Суддя при цьому повинен постановити виправдувальний вирок або ж припинити провадження у справі. Таким чином, за оцінками експертів, буде винесено до 20 % – 30 % виправдувальних вироків. Зазначені показники ухвалення таких вироків характерні для Європи й більшості правових та демократичних країн світу. Такий підхід не допустить швидких, необдуманих, безпідставних рішень про притягнення громадян як обвинувачених. Особи, які проводять дізнання, слідчий, прокурор ретельніше будуть перевіряти всі докази, які свідчать на користь обвинуваченого, а також не залишать жодного виправдувального елемента без перевірки.

ТАКТИЧНА ОПЕРАЦІЯ «ВСТАНОВЛЕННЯ ЗЛОЧИНЦЯ ТА КАНАЛІВ НАДХОДЖЕННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ»

Сулейманова Зейнеп Ресульївна

*здобувач кафедри криміналістики Донецького юридичного інституту
МВС України*

У випадку, коли мав місце збут наркотичних засобів, однак інформація про злочинця відсутня або невідомі канали одержання злочинцями наркотичних засобів (для збуту), може реалізовуватися тактична операція «Встановлення злочинця та каналів надходження наркотичних засобів». У ході її підготовки висувають версії, які стосуються кола підозрюваних осіб, мотивів злочину, місця знаходження запідозреного, джерел надходження наркотичних засобів (прекурсорів, хімічних речовин, хімічного устаткування), способів їх приховування й переміщення, наявності співучасників.

В ході підготовки та реалізації зазначеної тактичної операції доцільно висувати та перевіряти такі типові слідчі версії: чи є сліди на упакуванні наркозасобу або на знаряддях вчинення злочину; чи використовувалося знаряддя вчинення злочину в процесі синтезу наркозасобу; аналогічний чи ні спосіб запаювання ампул або пакетиків з наркозасобом; ідентичні чи ні способи упакування ампул (пакетиків) з наркотичними засобами; однаковий чи ні обсяг наповнення ампул

(пакетиків) наркозасобом; чи однакова концентрація ізомерів (наприклад, 3-метилфентанілу), що міститься в наркотичних засобах; хімічні речовини злочинці одержували в спеціальних магазинах, на ринках, у комерційних структурах, у підприємств-виробників хімічних речовин, від знайомих злочинця; споживачі здобували наркозасоби самі або через інших осіб; який механізм придбання наркотичних засобів.

В ході реалізації тактичної операції, з метою встановлення злочинців необхідно: дати письмове доручення органу дізнання про проведення оперативно-розшукових заходів з метою одержання повних даних про запідозрених, про їх місцезнаходження; можливих боргах; залежності від кого-небудь; скласти словесний портрет для інформування територіальних і лінійних органів внутрішніх справ; звернутися по допомогу до громадськості для встановлення особи злочинця; використати можливості дактилоскопічного обліку; оглянути передбачуване місце вчинення злочину з метою виявити докази (сліди наркотичних засобів, хімічні речовини, пакувальний матеріал, зміни в обстановці й т.ін.); призначити судові експертизи виявлених наркозасобів, упакування, інш., знайдених на місці події; провести допити свідків і співучасників злочину про особу запідозреного, місце проживання (місцезнаходження) не тільки злочинця, але і його родичів, знайомих; пред'явити для впізнання предмети й фотографії запідозреного; призначити відповідні судові експертизи (при виявленні слідів ніг, рук, речовин, хімічного обладнання, одягу, сумок і ін.).

З метою перевірки версій щодо каналів надходження наркозасобів виконати такі завдання: визначити характер розслідуваного злочину; встановити свідків; з'ясувати основні обставини події; з'ясувати, які події передували злочину; встановити, що відбулося після вчинення злочину; виявити матеріальні сліди злочину; встановити дані, які вказують на мотиви злочину; одержати дані про особу злочинця. Для виконання перерахованих завдань, в ході реалізації тактичної операції, необхідно провести: огляд місця події; огляд предметів; призначення відповідних криміналістичних і інших судових експертиз; доручити органам дізнання шляхом обходу прилеглих будинків, квартир і опитування громадян виявити можливих свідків злочину; допитати свідків (у тому числі посадових осіб митниці й військовослужбовців прикордонних військ); виїмку документів; доручити проведення оперативно-розшукових заходів для одержання даних про осіб, які раніше вчиняли аналогічні злочини; отримати відомості про нерозкриті злочини, вчинені аналогічним способом.

ВИКРИТТЯ ФАКТІВ НЕЗАКОННОГО ОТРИМАННЯ ЛІКАРСЬКИХ НАРКОТИКОМІСНИХ ПРЕПАРАТІВ ЗА ПІДРОБЛЕНИМИ РЕЦЕПТАМИ

Сулейманова Зейнеп Ресульївна

*здобувач кафедри криміналістики Донецького юридичного інституту
МВС України*

Особи, які зловживають наркотичними речовинами, а також їх незаконно поширюють, нерідко використовують підроблені рецепти для придбання лікарських наркотикомісних препаратів. У ході відпрацювання версії про одержання наркозасобів в аптеках за підробленими або незаконно виписаними рецептами важливими об'єктами пошуку на місці події є відповідні рецепти. При огляді виявлених рецептів варто звертати увагу на такі ознаки й обставини, як: колір паперу; стан захисної сітки; наявність типографського тексту по краях бланка; наявність або відсутність другого підпису; кількість ліків, що містять наркотичну речовину, виписаних на одному бланку; факт видачі рецепта на наркотичну речовину лікарем який приватно лікує чи одержання ліків за іногороднім рецептом; сліди підчищення й травлення, особливо в тих місцях, де проставляються дата й розрахунок вартості; відбитки печаток і штампів, а також інші вихідні дані; факт виписки рецепта з порушенням правил (без обов'язкових реквізитів, не латинською мовою) та ін.

При невідповідності рецептів на наркотикомісні лікарські засоби прийнятим правилам виписки, можна припускати підробку рецептів, а в окремих випадках службові зловживання, допущені медичними працівниками.

Здійснюючи аналіз рецептів, доцільно зіставити їх за датами, прізвищами хворого й лікаря. Так, малоімовірно, що один лікар виписав кілька рецептів на аналогічні засоби одній особі з невеликим розривом у часі. Також, важко припустити виписку декількох рецептів однією особою в різних лікарів однієї й тієї ж поліклініки. З метою кваліфікованого огляду рецептів доцільно залучати експертів-криміналістів.

Підроблені рецепти нерідко заповнюються особами, які не мають достатньої практики в написанні таких документів, а тому для цих рецептів характерні такі ознаки: а) певна сповільненість при виконанні тексту, старанність написання окремих букв, виправлення, обведення, звивистість, у штрихах наявність букв українського або російського алфавіту в латинському тексті; б) нерівномірність у нахилі й розмірі букв, пропуски й підмальовування знаків, що може бути наслідком незвичайного психофізичного стану пишучого.

Необхідно звернути увагу й на підпис лікаря. При спробі зробити підпис від імені реальної особи буде помітна непевність, сповільненість рухів, що призводить до невинуватених зупинок, стовщення й завитковості штрихів. З різноманітних способів підробки відбитків печаток і штампів найпоширенішим є використання плоского кліше шляхом вологого копіювання, а також саморобних рельєфних кліше. У відбитках, нанесених шляхом вологого копіювання, можуть спостерігатися ознаки зарисовки - нестандартність букв, їх різна конфігурація, нерівномірність інтервалів між буквами й цифрами, словами й рядками, неправильна форма рамки, звивистість лінії рядка та ін.

В останні роки поширення одержали так звані «самоскладальні» печатки й штампи. Відбитки, виконані з їх використанням, відрізняються високою якістю, і вирішити питання про їх дійсність можливо, лише вдавшись до допомоги експерта-криміналіста.

ВІДТВОРЕННЯ ОБСТАНОВКИ І ОБСТАВИН ПОДІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОРУШЕННЯМ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ

Таран Олена Вікторівна

докторант кафедри криміналістики і судової медицини Національної академії внутрішніх справ

При розслідуванні злочинів, пов'язаних з порушенням вимог законодавства про охорону праці у окремих випадках для перевірки фактів, отриманих з показань свідків та потерпілих, попередніх висновків, а також коли нез'ясованим є механізм нещасного випадку може виникнути необхідність у відтворенні обстановки і обставин події.

Вивчення матеріалів кримінальних справ засвідчило, що згадана слідча дія не є розповсюдженою для даної категорії справ. Протокол відтворення обстановки і обставин події містився у 12% досліджуваних матеріалів. Відмічена також результативність цієї слідчої дії, оскільки її проведення давало цінні результати для розслідування справи майже у кожному випадку.

Відносну рідкість ініціювання слідчим проведення відтворення у справах про порушення вимог законодавства про охорону праці можна пояснити підвищеною складністю та небезпечністю цієї слідчої дії в умовах виробничого середовища. На практиці досить складно максимально точно відтворити обстановку у якій стався нещасний випадок, а також сам процес експерименту може нести небезпеку для його учасників і для оточуючих. Тому, якщо можливо отримати необхідні дані

за допомогою інших слідчих дій, слідчі намагаються скористатись саме цим шляхом.

Аналіз слідчої практики засвідчив, що за допомогою відтворення обстановки і обставин події, при розслідуванні злочинів, пов'язаних з порушенням вимог законодавства про охорону праці, як правило, встановлюється чи можливо отримати травму при проведенні конкретних робіт; чи можливо виконувати роботу у відповідності до вимог законодавства про охорону праці у певних умовах; чи можливо сприймати під час виконання роботи у конкретних умовах певні особливості виробничої обстановки (чути або бачити, давати команди, сигнали з певного місця на певній відстані, виконати певну операцію на виробничому обладнанні за певний проміжок часу); з'ясовуються стан та межі дії світлової та звукової сигналізації; освітленість робочого місця (місця події); надійність захисту електрообладнання тощо.

Способи проведення відтворення обстановки і обставин події можуть бути вельми різноманітними, залежно від конкретних обставин справи, але у всіх випадках обов'язково потрібно дотримуватись встановлених правил безпеки, щоб не допустити виникнення загрози життю та здоров'ю учасників слідчої дії та інших осіб.

Для одержання більш достовірних результатів, крім максимально точного відтворення обстановки, у якій стався нещасний випадок, дана слідча дія повинна провадитись в умовах, максимально наближених до часу і місця, в яких відбувалась подія, що відтворюється.

Важливою також є і участь спеціаліста у проведенні відтворення обстановки і обставин події. Допомога спеціаліста може бути потрібна слідчому у доборі інструментів та матеріалів, необхідних для дослідження, спеціаліст може безпосередньо здійснювати дослід з тим, щоб були додержані всі необхідні умови експерименту, здійснювати фотографування, звуко- та відеозапис, застосовувати інші технічні засоби для фіксації перебігу слідчої дії та її результатів, давати оцінку результатів експерименту та визначати вплив окремих факторів на отримані дані.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ ОСНОВУ МІЖВІДОМЧИХ ДОГОВОРІВ УКРАЇНИ З КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Узунова Оксана Василівна

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету

Мойсейченко Роман Васильович

студент юридичного факультету Запорізького національного університету

Правову основу здійснення міжнародної правової допомоги в процесі розслідування злочинів становлять: міжнародні міждержавні договори (двосторонні і багатосторонні); міжвідомчі договори (угоди); міжурядові угоди з окремих питань, що стосуються взаємодії в боротьбі зі злочинністю.

Розглянемо особливості міжвідомчих угод України. До них варто віднести нормативно-правові акти відомчого характеру, видані виконавчими органами України, про порядок співробітництва з компетентними установами юстиції іноземних держав у процесі надання різних видів правової допомоги. Сюди належать ті, що мають міжнародно-правовий характер: Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, Розпорядження Генерального прокурора України, Накази міністра внутрішніх справ України і міністра юстиції України. Дані акти не входять безпосередньо в систему кримінально-процесуального законодавства України, вони приймаються з метою чіткого визначення підстав, умов, правил звернення до іноземної держави й порядку виконання міжнародних запитів, якщо відповідна міжнародна угода між Україною і іншою країною відсутня. Міжвідомчі договори є частиною правової системи України, також як і всі інші міжнародні договори, в силу ст. 3 Закону України "Про міжнародні договори України". Отже, їх норми враховуються в процесі регулювання кримінально-процесуальних правовідносин. На нашу думку, міжнародними договорами можуть бути не тільки договори, укладені від імені України, але й угоди, підписані з доручення Уряду України, - і договори міжвідомчого характеру. Дане положення дозволяє вважати включеними в правову систему країни ті акти, які підписані не від імені України і не мають статусу законів [1]. В.М. Волженкіна вважає, що вид міжнародного договору (міждержавний, міжурядовий або міжвідомчий) визначається лише однією обставиною - від чийого імені він укладений, таким чином угода не може мати "статус закону" - це різні джерела права [2, с. 7]. Вважаємо, що таке визначення є не зовсім вірним. По-перше,

положення ст. 3 Закону України "Про міжнародні договори України" не суперечить Конституції України та Кримінально-процесуальному кодексу України. По-друге, закон та ратифікований або нератифікований міжнародний договір України мають різні правові форми, юридичну силу, зміст і значення. По-третє, у кримінальному судочинстві України не затверджується положення про те, що міжнародний договір ставиться вище закону. Мова йде лише про його переважне застосування при виникненні протиріч і колізій з кримінально-процесуальними нормами, що зовсім не свідчить про скасування або незастосування закону України. Таким чином, угоди міжвідомчого характеру є документами міжнародно-правового значення й компетентні органи держави безпосередньо керуються ними й застосовують їх положення в процесі міжнародного співробітництва у кримінальних справах, що відносить дані акти до джерел кримінального судочинства. Надання правової допомоги у кримінальних справах компетентними іноземними і українськими відомствами здійснюється шляхом виконання запитів-доручень. Їх процедура визначається міжнародним договором. При виконанні доручень на території України застосовуються кримінально-процесуальні закони України і міжнародні норми. Стосовно цих питань діє кілька правових актів України, що мають деякі розходження в розмежуванні повноважень. Право зносин з компетентними органами іноземних держав відповідно до Постанови Президії Верховної Ради СРСР від 21 червня 1988 р. "Про заходи щодо виконання міжнародних договорів СРСР про правову допомогу у цивільних, сімейних і кримінальних справах" належить відомствам України, що уклали договір відповідно до предмету їх ведення. Відповідно до Закону України "Про ратифікацію Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, 1959 рік, та Додаткового протоколу 1978 року до Конвенції" повноваження по здійсненню співробітництва із закордонними органами юстиції мають наступні українські органи: Міністерство юстиції України - щодо запитів судів і Генеральна прокуратура України - щодо запитів органів досудового слідства. Відповідно до Закону України "Про ратифікацію Європейської конвенції про видачу правопорушників, 1957 рік, Додаткового протоколу 1975 року та Другого додаткового протоколу 1978 року до Конвенції" рішення про видачу осіб для притягнення до кримінальної відповідальності та виконання вироків віднесені до виняткової компетенції Генеральної прокуратури України. Розмаїтість міжнародних норм обумовлюється значною кількістю угод між Україною і іноземними країнами, що стосується взаємодії в галузі кримінального судочинства. При їх використанні у кримінальному судочинстві можна сподіватися, що воно піде шляхом спрощення тих процесуальних форм, що не виправдано ускладнюють процес [3, с. 124]. Приведення

українського законодавства у відповідність із положеннями міжнародних актів шляхом включення міжнародних норм у кримінально-процесуальне законодавство України викликається, насамперед, зацікавленістю України і інших держав у більш ефективному правовому регулюванні сфери кримінального процесу.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України № 422 “Про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру” від 17 червня 1994 року // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=422-94-%EF>.
2. Волженкина В.М. Оказание правовой помощи по уголовным делам в сфере международного сотрудничества. - СПб., 1999. - 90 с.
3. Смирнов М. Надання взаємної правової допомоги по кримінальним справам: питання процесуальної форми // Підприємництво, господарство і право. - 2004. - № 6. - С. 124-128.

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО НАРКООБІГУ

Янюк Олена Віталіївна

студентка Економіко-правового факультету Донецького національного університету

З урахуванням активної ролі особистості в генезисі злочинної поведінки, знання особливостей та ознак, характерних для особистості злочинця у сфері незаконного наркообігу має велике значення у попередженні і боротьбі із наркоманією та злочинами, пов'язаними із нею. Тому є необхідним розкриття кримінологічної характеристики особистості злочинця у сфері наркообігу, що відноситься до категорії маловивчених проблем вітчизняної кримінології.

Для початку, слід з'ясувати, що відмінність особистості злочинця від не злочинця полягає в негативній спрямованості, реальними носіями якої виступають особистісні властивості, що одержали закінчене вираження у виді і характері злочинного діяння, які є основним мірилом її глибини і сили. Зміст поняття особистості злочинця поєднує в собі соціологічні, кримінально-правові, криміналістичні, психологічні аспекти поняття. [1, с. 231].

Так, виходячи з цього, особистість злочинця у сфері незаконного наркообігу (наркозлочинця) – це сукупність соціально-психологічних властивостей особистості, які зумовлюють скоєння злочинів у сфері

незаконного наркообігу з метою вживання наркотичних засобів або незаконного збагачення. [2, с. 80].

Для складання кримінологічної характеристики особистості злочинця у сфері незаконного наркообігу доцільно з'ясувати перелік його властивостей і якостей, що дозволяє встановити причинні зв'язки, які ведуть до характеру злочинної поведінки, кримінального середовища, соціальних інститутів. [3, с. 105]. Тому можна скористатися виробленим у вітчизняній кримінології системним угрупованням ознак (структурою особистості злочинця), які відображають наступні особливості: соціально-демографічні; кримінально-правові; морально-психологічні.

До соціально-демографічних характеристик слід віднести данні про вік, стать, освіту, місце проживання, професійну приналежність та інші ознаки особистості. Усі ці ознаки самі по собі (за винятком наявності судимості) не можуть характеризувати конкретного суб'єкта як людину, обов'язково схильну до скоєння злочинів. Однак у поєднанні з іншими особливостями її особистості вони дозволяють сформулювати про неї більш цілісне уявлення. [2, с. 83].

Кримінально-правові ознаки особистості – це дані не лише про склад скоєного злочину, а й про спрямованість і мотивацію злочинної поведінки, одноособовий чи груповий характер злочинної діяльності, форму співучасті, інтенсивність кримінальної діяльності, наявність судимостей тощо. Ця група ознак виражає якості, властиві саме злочинцю, а не будь-якій іншій особі. Більше половини (58,3%) наркоманів з тих, що знаходяться на обліку, мають судимість, 18,7% цих осіб пов'язують скоєння злочинів безпосередньо із наркоманією та наркотизацією. При аналізі даних про зв'язок вчинення злочинів зі «стажем» вживання наркотиків простежується пряма залежність: чим більше строк прийому наркотиків, тим частіше особа пов'язує скоєння злочинів із цим фактом. Так, можна зазначити, що дані ознаки мають базове значення для кримінологічної характеристики особистості злочинця у сфері незаконного наркообігу. [4, с. 424].

Вивчаючи морально-психологічні ознаки особистості злочинця у сфері незаконного наркообігу, їх можна підрозділити на осіб, які вживають наркотичні засоби та осіб, які займаються наркобізнесом. Щодо перших, то особливості, які виникли внаслідок вживання наркотиків, це емоційна деградація, нечутливість, спустошення, слабоумство, обмеженість інтелектуальних можливостей, що не дозволяє людині адекватно оцінити ситуацію, в якій вона опинилася, і передбачити наслідки своїх вчинків, ослаблення волі – характеризують її як соціально небезпечну. Що стосується осіб, які займаються наркобізнесом, то вони, як правило, наркотичні засоби не вживають. Для них характерні високий інтелектуальний рівень, організаційні здібності, вміння підкорити собі

іншого, впевненість у власній перевазі, мотивації панування, відсутність здатності до співпереживання, жорстокість, спритність, напористість, уміння знаходити і переконувати “клієнта”. [2, с. 86].

Так, слід відзначити, що внутрішні моральні якості сучасного злочинця у сфері незаконного наркообігу мають стійку антисуспільну спрямованість.

Отже, підводячи підсумки, слід зазначити, що знання вищезгаданих властивостей дозволяє надати найбільш глибоку і цілісну характеристику особи, розкрити сутність мотивації її злочинної поведінки. Такі знання нададуть можливості обрати необхідні форми та засоби впливу на особистість для найбільш ефективної боротьби з протиправною, злочинною поведінкою.

Література:

1. Кудрявцев В.Н. Генезис преступления. Опыт криминологического прогнозирования / В.Н. Кудрявцев. – М.: ФОРУМ-ИНФРА-М, 1998. – 216 с.
2. Пономаренко Ю.Г. Криминологічна характеристика та попередження злочинів у сфері незаконного наркообігу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ю.Г. Пономаренко. – Х., 2004. – 203 с.
3. Смирнова І.В. Деяки аспекти удосконалення та оптимізації національної системи протидії організованому наркобізнесу і наркоманіям / І.В. Смирнова // Боротьба з організованою злочинністю та корупцією (теорія та практика). – 2007. – № 15. – С. 103-107.
4. Филонов В.П. Состояние, причины преступности в Украине и ее предупреждение: Монография / В.П. Филонов. – Донецк: «Донеччина», 1999. – 640 с.

ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ В ЗАКОНІ УКРАЇНИ «ПРО ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ»

Волкова Анастасія Олександрівна

студентка Економіко-правового факультету Донецького національного університету

Питання захисту персональних даних є ключовими для побудови правової держави. У зв'язку з тим, що Україна проголосила курс на євроінтеграцію, вона повинна забезпечити належний правовий механізм захисту персональних даних, що відповідатиме міжнародним стандартам. Перші спроби Україна вже здійснила, прийнявши ЗУ «Про захист персональних даних». З одного боку, такий закон давно назрів для України як для держави, а з іншого був підданий критиці правозахисниками.

В Україні дослідженню окремих питань правового режиму та захисту персональних даних присвячені роботи українських вчених, зокрема: Р.Калюжного, О.Святоцького І.Арістової, О.Баранова, В.Гавловського, О.Задорожного, Е.Захарова, В.Наумова, Р.Романова, І.Серової, В.Цимбалюка, М.Швеця та ін. Проте на сьогодні немає жодної спеціалізованої монографічної роботи, у якій було б відображено сучасний стан правового та організаційного упорядкування суспільних інформаційних відносин та методологічного забезпечення захисту персональних даних і перспектив його розвитку в комплексі.

Перший у світі спеціальний закон про захист персональних даних був прийнятий германською землею Гессен у 1970 р. [1, с. 44]. В Україні відносини, пов'язані з захистом персональних даних, регулюються ч. 2 ст. 32 Конституції України [2], ЗУ «Про захист персональних даних» [3], ЗУ «Про інформацію» [4] та низкою інших нормативно-правових актів.

Відповідно до ч. 8 ст. 2 ЗУ «Про захист персональних даних» персональні дані – це відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. У міжнародній практиці, наприклад, у ч. 1 п. «а» ст. 2 Конвенції «Про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру» термін «персональні дані» означає будь-яку інформацію, яка стосується конкретно визначеної особи або особи, що може бути конкретно визначеною. Наведене визначення у законі практично нічим не відрізняється від визначення наведеного у Конвенції.

Говорячи про дефініцію персональних даних, доцільніше було б використати визначення, наведене у ч. 2 ст. 23 ЗУ «Про інформацію», а саме, основними даними про особу (персональними даними) є національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження. Проте, по-перше, ЗУ «Про захист персональних даних» містить власне визначення персональних даних; по-друге, зі змісту ЗУ «Про захист персональних даних» випливає, що його підхід до визначення персональних даних є відмінним від ЗУ «Про інформацію». Якщо ЗУ «Про інформацію» до персональних даних відносить національність, релігійність, стан здоров'я, то ЗУ «Про захист персональних даних» забороняє обробку персональних даних про етнічне походження, релігійні або світоглядні переконання, а також даних, що стосуються здоров'я чи статевого життя.

Відповідно до ч. 2 ст. 5 ЗУ «Про захист персональних даних», персональні дані, крім знеособлених персональних даних, за режимом доступу є інформацією з обмеженим доступом. Проте, даний закон не визначає, до якого виду інформації з обмеженим доступом належать персональні дані. Відповідно до ст. 30 ЗУ «Про інформацію», інформація з обмеженим доступом за своїм правовим режимом поділяється на конфіденційну і таємну. Вважається, що персональні дані повинні належати до конфіденційної інформації.

Також потрібно зазначити, що деякі положення ЗУ «Про персональні дані» порушують вимоги Директиви «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» [6], зокрема, не встановлено належний нагляд за дотриманням цього закону. Відповідно до ч.1 ст.22 ЗУ «Про персональні дані» контроль за дотриманням законодавства про захист персональних даних у межах повноважень, передбачених законом здійснюють такі органи: 1) уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних; 2) інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування. В свою чергу, відповідно до статті 28 Директиви, кожна держава має призначити один або кілька державних органів для нагляду за дотриманням на своїй території положень, прийнятих державами на виконання цієї Директиви. При виконанні покладених на них обов'язків вказані органи повинні діяти в умовах повної незалежності та складати регулярні звіти про свою діяльність, які підлягають опублікуванню. У законі про незалежність уповноваженого державного органу не сказано ані слова, крім того, що він наділяється спеціальним статусом.

Таким чином, системний аналіз чинного законодавства зумовлює необхідність на законодавчому рівні: 1) створити незалежну службу, функції якої мають полягати в гарантуванні права доступу до інформації, забезпеченні контролю за належним використанням баз даних, а також за

дотриманням ЗУ «Про захист персональних даних»; 2) закріпити у ЗУ «Про захист персональних даних», до якого виду інформації з обмеженим доступом належать персональні дані.

Література:

1. Лушникова М.В. Право на інформацію суб'єктів трудового права / М.В. Лушникова. А.М. Лушников // Государство и право. – 2004. – № 6. – С. 44-47.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. (у редакції від 04.02.2011р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р., №2297-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст.481.
4. Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних: Конвенція від 28.01.1981 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – №1. – Ст.85.
5. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. №2657-XII (у редакції від 09.05.2011р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
6. Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних: Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 24.10.1995 // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994>.

ЩОДО ПОВОДЖЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ З ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ ПІД ЧАС ЧЕМПІОНАТУ ЄВРОПИ З ФУТБОЛУ У 2012 РОЦІ

Книш Валентин Іванович

кандидат юридичних наук, завідувач кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ННІПМК Харківського національного університету внутрішніх справ

Глобальні процеси, що відбуваються у світовій політиці та економіці, призводять до встановлення тісних міжнародних зв'язків між окремим країнами та регіонами світу.

У зв'язку з проведенням чемпіонату Європи з футболу у 2012 році на території України, вельми актуальним постає питання коректного та толерантного поведіння представників органів внутрішніх справ з іноземними громадянами.

Поводження з іноземними громадянами пов'язано для співробітників органів внутрішніх справ з особливою відповідальністю. Кожен контакт громадянина України, особливо представника державної влади, з іноземцями відбивається на те враження, яке складається в нього про нашу країну та її людей.

Етичний та громадянський обов'язок співробітника міліції - продемонструвати перед іноземними громадянами кращі якості людини: патріотизм, гуманність, чесність, доброзичливість, відчуття колективізму, взаємодопомога, ввічливість і тактовність, - і тим самим викликати у них пошану і інтерес до нашої Батьківщини, нашого народу, його культури і способу життя.

При спілкуванні з іноземцями повинні діяти ті ж норми службової етики і культури поведінки, що і при виконанні звичайних службових обов'язків. Проте співробітник органів внутрішніх справ повинен враховувати, що іноземні громадяни, як правило, погано володіють українською мовою, не завжди досить ясно представляють правила поведінки в громадських місцях, прийнятих в нашій країні. Тому при порушенні не резидентом України громадського порядку співробітник міліції повинен ретельно роз'яснити йому недопустимість подібних дій і, в тому випадку, якщо порушення здійснене ненавмисно і не спричинило істотних наслідків, обмежитися зауваженням і запобіганням.

Якщо ж порушення носить відверто зловмисний або провокаційний характер, слід застосувати затримання іноземного громадянина і доставити його в чергову частину. При цьому дотримання норм службової етики і культури поведінки співробітників міліції повинне носити бездоганний характер, оскільки не виключена і можливість того, що дане порушення зроблене з метою скомпрометувати співробітника і отримати негативний матеріал про діяльність української міліції.

Іноземці, що мають дипломатичні паспорти або консульські документи, затриманню не підлягають. В разі здійснення ними протиправних або антигромадських дій співробітник записує їх прізвища, номери документів і негайно докладає про випадок вищестоящому начальникові.

Таким чином, почуття обов'язку, відповідальність, стриманість і такт повинні завжди бути присутні у працівника міліції, особливо - коли він спілкується з іноземними громадянами.

ПІДВІДОМЧІСТЬ ТА ПІДСУДНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ: ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ

Корольов Віктор Володимирович

викладач кафедри судочинства Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Алексеева Наталія Андріївна

студентка Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Відповідно до Конституції України судова юрисдикція визначає сферу судової влади та багатоступеневу диференціацію повноважень різних судів по розгляду справ. Як зауважують учені-процесуалісти судова юрисдикція – це новий міжгалузевий правовий інститут процесуального й конституційного права і не може ототожнюватися з підвідомчістю, його інтерпретація можлива в контексті здійснення державної влади на принципах її поділу [1, с. 179]. Оскільки здійснення правосуддя і розв'язання юридичних спорів є прерогативою судової влади, то юрисдикція пов'язується лише з правосуддям та судовою владою. Саме тому, на переконання вчених Харківської цивілістичної школи В. В. Комарова, П. І. Радченка та Д. М. Шадури судову юрисдикцію необхідно розглядати як компетенцію органів судової влади по здійсненню правосуддя [1, с. 179].

В контексті вищезазначеного, на наше переконання, «юрисдикцію» не можна пов'язувати із правосуддям та судовою владою та розглядати й розуміти її виключно як судова юрисдикція. Так, доцільно згадати про назву глави 1 Кодексу адміністративного судочинства України (далі КАС України) «Адміністративна юрисдикція і підсудність адміністративних справ» та глави 2 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) «Цивільна юрисдикція». З даного приводу учений-процесуаліст Київської школи С. Я. Фурса звертає увагу на те, що назва глави, в якій вживається словосполучення «цивільна юрисдикція» залишається незавершеною, оскільки виникає питання – якого органу юрисдикція, а доцільно було б назвати цю норму «Цивільна юрисдикція загальних судів» [2, с. 21-22]. Схожий недолік відноситься також до КАС України, що переконливо свідчить про недосконалість юридичної техніки при створенні законодавчих актів з боку законодавця.

Досить схожа ситуація існує сьогодні в науці адміністративного процесу, про що свідчать праці представників цієї науки, зокрема, необхідно згадати А. Т. Комзюка, В. М. Бевзенка, Р. С. Мельника [3, с. 231, 236, 239]. Саме тому, одними з найгостріших та найпроблемніших

питань, які виникають сьогодні у практиці застосування судовими органами процесуального законодавства, є інститути підвідомчості та підсудності в адміністративних справах.

Таким чином, поняття «підвідомчості» є дещо ширшою правовою категорією від поняття «підсудності». Адже підвідомчість – це діяльність не тільки судових органів при розгляді адміністративних справ, сюди входить також діяльність інших органів влади. Після формування системи адміністративних судів в Україні гостро постає проблема встановлення меж їх компетенції і розмежування з компетенцією загальних судів, які нині здійснюють розгляд справ, що виникають з адміністративних правовідносин. Щодо поняття «підсудності» то воно є більш вузьке, і включає в себе виключно судову категорію. Саме цей інститут в адміністративних справах допомагає розмежувати публічно-правові спори від інших спорів.

Література:

1. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: монографія / Комаров В. В., Тертишніков В. І., Баранкова В. В. та ін.; за заг. ред. В. В. Комарова. – Х.: Харків юридичний, 2008. – 928 с.
2. Фурса С. Я. Цивільний процес України: проблеми і перспективи: науково-практичний посібник / Фурса С. Я., Щербак С. В., Євтушенко О. І. – К. : Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2006. – 448 с.
3. Комзюк А.Т. Адміністративний процес України: навчальний посібник / Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. – К.: Прецедент, 2007. – 531 с.

СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Матвієнко Павло Дмитрович

*здобувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету*

Складовим елементом організаційно-правового механізму контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративного права є суб'єкт, тобто той, хто цей контроль здійснює. Специфіка діяльності органів місцевого самоврядування при реалізації ними адміністративної правосуб'єктності, можливість делегування їм повноважень органів виконавчої влади, чисельність і розмаїття останніх обумовлює можливість контрольного впливу з боку багатьох

різноманітних органів, що, у свою чергу, дозволяє зробити висновок про множинність суб'єктів такого контролю.

Узагальнений аналіз законодавства, практики його застосування, свідчить що серед суб'єктів контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративного права можна виокремити державні органи (т.з. суб'єкти державного контролю) та недержавні установи, інституції (суб'єкти громадського контролю). При цьому серед перших в наявності суб'єкти загальної компетенції (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України), які реалізують контрольні повноваження як похідну складову своєї діяльності (під час виконання основних, домінуючих повноважень), суб'єкти спеціальної компетенції, для яких контрольні повноваження є базовими (деякі центральні органи виконавчої влади, їх територіальні органи тощо). Питоме місце посідають місцеві органи виконавчої влади, особливо беручи до уваги можливість делегування повноважень цих органів органам місцевого самоврядування й підвищений акцент у контрольній діяльності стосовно реалізації останніми делегованих повноважень. Кількість державних суб'єктів контролю є великою, інколи повноваження їх дублюються, що обумовлює зростання контрольного «тягара» на органи місцевого самоврядування, що й актуалізує потребу перегляду існуючих суб'єктів державного контролю у напрямку оптимізації їх кількості та чіткого нормативного закріплення засад діяльності та взаємодії.

Значною є участь у відповідному контролі недержавних інституцій, що, багато у чому, обумовлено особливістю як правової природи самих органів місцевого самоврядування, так і їх діяльністю. Серед таких суб'єктів цілком можливо виокремити: територіальні громади, органи самоорганізації населення, об'єднання громадян, профспілки, аудиторів, адвокатів, ЗМІ, громадян тощо. Незважаючи на те, що їх контроль є своєрідним (без державно-правового впливу, без втручання в оперативну діяльність тощо), його недооцінювати неможна, а, навпаки, варто й надалі посилювати роль і значення. Цілком ймовірними вбачаються пропозиції щодо розширення меж, збільшення кількості суб'єктів громадського контролю (наприклад, впроваджуючи інститут регіонального та місцевого омбудсмена тощо), урізноманітнення форм та методів при обов'язковому законодавчому визначенні засад діяльності.

Саме завдяки практичному втіленню цих пропозицій цілком можливим є максимальне використання ресурсу системи суб'єктів контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративного права, а мова повинна йти саме про їх систему, бо вони існують не самі по собі, а перебувають у тісних (внутрішніх, зовнішніх, горизонтальних, вертикальних) зв'язках, для підвищення ефективності

контролю й максимального використання адміністративної правосуб'єктності органами місцевого самоврядування України.

ЩОДО НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Пчелін Віталій Борисович

кандидат юридичних наук, Харківський національний університет внутрішніх справ

Рішенням Конституційного Суду України встановлено, що право на правову допомогу – це гарантована Конституцією України можливість фізичної особи одержати юридичні (правові) послуги [1]. Стаття 59 Конституції України гласить, що кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно [2]. Вказане конституційне положення знайшло своє відображення й в Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАС України). Так, відповідно до ст. 16 КАС України кожен має право користуватися правовою допомогою при вирішенні справ в адміністративному суді, яка надається в порядку, встановленому законом. Для надання правової допомоги при вирішенні справ у судах в Україні діє адвокатура [3]. Однак, у зв'язку з тим, що вартість послуг адвоката зазвичай висока, а тому для більшості громадян не доступна, питання надання безоплатної правової допомоги є дуже актуальним.

Так, відповідно до ч. 3 ст. 16 КАС України суд повністю або частково звільняє особу від оплати правової допомоги і забезпечує надання правової допомоги у випадках та порядку, встановлених законом, якщо відповідний орган відмовив особі у забезпеченні правової допомоги [3]. Своє законодавче закріплення термін «безоплатна правова допомога» отримав у Законі України «Про безоплатну правову допомогу». Відповідно до останнього безоплатна правова допомога – це правова допомога, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел [4].

При цьому в ст. 13 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» зазначено, що складання документів процесуального характеру та здійснення представництва інтересів осіб у судах відноситься до безоплатної вторинної правової допомоги. Безоплатна вторинна правова допомога – це вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя [4]. З аналізу ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» можна зробити висновок,

що правом на безоплатну вторинну допомогу в адміністративному судочинстві наділені такі категорії осіб:

1) особи, які перебувають під юрисдикцією України, якщо середньомісячний сукупний дохід їхньої сім'ї нижчий суми прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до Закону України «Про прожитковий мінімум» для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, інваліди, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі менше двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб [4]. З цього приводу слід зазначити, що відповідно до ст. 3 Сімейного кодексу України сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки [5]. Прожитковий мінімум, відповідно до ст. 4 Закону України «Про прожитковий мінімум», щороку затверджується Верховною Радою України в законі про Державний бюджет України на відповідний рік [6]. Станом на сьогоднішній день, згідно зі ст. 21 Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік», прожитковий мінімум на одну особу становить 934 гривні [7].

2) діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, безпритульні діти, діти, які можуть стати або стали жертвами насильства.

3) ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», особи, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, особи, які належать до числа жертв нацистських переслідувань стосовно питань, пов'язаних з їх соціальним захистом [4].

4) громадяни держав, з якими Україна уклала відповідні міжнародні договори про правову допомогу, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також іноземці та особи без громадянства відповідно до міжнародних договорів, учасником яких є Україна, якщо такі договори зобов'язують держав-учасниць надавати певним категоріям осіб безоплатну правову допомогу.

Отже, у зв'язку з тим, що категорія осіб, яким може бути надана безкоштовна правова допомога, у КАС України не визначено, вважаємо за доцільне доповнити останній нормою, яка б надавала перелік вказаних осіб, або зробити посилання на Закон України «Про безоплатну правову допомогу».

Література:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного

- вибору захисника): від 16 листоп. 2000 р.: Справа № 1-17/2000 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 47. – Ст. 2045.
2. Конституція України: від 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 лип. 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, 37. – Ст. 446.
4. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 черв. 2011 р. // Голос України. – 2011. – № 122.
5. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 лют. 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
6. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15 лип. 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 38. – Ст. 348.
7. Про Державний бюджет України на 2011 рік: Закон України від 23 груд. 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 7–8. – Ст. 52.

ДОСВІД РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПАСПОРТНО-ВІЗОВОГО РЕЖИМУ

Семіног Оксана Олександрівна

здобувач кафедри адміністративної діяльності ОВС Харківського національного університету внутрішніх справ

Україна як суверенна, незалежна, демократична держава входить в європейський і світовий правовий простір. Тому завдання побудови української держави як демократичної, соціальної та правової, потребує вивчення і врахування позитивного досвіду нормативно-правової практики передових країн світу з усталеними демократичними традиціями та вироблення власної парадигми активного включення нашої держави до загальносвітового політико-правового простору. Це відноситься і до законодавства щодо забезпечення паспортно-візового режиму, що набули у світі суттєвого розвитку. Розпад Союзу РСР істотно вплинув на розвиток цих процесів у пострадянському просторі. Ця проблема набуває гостроти як у політичному, так і в правовому аспекті.

Актуальність обраної тематики визначається тим, що здійснені за останній час розвиток законодавчої бази правоохоронної діяльності, вдосконалення відомчої нормативної бази, впорядкування структурної побудови системи внутрішніх справ Росії сприяли концентрації посилення ролі органів і установ внутрішніх справ і внутрішніх військ на основних

напрямок їх оперативно-службової діяльності, створили об'єктивні передумови для повного задіяння внутрішніх резервів і нереалізованих можливостей системи, особливо в управлінській сфері, включаючи забезпечення ефективної координації та взаємодії всіх служб і підрозділів.

Згідно з Постановою Уряду Російської Федерації від 15 лютого 1993 року № 124 [1] була створена паспортно-візова служба (ПВС) органів внутрішніх справ Російської Федерації, яка включила в себе: управління (відділи) віз, реєстрації і паспортної роботи, а також паспортні відділення (паспортні столи) і відділення (групи) віз і реєстрації міліції, як в центрі, так і на місцях.

На ПВС і їх підрозділи покладені функції по видачі паспортів, пропусків на в'їзд до прикордонної зони, здійсненню реєстрації громадян, адресно-довідковій роботі, реєстрації іноземних громадян і осіб без громадянства (що перебувають на території Росії), видачі їм документів на право проживання; оформлення документів і дозволів на в'їзд до Російської Федерації і виїзду за кордон, виконанню законодавства з питань громадянства.

Паспортно-візова служба, в межах своїх можливостей, бере активну участь у боротьбі зі злочинністю, забезпеченні правопорядку і профілактики правопорушень.

Крім того, в частині, що відноситься до її компетенції, вона здійснює реалізацію законодавчих актів в галузі забезпечення прав і свобод людини.

Відповідно до п. 13 Указу Президента РФ від 09.03.2004 року № 314 [2] утворено Федеральну міграційну службу Росії, якій передано правозастосовні функції, функції по контролю і нагляду та функції з надання державних послуг у сфері міграції МВС Росії.

Міграційна служба є центральною ланкою діючої в країні системи здійснення контролю перебування в Росії іноземних громадян, забезпечення закордонних поїздок російських громадян, а також вирішення питань громадянства. Причому її адміністративна діяльність в цій області дуже різноманітна (Наприклад: за офіційними статистичними даними за 2011 рік ФМС оформила 2504718 закордонних паспортів, що на 12% більше ніж у 2010; анульовано дозволів на тимчасове проживання 5376, що 87% більше ніж 2010 році та інше [3].

Вже кілька років по всьому світі інтенсивно йде процес переходу на документи з електронними носіями інформації.

У Росії завдання з переходу на нові закордонні паспорти, що містять біометричні дані, була поставлена президентом Російської Федерації. У 2005 р. уряд РФ схвалив концепцію створення державної системи виготовлення, оформлення і контролю паспортно-візових документів нового покоління (ПВДНП). Забезпечення російських громадян

біометричними паспортами стало одним із пріоритетних напрямів діяльності ФМС Росії

Таким чином, наведені закони та законодавчі акти, які всесторонньо регламентували процес забезпечення паспортно-візового режиму Російської Федерації, безпосередньо вплинули на формування цілісного та збалансованого паспортно-візового режиму. Разом із тим, серед усіх законів, що було прийнято за роки існування Росії, саме зазначені, на нашу думку, були найбільш значимими при формуванні паспортно-візової політики РФ, стали надійним підґрунтям адміністративно-правового забезпечення правоохоронними органами всіх рівнів та відповідними державними структурами паспортно-візового режиму. Суттєвим є те, що всі вони були тісно пов'язані зі змінами геополітичної ситуації у світі та вимогами, які висували бізнесові кола до уряду та Президента.

Література:

1. Постановление Правительства РФ от 15.02.1993 №124 О реорганизации подразделений виз, регистраций и паспортной работы милиции в паспортно-визовую службу органов внутренних дел [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.lawrussia.ru/texts/legal_383/doc383a725x642.htm - назва з екрану.
2. Указ Президента РФ от 19.07.2004 № 928 Вопросы Федеральной Миграционной службы [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fms.gov.ru/law/861/details/37067/>- назва з екрану.
3. Федеральная миграционная служба РФ . Официальные статистические данные [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fms.gov.ru/about/statistics/data/> - назва з екрану.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ: АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Співак Марина Вікторівна

кандидат юридичних наук, інспектор навчального відділу ННІПКМ НАВС

Прагнення України стати демократичною, правовою державою європейського зразка вимагає певних змін правової системи в цілому і, відповідно, адміністративного права як її складової. Реформування адміністративного законодавства необхідно здійснювати на основі положень Конституції України при комплексному підході до

реформування інших галузей законодавства (цивільного, кримінального, трудового, фінансового тощо).

Адміністративне право, регулюючи управлінські відносини, складається з окремих інститутів, котрі в свою чергу тісно примикають до правовідносин, які регулюються іншими галузями права. Так, інститут адміністративної відповідальності має багато спільного з інститутами кримінального законодавства, правові відносини адміністративного процесу – з цивільним процесуальним та кримінально-процесуальним правом. На сьогодні значних обертів набуває медичне право. Тому реформування адміністративної відповідальності тягне за собою відповідні зміни і в названих галузях права. На сьогоднішньому етапі розвитку українського суспільства і медико-правової науки на перший план відносно відповідальності за злочини та правопорушення в галузі охорони здоров'я населення виходить кримінальна і цивільно-правова відповідальність.

Тенденція розвитку юридичної науки, а зокрема, адміністративної відповідальності все більше тяжіє до інтересів людини, її потреб. Потреби людей є рушійною силою розвитку як суспільства, так і самої людини. На основі потреб та інтересів особистості надбудовуються, формуються її уявлення про цінності. Серед них – життя і здоров'я людини. Визначення поняття «здоров'я» міститься в преамбулі Статуту Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я, відповідно до якого це «стан повного фізичного, душевного й соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб і фізичних дефектів». Комплекс необхідних для забезпечення такого стану заходів розкривається через дефініцію «суспільного здоров'я», відповідно до якої вказане поняття охоплює увесь комплекс заходів, організованих для попередження захворювань, підтримання здоров'я та подовження життя серед населення [1]. Відповідальність за вчинення правопорушення є одним із важливих питань, які розглядає теорія права. Дотримуючись точки зору, що юридична відповідальність - це застосування заходів державного примусу до особи, яка вчинила правопорушення, слід зауважити, що цей підхід застосовується і до галузі, яка розглядається, а саме охорони здоров'я громадян. Як свідчить практика переважна більшість громадян мають поверхове уявлення про юридичну відповідальність, яка встановлена чинним законодавством за правопорушення у сфері охорони здоров'я. Кодекс України про адміністративні правопорушення встановлює відповідальність за порушення санітарно – гігієнічних і санітарно – протиепідемічних правил і норм; виробництво, заготівлю, реалізацію сільськогосподарської продукції, що містить хімічні препарати понад гранично допустимі рівні концентрації; заготівлю, переробку або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції; виробництво, зберігання,

транспортування або реалізація продуктів харчування чи продовольчої сировини, забруднених мікроорганізмами та іншими біологічними агентами понад гранично допустимі рівні; незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах; ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження; ухилення від обстеження і профілактичного лікування осіб, хворих на венеричну хворобу; порушення встановленого порядку взяття, переробки, зберігання, реалізації і застосування донорської крові та (або) компонентів і препаратів; умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою; порушення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення; порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством) [2]. На нашу думку досить значний перелік правопорушень з часом може бути доповнений іншими. Окремої уваги заслуговує питання щодо можливості реалізації цих норм, адже деякі з них сьогодні є дуже поширеними, особливо ті, що стосуються санітарно – гігієнічних і санітарно – протиепідемічних правил і норм; незаконного виробництва, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах. А деякі прихованими, серед яких можна виокремити дві групи правопорушень - це ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження; ухилення від обстеження і профілактичного лікування осіб, хворих на венеричну хворобу та порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством)

Як підсумок, слід зазначити, що на сучасному етапі розвитку державності України суттєво зростають роль і значення адміністративної відповідальності, направлені на забезпечення адміністративно-правового регулювання суспільних відносин в галузі охорони здоров'я населення.

Література:

1. <http://justinian.com.ua/article.php?id=3538>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково – практичний коментар / Р.А. Калюжний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін.; - К.: Всеукраїнська асоціація видавців „Правова єдність”, 2008.-781 с.

ЗАСАДИ ДЕЛЕГУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФУНКЦІЙ ОРГАНАМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Юшкевич Олена Геннадіївна

*кандидат юридичних наук, Харківський національний університет
внутрішніх справ, навчально-науковий інститут права та масових
комунікацій*

Особливої гостроти та актуальності на сьогодні набуває питання взаємовідносин органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування. Предметом нашого розгляду є правові засади делегування публічних функцій місцевими органами виконавчої влади органам місцевого самоврядування.

Поширеною формою взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування є делегування повноважень.

В чинному законодавстві міститься декілька визначень поняття «делеговані повноваження». На нашу думку, заслуговують уваги поняття, надані у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Указі Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні». Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» делеговані повноваження – це повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад. В Указі Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» під делегованими повноваженнями розуміються функції, повноваження (права і обов'язки), що їх набуває певний суб'єкт (орган чи посадова особа) шляхом передачі йому для виконання від іншого суб'єкта за власним рішенням останнього або на підставі норми закону.

Конституція України передбачає можливість взаємного делегування окремих повноважень органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування і навпаки. Зокрема, положення у статті 118 Конституції України зазначається, що місцеві державні адміністрації підзвітні і підконтрольні радам у частині повноважень, делегованих їм відповідними районними чи обласними радами. Ст. 143 Конституції України передбачає, що органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Необхідно зазначити, що цією статтею передбачено, що держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у

встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності. Органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними повноважень органів виконавчої влади підконтрольні відповідним органам виконавчої влади.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» виділяє повноваження органів місцевого самоврядування, поділяючи їх на виключну компетенцію органів місцевого самоврядування та делеговані повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад практично у всіх сферах життєдіяльності територіальної громади. Здійснення головами та очолюваними ними виконавчими комітетами сільських, селищних і міських Рад делегованих повноважень державної виконавчої влади згідно з законодавством є обов'язковим, і за їх невиконання або неналежне виконання вони несуть відповідальність перед Президентом України, Кабінетом Міністрів України, а також відповідними головами державних адміністрацій.

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» місцеві державні адміністрації здійснюють повноваження місцевого самоврядування, делеговані їм відповідними радами. Також зазначено, що передача місцевим державним адміністраціям повноважень інших органів супроводжується передачею їм відповідних фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для здійснення цих повноважень.

Хоча в зазначених вище законах надано перелік видів делегованих повноважень, ми хотіли б зазначити, що законодавець не може раз і назавжди закріпити конкретні види делегованих повноважень, оскільки розвиток суспільних відносин часто породжує нові питання, на вирішення яких може впливати специфіка розвитку території, місцеві традиції тощо. Це можна зробити завдяки договірному врегулюванню делегованих повноважень, тобто через укладання адміністративних договорів. Роль законодавця полягає у визначенні правової площини, в якій може відбуватися делегування, й забезпечити механізм захисту інтересів сторін таких договорів.

Делегування повноважень у сфері виконавчої влади та місцевого самоврядування, має ґрунтуватися на засадах законності, доцільності, обґрунтованості, добровільності та підконтрольності суб'єктів реалізації делегованих повноважень.

Делегування повноважень одночасно передбачає здійснення відповідного контролю за виконанням їх. Тому місцеві державні адміністрації мають окремі контрольні-наглядові функції щодо органів місцевого самоврядування відповідно до Порядку контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих

повноважень органів виконавчої влади, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 9 березня 1999 р. Основними формами контролю за цим актом є такі: аналіз актів органів місцевого самоврядування; надання органами місцевого самоврядування інформації про виконання делегованих повноважень органів виконавчої влади; проведення перевірок діяльності виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.

ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ПРАЦЮ УКРАЇНИ

Осадько Олександр Олексійович

студент Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

Одним із найважливіших показників та основних стандартів демократичного розвитку є утвердження гендерної рівності. З-поміж усіх проблем, які існують на даний час у нашій країні, а саме: бідність, збільшення дитячої смертності, поширення ВІЛ-інфекції/СНІДу та туберкульозу, однією з пріоритетних проблем є гендерна нерівність.

У той же час, практика проведення економічних реформ показала, що в відсутності адекватної системи заходів державного регулювання зайнятості жіноча частина трудових ресурсів першою витісняється на периферію ринку праці або взагалі за його межі. У результаті посилюється прихована та явна дискримінація жінок, гендерна сегментація ринку праці, знецінення її освітньо – кваліфікаційного потенціалу.

В середньому в Україні жінки одержують на 30 % менше, ніж чоловіки, за однокову роботу. Необхідно зауважити, що факт нерівної оплати праці існує і в Європейському Союзі. Найбільша диференціація у заробітній платі між чоловіками і жінками нині існує в Естонії, на Кіпрі і в Словаччині, потім слідує Німеччина. За даними Нюрнберзького інституту праці та трудових досліджень, жінки заробляють на 23 % менше, ніж чоловіки з рівною кваліфікацією.

В Україні жінки становлять 60 % всіх фахівців із середньою і вищою освітою, однак це не відбивається прямо пропорційно на їхній конкурентоздатності на ринку праці, вони одержують менш престижні й гірш оплачувані посади. Підприємства, що подають заявки в служби зайнятості, оголошення про прийом на роботу, хоча і не обумовлюють статті працівника, перевагу при працевлаштування віддають усе ж таки чоловікам. 55 % керівників задають жінкам, що бажають одержати роботу, додаткові питання стосовно їхніх сімейних обов'язків тощо, хоча це є порушенням ст. 25 КЗпП України, яка забороняє вимагати від осіб, що наймаються на роботу які -небудь дані, надання яких не передбачене законодавством.

Для внутрішньої політики держави гендерна нерівність небезпечна втратою людського капіталу та недореалізацією трудового потенціалу, що матиме негативний вплив на розвиток економіки, а численні факти дають вагомі підстави при реалізації гендерної політики в Україні чи не

найважливішу увагу приділяти саме питанням гендерної рівності в сфері праці.

Статтями 24 та 43 Конституції України встановлено, що не може бути привілеїв чи обмежень, зокрема, за ознаками статі, а рівність прав жінки і чоловіка забезпечуються наданням жінкам рівних із чоловіками можливостей у праці та винагороді за неї, створенням державою умов для повного здійснення громадянами права на працю та гарантуванням нею рівних можливостей у виборі професії та роду трудової діяльності.

Для недопущення дискримінації у трудовій сфері українська держава ввела законодавчі заходи, спрямовані на викорінювання обмеження прав жінок, зокрема Кодекс законів про працю України містить окремий розділ - «Праця жінок», що містить статті про безпеку праці і список робіт, заборонених для жінок як не безпечні для їхнього здоров'я життя (ст. 174), обмеження на роботу жінок у нічний час (ст. 175), пільги, надані вагітним жінкам і жінкам з малолітніми дітьми (статті 176 – 186). Ряд положень у законах України «Про зайнятість населення», «Про оплату праці», «Про охорону праці» та інших спрямованих на ліквідацію дискримінації стосовно жінок. Закон України «Про зайнятість населення» передбачає надання державою додаткових гарантій щодо працевлаштування працездатним громадянам у працездатному віці, що вимагають соціального захисту і не здатні конкурувати на ринку праці на рівних умовах, зокрема: а) жінкам, що мають дітей у віці до 6 років; б) самотніми матерями, що мають дітей у віці до 14 років чи дітей – інвалідів.

Важливим кроком на шляху до встановлення гендерної рівності в Україні стало прийняття Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» основною метою якого є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями чоловіків та жінок реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією. Закон вперше закріпив прогресивні демократичні положення захисту прав жінок у трудовій сфері. Зокрема ст. 17 визначила, що жінкам і чоловікам забезпечуються рівні права та можливості у працевлаштуванні, просуванні по роботі, підвищенні кваліфікації та перепідготовці.

Зробивши аналіз чинного трудового законодавства, наукових поглядів таких авторів, О. Балакірева, В. Довженко, І. Демченко, Т. Журженко, О. Забужко, О. Іващенко, К. Карпенко, А. Лантух, В. Лапшина, Є. Лібанова, І. Мироненко, С. Оксамитна, В. Онікієнко, С. Павличко, Ю. Якубова, О. Яременко та ін. з питань гендерної рівності, видається доцільним зробити декілька висновків:

- 1) необхідно змінювати нормативно – правову базу, розробляти дієві механізми її запровадження та забезпечити контроль за дотриманням законодавства щодо захисту прав жінок;
- 2) необхідно змінювати стереотипи та уявлення, які й досі розглядають жінок як представниць слабкої статі, у бік гендерної рівності;
- 3) необхідно дещо змінити рівень гендерної професійної сегрегації, щоб потім розробити стратегії, які будуть спрямовані на запобігання виробничим ризикам і небезпекам для того, щоб деякі галузі виробництва стали більш доступні для жінок.
- 4) гендерна політика у сфері праці має стати важливою складовою соціальної політики. Необхідно сприяти розвитку системного підходу до дослідження гендерних проблем, що дасть змогу більш широко охопити цю проблему і впровадити методи її регулювання в усі сфери життя населення.

Література:

1. Головіна О.О. Проблема дискримінації жінок у трудовій сфері // Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід. Кн.1: Матеріали всеукр. наук.-практ. конф., науковців, викладачів, аспірантів, студентів. м. Луганськ, 21-22 квітн. 2010 р.- Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2010.- С.82-85.
2. Пазенок А. Щодо питання про дискримінацію жінок у трудовій сфері // Право України.- 2009.- № 4.- С.147-151
3. Чанишева Г.І. Міжнародні трудові норми про заборону статевої дискримінації та законодавство України // Актуальні проблеми політики. Вип. 10-11: Зб. наук. пр.- О.: Юрид. літ., 2001.- С.90-95.
4. Фоменко Д. Правові питання гендерного аспекту у трудових правовідносинах // Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід. Кн. 1 : Матеріали всеукр. наук.-практ. конф., науковців, викладачів, аспірантів, студентів. м. Луганськ, 21-22 квітн. 2010 р.- Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2010.- С.265-268.

SOME ASPECTS OF PREVENTING ENVIRONMENTAL EFFECTS OF PRODUCTS DEMANDING MORE RESPONSIBILITY

Oleksandra Chornous

Candidate of Juridical Sciences, research worker, Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine

In the international treaties the right for everyone to a safe and healthy environment and for compensation for damages inflicted as a result of the violation of this right is established. An obligation of producers not to harm nature and to compensate for any damage that may be inflicted due to faults in the products is also agreed upon. As a result of acceptance of such treaties, providing environmental safety became a high priority of public policies in signatory countries. At the same time, there are some states that did not sign international treaties with environmental requirements but they play significant role in the international trade relations and cause environmental pollution both in the process of production and during a whole life cycle of product, including use and disposal of the product as a waste.

A great number of questions remain unanswered in this sphere. Particularly, one of the important tasks in environmental improvement of production is related to handling wastes, their recycling and re-use. It is obvious that it is still necessary to develop legislation on peculiarities of utilization of certain types of wastes, especially electronic products waste. Particularly, one burning issue now is about production, use and disposal as waste of products that can cause “diffuse pollution”. They require special attention due to their features since they spread very fast, in unpredictable amount and are harmful for environment.

Another highly discussed question in this sphere is about environmental requirements of buyer (consumer, importer) to seller (producer, supplier): mainly, about obligation of producer to give environmental information about product (its quality and disposal as waste at the post-consumer stage of a products life cycle). The market with products with negative environmental results often fails to work efficiently, primarily because of the problems of moral hazard that leads to an inefficient allocation of resources in the market and asymmetric information (when information between buyers and sellers about goods is not equally shared). “In essence, a market is an information system. If this information is less than perfect, market failure will result” [1]. On the one hand, producers\sellers should act in the best interests of the consumers\buyers according to the moral rules and environmental legislation. On the other hand, producers\sellers have to act in their own interests

motivated, first of all, by profit. Therefore, the behavior of producers\sellers should be controlled by a system of licensing and standardization and regulated, in whole, by legal provisions about producers' and importers' responsibility for the environmental effects of their products.

Another controversial point is weak or lacking standards of environmental quality and safety of products in the national legislation of specific countries. Altogether, as a result of weak legal positions, loopholes in the legislation and imperfect control (due to corruption and some other factors), consequences are harmful for environment. It is a well-known fact that the environment does not have boundaries. These questions have international and inter-branch issues and have to be solved jointly with the help of all the states and professionals in law and economy. Some of aforesaid rules exist in legal written form (for example, environmental requirements in World Trade Organisation Agreements or certification to international environmental standards such as ISO14001). Others exist only on moral grounds (for instance, participation of company in government-sponsored voluntary programs).

Recently, the legal regulation in this sphere has become a significant issue due to the development of market relations, such as integration of new members to the European Community. In addition, states actively collaborate in international trade and become members of international organizations such as the World Trade Organization. Considerable attention has begun to be focused on the issue of meeting world standards of quality and safety by domestic products and the ecologizations of producers' activity. Particularly, World Trade Organization recognizes sustainable development as the central principle which is reflected in such basic World Trade Organization instruments as the Marakesh Agreement establishing World Trade organization (15 April, 1995) [2] and the Doha Ministerial declaration (14 November, 2001) [3]. The achievement of sustainable development requires integration of economic, environmental and social components at all levels. The task may be achieved only by continuous dialogue and action in global partnership, focusing on the key sustainable development issues such as, for instance, protection of environment, economic and social development. The above described measures will assist in the development of the environmental entrepreneurship (an entrepreneurial activity which is carried out for the preservation of the environment and ensuring the environmental human rights) that is realized in the forms of waste conversion, environmental audit, eco-labeling etc.

One of the basic criterions in the assessment by the international community of any national industrial complex is resource conservation. That is the introduction of resource-saving, energy-saving, and ecologically clean

technologies. To achieve these, it is necessary to stimulate ecological activity and to make favorable conditions for investments in this sphere.

Financial incentive for business entities may be achieved, for example, by means of introducing, (in addition to the existing economic instruments charges and payments for pollution, ecological funds, penalties, etc.) regulation of nature management such as: different types of tax exemptions, credits and loans on favourable terms, flexible system of ecological taxes, material incentives for the ecologization of production activity, differentiation of pricing (taking into account the environmental criterion) etc. The introduction of financial incentives for business will encourage higher ecological standards in production and economic activity in developed and developing countries.

In general, environmental improvement of production is associated with innovations. Innovative strategy in industrial development must be carried out on the basis of a combination of scientific and technological advancement, production, and finance. Particularly, one of the important pre-conditions of the growing competitive possibilities of the national industrial production and acceleration on this basis of its integration into the world economic system is the creation of conditions for the effective use of the scientific potential. The increased role of the state in implementation of innovative model for industrial development is important too. Thus, it is necessary to more extensively use the national scientific and technical developments and novel results of fundamental and applied researches, as well as to introduce the resource-saving and energy saving and ecologically clean technologies, to develop and implement the system of control over the quality and safety of products. As a result, environmental innovations in production and economical activity are directed in the first place at the improvement of the quality of people's life.

Unfortunately, most legal provisions from national legislation remain in the status of recommendations and do not lead to solution of any problems in this sphere. In addition to legal acts, there is need for an effective mechanism of state administration and control as well as analysis and use of the experience of other countries in solving those problems. Moreover, it should be noted that compliance with environmental legislation gives an incentive to the stable functioning of the producers in the long run and, on the more global scale, promotes stable economic and social development of the states. This results in the environmental safety in all its aspects and directions: regarding both the human health and the environment.

Literature:

1. Introduction to Economics. *Stephen Dobson, Susan Palfreman*. Oxford. 1999. – p.135.
2. *Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization* of April 15, 1994 // Official web site of the WTO: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/04-wto_e.htm
3. *Ministerial declaration* of 14 November 2001, Doha, Qatar // Official web site of the WTO: http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm
Looks also: WTO. Environment- sustainable development // http://www.wto.org/english/tratop_e/envir_e/sust_dev_e.htm
4. Looks also: Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment (June 16, 1972); Rio Declaration on Environment and Development (June 13, 1992); Convention on Biological Diversity (June 5, 1992); Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity (Montreal, January 20, 2000); Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and Their Disposal (Basel, March 22, 1989); General Agreement on Tariffs and Trade (October 30, 1947); Official web site of the UNEP: <http://www.grida.no/publications/vg/waste/page/2872.aspx>

**ПРОКУРАТУРА ЯК ОДИН ІЗ УПОВНОВАЖЕНИХ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ
ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ
КОРУПЦІЇ**

Крамар Уляна Петрівна

*студентка Тернопільського інституту Міжрегіональна Академія
управління персоналом*

Актуальність теми. Корупція – світове явище. Жодна з країн світу не мала і не має повного імунітету від корупції та хабарництва – змінюються лише їх обсяги і прояви, а також можливості, що визначаються ставленням до цього явища держави і суспільства.

З 1 липня цього року почало діяти нове антикорупційне законодавство - Законом України „Про засади запобігання і протидії корупції” (далі Закон), яким визначені основні засади запобігання і протидії корупції в публічній і приватній сферах суспільних відносин, значно розширене коло суб'єктів відповідальності за вчинення корупційних правопорушень та визначені конкретні протиправні діяння, за які наставатиме адміністративна, кримінальна, цивільно-правова та дисциплінарна відповідальність.

З набранням чинності нового Закону, з одного боку порядок притягнення осіб до відповідальності за корупційні правопорушення спрощується, а з іншого ця обставина матиме більш важливі юридичні наслідки.

Зокрема, відомості про осіб, яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, вноситимуться до Єдиного державного реєстру. Ці дані будуть доступними для широкого загалу. [1, с. 10-12]

Крім того, відповідно до закону особи, яких притягнуто до кримінальної або адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення, підлягатимуть звільненню з відповідних посад у триденний строк з дня отримання органом державної влади, місцевого самоврядування, підприємством, установою, організацією копії відповідного судового рішення, яке набрало законної сили.

Категоричними є вимоги нового законодавства щодо обов'язкової участі прокурорів у розгляді судами протоколів про корупційні адміністративні правопорушення незалежно від органу, який їх склав. [2, с. 8-10]

Наукова розробка теми. Відповідно до ч. 2 п. 5 ст. 5 Закону спеціально уповноваженими суб'єктами у цій сфері є органи прокуратури.

Визначення зазначеного суб'єкта та його засад є надзвичайно важливим з точки зору забезпечення дієвості та ефективності антикорупційної діяльності, дотримання прав людини, досягнення мети зазначеної діяльності та виконання основних завдань.

Значний доробок у висвітленні функцій прокурора щодо протидії корупції належить таким вченим – юристам: М.Михальченку, О.Михальченко, Є. Невмережицький, М.Хавронюк., Багрій – Шахматов Л. В., Бойко І. В., Винокуров С., Війтів Ю., Гвоздецький Д., Горохольський В. Л., Гуров А., Густав Г. А., Дуров О., Домава А. І., Дульський О., Долгова А. И., Єльнаді Б., Єфремов С., Євдокімов В.

Метою роботи є вивчення комплексу заходів, розроблених прокуратурою, спрямованих на виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень.

Предметом є заходи протидії корупційним проявам. Система заходів протидії корупції спрямована на зменшення її обсягів, зміну характеру корупційних проявів, обмеження впливу корупції на соціальні процеси, збільшення ризику для корупціонерів, усунення соціальних передумов корупції, причин та умов корупційних діянь, виявлення, припинення та розслідування проявів корупції, притягнення осіб, винних у вчиненні корупційних правопорушень, до юридичної відповідальності, поновлення законних прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення наслідків корупційних діянь, має здійснюватися відповідними суб'єктами і базуватися на певних засадах. Органи прокуратури з усією відповідальністю взялися до виконання покладених на них державою обов'язків щодо подолання корупційних явищ в суспільстві. [3, с.5-8]

Так, керівниками прокуратури вжито ряд першочергових організаційних і практичних заходів щодо впровадження в практичну площину положень нового антикорупційного законодавства:

Зокрема, ще до вступу в дію Закону, 21 червня 2011 року Генеральним прокурором України підписано наказ №10гн «Про організацію діяльності органів прокуратури у сфері запобігання і протидії корупції».

З працівниками прокуратури проведені навчально-методичні семінари з нового антикорупційного законодавства.

Крім того, органами прокуратури проведені на місцях координаційні наради керівників правоохоронних органів, на якій розглянуто питання щодо стану протидії кримінально караній корупції та про першочергові заходи з реалізації нового антикорупційного законодавства. Рішенням нарад узгоджені та затверджені організаційні і практичні заходи щодо підвищення координації та ефективності протидії корупції та запровадження у практичну діяльність вимог нового антикорупційного законодавства.

При цьому слід зазначити, що сьогодні в Україні не існує державного органу, для якого протидія з корупцією була б єдиною основною функцією діяльності.

На органи прокуратури, у відповідності з новим законодавством, покладено не тільки наглядову функцію, а й функцію спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції, який зобов'язаний безпосередньо виявляти, припиняти та розслідувати корупційні правопорушення. Нагляд за виконанням законів у сфері боротьби з корупцією здійснюється Генеральним прокурором України й уповноваженими ним прокурорами (ст. 17 Закону України "Про боротьбу з корупцією", ст. 1 Закону України "Про прокуратуру"). В органах прокуратури цю функцію здійснюють управління та відділи по нагляду за виконанням законів спеціальними підрозділами та іншими державними органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю та корупцією.[4,с.59-66]

При проведенні перевірок та в ході правозахисної діяльності органами прокуратури обласної та районної ланки виявляються та припиняються корупційні правопорушення, опротестовуються незаконні рішення, вносяться приписи та подання щодо усунення виявлених порушень закону, порушуються дисциплінарні та адміністративні провадження.

У випадку порушення кримінальної справи з ознаками корупції слідчими працівниками проводиться досудове слідство.[5,с.63-68]

Приклад: Законом передбачено, що посадові і службові особи органів державної влади, місцевого самоврядування, їх структурних підрозділів у разі виявлення корупційного правопорушення чи одержання інформації про вчинення таких протиправних дій працівниками відповідних органів державної влади, місцевого самоврядування чи юридичних осіб, зобов'язані в межах своїх повноважень ужити заходів щодо їх припинення та негайно письмово повідомити про це прокуратуру як спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції.

Отже, прийняття вище зазначеного закону суттєво підвищило ефективність боротьби правоохоронних органів з корупцією. Водночас з цією ж метою наукового дослідження потребують й інші проблемні аспекти протидії корупції не вирішені на законодавчому рівні, для зниження рівня якої необхідно:

- встановити відповідальність посадових осіб за прийняття незаконних колегіальних рішень;
- спростити процедуру проведення окремих слідчих дій стосовно суддів, які притягуються до кримінальної відповідальності;
- посилити відповідальність за корупційне правопорушення та поновити раніше діючу додаткову санкцію в Законі України „Про

боротьбу з корупцією” щодо звільнення на певний строк з посад службовців, які вчинили корупційні діяння;

- чітко визначити суму незаконної матеріальної винагороди чи інших благ, за незаконне отримання яких настає адміністративна або кримінальна відповідальність;

- створити на базі Департаменту інформаційних технологій МВС України інформаційної бази всіх виявлених корупційних правопорушень з відповідним поділом на структурні елементи та осіб, яких було притягнуто до відповідальності за такі правопорушення;

- розробити критерії ефективності здійснення протидії корупції та проведення профілактичних заходів.

Джерела:

1. Конституція України; Закон України "Про боротьбу з корупцією" від 05.10.95 р.; Закон України "Про організаційно - правові основи боротьби з організованою злочинністю" від 30.06.93 р. //Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/zakon/>;

2. Закон України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 року Відомості Верховної Ради України, 1991 р. - №11. – С. 11. Головкін О. Боротьба з корупцією – пріоритет на шляху зміцнення законності // Вісник прокуратури. – 2007. - №3. – С. 80 - 84.

3. Накази Генерального прокурора України: від 07.05.04 р. № 10 "Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів у сфері боротьби з корупцією"; від 19.09.05 р. № 3-гн „Про організацію прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів щодо захисту прав і свобод громадян, державних та публічних інтересів” //Офіційний сайт Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс].

4. Хавронюк М., Банчук О. „Імітація боротьби з корупцією передвиборча прикмета”// Інтернет - видання „ОРД” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ord-ua.com/2009/04/22/imitaciya-borotbi-z-korupciyeu-peredviborcha-prikmeta/>.

5. Мірошник П. І., Омельченко Г. Е., Хавронюк П. І. Коментарі до закону України «Про боротьбу з корупцією». – К.: «Бліц-інформ», 1996. – С. 76-80.

6. Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: Монографія. – К., 2001. – 304 с.; Мельник М. І. Корупція як соціальне явище// Підприємництво, господарство і право. – 2001. - №1. – С. 63-68.

ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУТУ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Бернацька Аліса Сергіївна

студентка Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

В Україні поняття ІСІ визначається як – корпоративний інвестиційний фонд або пайовий інвестиційний фонд.

З огляду на низький рівень розвитку фондового ринку, ІСІ стикаються з низкою специфічних проблем.

Чи не найбільша проблема, яка гальмує розвиток інституційних інвесторів в Україні в цілому та ІСІ зокрема – загальний стан розвитку фондового ринку, його інституційна незрілість.

Одна з основних проблем, яка не дозволяє в повній мірі використовувати інвестиційний потенціал ринку ІСІ – низький рівень диверсифікації активів, поінформованості населення про переваги ІСІ, а саме недостатня кількість консалтингових та інформаційних центрів, маркетингових фірм, які б надавали консультаційні послуги щодо розвитку фондового ринку в цілому та демонстрації позитивних прикладів діяльності ІСІ.

Суттєвою проблемою залишається методика коректної оцінки вартості чистих активів ІСІ. Діюче положення ДКЦПФР, що врегульовує дане питання, дозволяє компаніям досить довільно оцінювати чисті активи ІСІ, що знаходяться у них в управлінні, що в свою чергу, ще більше підриває довіру населення.

Невирішеним залишається питання оподаткування доходів від інвестицій в різні фінансові установи.

Серйозною проблемою на ринку спільного інвестування, є невизначеність державної політика в сфері рейтингування фінансових інструментів, їх емітентів, а також організацій, що надають фінансові послуги, що в свою чергу призводить до високого рівня монополізації ринку цих послуг і надання надмірних прав Державній комісії по цінних паперах та фондового ринку . На мою думку, доречно врегулювати ці питання на законодавчому рівні, по аналогії за законодавством США (Закон «Про усунення монополізації в кредитних рейтингових агенствах») аби практика показала, що це виправдано. Доцільно було б прийняття закону, в якому зазначалося б : змінити дозвільний порядок входження на ринок ІСІ рейтингових агентств на повідомний, і чітко саме законом прописані умови, яким повинні відповідати рейтингові агентства.

Я вважаю, доцільно вжити наступні заходи, що будуть спрямовані на розкриття та посилення інвестиційного потенціалу ІСІ:

- удосконалити інституційну складову ринку спільного інвестування, шляхом створення сприятливих організаційно-правових умов для суттєвого нарощення обсягів діяльності ІСІ, насамперед відкритих інвестиційних фондів, наповнення адекватним змістом діяльності венчурних фондів, появи та ефективному функціонуванні на ринку інвестиційних хедж-фондів, фондів прямих інвестицій і фондів, орієнтованих на інвестування в окремі класи фінансових інструментів (фондів акцій, фондів нерухомості, фондів боргових цінних паперів тощо);

- посилити контроль за діяльністю емітентів, обігу цінних паперів на організованому ринку, з метою підвищення якості активів;

- розширити інструменти для інвестування, доступних для ІСІ, зокрема впровадження повноцінних похідних цінних паперів;

- врегулювати питання щодо пільгового оподаткування інвесторів, що вкладають кошти в ІСІ на довгий термін, або зменшення ставки оподаткування інвестиційного доходу;

- вдосконалити методології розрахунку вартості чистих активів ІСІ;

- спростити процедуру оформлення придбання цінних паперів ІСІ;

- проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо популяризації серед населення України здійснення інвестицій в ринок ІСІ;

- лібералізації валютного регулювання у сфері діяльності ІСІ, зокрема шляхом скасування не виправданих обмежень на залучення коштів в іноземній валюті та здійснення інвестицій в іноземні цінні папери.

Таким чином, незавершеність процесу інституційного формування ринку ІСІ свідчить про неефективність, а за певними напрямками – й неможливість використання потенціалу цієї інституційної форми у після-кризовому відновленні фінансового сектору України і саме тому потребує удосконалення.

ПОНЯТТЯ «ВОДОГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ» ТА «ВОДОГОСПОДАРСЬКІ ПОСЛУГИ»: СПІЛЬНЕ І ВІДМІННЕ В ЗАКОНОДАВЧОМУ РЕГУЛЮВАННІ

Куценко Євгенія Миколаївна

*аспірантка ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім.
Вадима Гетьмана»*

Галузь економіки з водного господарства відіграє важливу роль в розвитку будь-якої країни та життєдіяльності її населення. В Україні

прийнято ряд нормативно-правових актів, які врегульовують сферу відносин з охорони, використання та відтворення водних ресурсів відповідно до мети, визначеної в ст. 2 Водного кодексу України. В сфері водного господарства створюються спеціальні організації, зокрема в складі Державного агентства водних ресурсів України, на яких покладається виконання ряду важливих відповідних завдань, проте в законодавстві відсутнє визначення понять як «водогосподарська діяльність», так і «водогосподарські послуги». Разом з цим, на практиці, відмічається погіршення стану водних ресурсів країни, низький рівень забезпечення потреб людини в якісній воді, зношеність водогосподарських систем, збитковість водогосподарських організацій тощо. Тому, актуальним є дослідження та визначення понять водогосподарської діяльності та водогосподарських послуг в законодавстві України.

Вивчення даної теми роботи в правовій літературі також є одним з нових завдань правового теоретика, оскільки поняття водогосподарської діяльності та відповідних послуг розглядається переважно в літературі з економіки природокористування та екології, що підтверджує практичну необхідність існування такої галузі діяльності та вкладення наукових основ в її зміст. Зокрема, виходячи з узагальнення змісту водного господарства, поданого в науковій літературі, водогосподарську діяльність здійснюють спеціальні організації з забезпечення населення водою на основі використання водних та водогосподарських об'єктів, а також з боротьби зі шкідливими діями вод.

Аналіз законодавства показує, що водогосподарська діяльність має основні ознаки господарської діяльності, визначеної в ст. 3 Господарського кодексу України: діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надавання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Так, в ст. 1 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» визначено поняття «виробництво питної води» – забір води з джерел питного водопостачання та доведення її якості до вимог на питну воду. Ширше визначення дається в наукових джерелах, де водогосподарське виробництво включає діяльність з охорони вод, забезпечення виробництва водою, запобігання шкідливій дії води, а також басейни річок та водогосподарські об'єкти: водосховища, споруди, прилади тощо [1, с. 171].

Правове регулювання водогосподарських послуг здійснюється за допомогою законів України «Про питну воду та питне водопостачання» та «Про надання житлово-комунальних послуг», Правил користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України, Правил приймання стічних

вод підприємств у комунальні та відомчі системи каналізації населених пунктів України та іншими актами законодавства. Зокрема, затверджено Перелік надання платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами та організаціями, що належать до сфери управління Державного комітету по водному господарству, на замовлення юридичних і фізичних осіб від 29.07.1999 р. № 1379 та Порядок надання платних послуг бюджетними установами й організаціями, що належать до сфери управління Державного комітету України по водному господарству, на замовлення юридичних і фізичних осіб від 21.05.2001 р. № 92/243/104 (зі змінами). Виходячи з аналізу, водогосподарська діяльність врегульовується законодавством, головним чином, в якості водогосподарських послуг. Проте, Водним кодексом України не визначається поняття «водогосподарські послуги» та не встановлюється їх основний перелік. Для порівняння, в ст.ст. 133 – 134 Водного кодексу Республіки Казахстан закріплено платні та безоплатні водогосподарські послуги. Вважаємо, у Водному кодексі України слід також визначити та передбачити перелік водогосподарських послуг та показати спільне і відмінне з галуззю водогосподарської діяльності.

Так, на нашу думку, водогосподарські послуги є видом чи формою водогосподарської діяльності, яка може також включати комплекс спеціальних робіт, здійснення виробництва тощо. Враховуючи узагальнення досвіду регулювання галузі водогосподарської діяльності в зарубіжних країнах [2, с. 64], водогосподарська діяльність є ширшим поняттям та включає також договірні відносини з державного замовлення, водопостачання, підряду, науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт тощо, а також недоговірні відносини в силу імперативного державного управління.

Загалом, різні види водогосподарської діяльності вказують на предмет водних відносин, сферу відповідальності і завдання водогосподарських організацій. Оскільки спеціальним об'єктом таких відносин виступає право використання водних ресурсів, в Водному кодексі України варто визначити і розмежувати поняття водогосподарської діяльності та водогосподарських послуг. Зокрема, водогосподарською діяльністю можна вважати діяльність з виробництва води, водопостачання, водозабезпечення та водовідведення на основі комплексного використання водних та водогосподарських об'єктів, а також з проектування, будівництва, експлуатації і ремонту водогосподарських об'єктів, боротьби зі шкідливими діями вод тощо, що здійснюється шляхом виконання спеціальних робіт, надання водогосподарських послуг або іншим чином в порядку, визначеному законодавством.

Література:

1. Хвесик М.А. Продуктивність водоресурсних джерел України: теорія і практика: Монографія /М.А. Хвесик, І.Л. Головинський, О.В. Яроцька; Рада по вивч. продукт.сил України. - К., 2007. – 411 с.
2. Инструментальный ящик. Интегрированное управление водными ресурсами. Русская версия 2 [электронный ресурс] / Global Water Patnership. – Режим доступу - <http://www.gwptoolbox.org/>

**ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ОДИН ІЗ
ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

Рудник Тетяна Вікторівна

кандидат юридичних наук, доцент кафедри комерційного права

Київського національного торговельно-економічного університету

Найбільшим пріоритетом в соціально-економічному розвитку суспільства і держави в сучасних умовах стає творча, інтелектуальна діяльність, результати якої потребують належної правової охорони та захисту. Захист права інтелектуальної власності є одним із основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України, що визначається в Законі України «Про основи національної безпеки» [1]. Ефективність захисту прав інтелектуальної власності залежить від досконалості законодавства, створення і дієвості національної системи охорони та захисту цих прав.

Важливим етапом становлення національного законодавства у сфері інтелектуальної власності стало прийняття Цивільного кодексу України 16 січня 2003 р. (далі – ЦК України), в якому відноsinам інтелектуальної власності присвячена окрема четверта книга. І, як зазначає О. Підпригора: «Книга «Право інтелектуальної власності» максимально наблизилася систему правової охорони інтелектуальної творчості в Україні до світових стандартів» [2, с. 315].

Однією з умов вступу України до Європейського Союзу (ЄС) є приведення національного законодавства у відповідність до міжнародно-правових стандартів. Зокрема у 2004 році прийнятий Закон «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС», у 2005 році – План дій «Україна – ЄС», керуючись цим, Україна має привести рівень захисту прав інтелектуальної власності до європейського, створити дієве законодавство, ефективні механізми захисту порушених прав. Особливе місце в забезпеченні захисту прав інтелектуальної власності відведено Угоді по торговельним аспектам права інтелектуальної власності (ТРИПС). Ця угода є загально визнаним правовим стандартом країн ЄС щодо забезпечення належного захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності [3].

Безперечно, питання захисту права інтелектуальної власності потребують ретельного наукового дослідження, це стосується як законодавства, так і практики його застосування. Можна погодитися з тим, що система охорони прав інтелектуальної власності загалом відповідає міжнародним стандартам і забезпечує належну охорону його

об'єктів. Однак, це не можна сказати про систему захисту цих прав, яка і досі залишається неефективною.

Не дивлячись на спроби врегулювати питання захисту права інтелектуальної власності на законодавчому рівні, в Україні залишаються невирішеними багато проблем в цьому напрямку. Серед них варто виділити: поширення негативних тенденцій, спрямованих на порушення авторського права, правова невизначеність багатьох ключових понять (наприклад, понять, що стосуються мережі Інтернет); відсутність контролю щодо збору, розподілу та виплати авторської винагороди з боку державних органів; не забезпеченим на належному рівні залишається механізм захисту особистих немайнових прав інтелектуальної власності [4, с. 208, 210]; відсутність дієвих механізмів захисту авторського права, належного рівня відповідальності правопорушників; нормативна база в Україні не встигає за розвитком відносин у сфері комп'ютерного програмування, технологій; відсутня єдина система захисту прав суб'єктів промислової власності; існують проблеми забезпечення доказів при поданні позову про порушення прав інтелектуальної власності.

На думку, М. Мельникова, законодавець має підвищити рівень покарань за кримінальні злочини у даній сфері залежно від рівня суспільної небезпеки, а також уряд активними діями має довести суспільству, що він потуратиме порушенням прав у цій сфері [5, с. 73]. Можна частково погодитися з такими висновками, адже, одним тільки підвищенням рівня кримінальних покарань не вирішити проблеми в сфері інтелектуальної власності. Необхідно комплексно підходити до цього. Заслуговує на увагу думка, що стимулом для активізації будь-яких напрямів творчості в кожній країні є ефективно функціонуюча державна система правової охорони інтелектуальної власності, що, в першу чергу, характеризується дієвим захистом інтелектуальної власності [6].

Отже, належний правовий захист прав інтелектуальної власності залежить від стану законодавства України, приведення його у відповідність до міжнародно-правових стандартів, вирішення проблеми їх практичної реалізації, узгодженості між нормативно-правовими актами, недосконалості механізму захисту, ефективної боротьби з правопорушеннями. Вважаємо, що необхідна розробка більш чітких процедур застосування норм в сфері інтелектуальної власності, захисту цих прав; заслуговує на увагу пропозиція прийняти єдиний кодифікований акт для регулювання відносин інтелектуальної власності; потребують більш повного правового регулювання окремі об'єкти права інтелектуальної власності (комп'ютерні програми, раціоналізаторські пропозиції).

Література:

1. Закон України від 19 червня 2003 р. «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст.351.
2. О. Підпригора Основні новели четвертої книги Цивільного кодексу України // Вісник Львівського університету. Серія юридична, 2004. – Вип. 39. –С. 315-318.
3. Угода по торговельним аспектам права інтелектуальної власності від 15.04. 1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=981_018
4. Особисті немайнові права інтелектуальної власності творців: [монографія] / за заг. ред. В. В. Луця. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 256 с.
5. Мельников М. Піратство як злочин у галузі авторського права і суміжних прав: погляд на проблему // Право України, 2003. – № 4. – С.72-75.
6. М.Паладій Державна підтримка інтелектуальних досягнень нації – шлях до економічного і соціального розвитку України // Інтелектуальна власність. – 2006. – № 5. – С.4

ЗМІСТ

Теорія та історія держави і права. Історія політичних і правових вчень. Філософія права

Гриценко Марія Юріївна ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ПРОЦЕСІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ В ВИЩИХ ЮРИДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ ТА США: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ЇХ ВИРІШЕННЯ3

Киндюк Борис Владимирович ПРАВОВЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ОСНОВЫ РЕАЛИЗАЦИИ «СТАЛИНСКОГО ПЛАНА» ПРЕОБРАЗОВАНИЯ ПРИРОДЫ В СФЕРЕ ЛЕСОВОДСТВО НА УКРАИНЕ8

Майка Максим Борисович ВПЛИВ ЗВИЧАЄВОГО ПРАВА НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ10

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

Малишкіна Наталя Олегівна КОНСТИТУЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ.....13

Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право

Вахонєва Тетяна Миколаївна, Сила Марія Володимирівна ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ СУМІЖНИХ ПРАВ.....15

Ковальчук Ярослав Вадимович МОМЕНТ ВСТАНОВЛЕННЯ ПЕРЕЛІКУ СПАДКОЄМЦІВ, ЯКІ МАЮТЬ ПРАВО НА ОBOB'ЯЗКОВУ ЧАСТКУ В СПАДЩИНІ.....19

Короєд Сергій Олександрович ЗАКОННІСТЬ І ОБҐРУНТОВАНІСТЬ ЯК КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПОЗОВНИХ ВИМОГ.....23

<i>Мазяр Ольга Миколаївна</i> ПРАВО ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НА ЖИТТЯ: СУТЬ, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ, СПІВВІДНОШЕННЯ З НОРМАМИ МОРАЛІ.....	27
<i>Приймак Оксана Вікторівна</i> СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ.....	30
<i>Слободянюк Сергій Олександрович</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕЄСТРАЦІЇ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО В КРАЇНАХ АНГЛО- АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ (НА ПРИКЛАДІ США ТА КАНАДИ).....	34
<i>Сметанюк Володимир Богданович</i> ПЕРША РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ІНСТИТУТУ СУДОВИХ ПОВІСТОК В ЦИВІЛЬНО- ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.....	39
Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право. Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право	
<i>Безпалько Сергій Вікторович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ.....	43
<i>Безпалько Сергій Вікторович</i> ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ В УКРАЇНІ.....	44
<i>Калініна Аліна Владиславівна</i> ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ПРОФІЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ.....	46
<i>Кучинська Оксана Петрівна</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ З ПРАВ ЛЮДИНИ.....	47
<i>Кучинська Ольга Анатоліївна</i> СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ОСНОВА ПРАВАЗАСТОСОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	52
<i>Леонідова Олена Олексіївна</i> ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИГЛЯДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	55

<i>Марків Іван Степанович</i> ОБШУК ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ ТА БОЄПРИПАСАМИ.....	57
<i>Марків Іван Степанович</i> ВИЇМКА ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ ТА БОЄПРИПАСАМИ.....	58
<i>Пчеліна Оксана Василівна</i> ЩОДО ТЕОРЕТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ОСНОВ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗБРОЄЗНАВСТВА.....	60
<i>Самохін Олексій Юрійович</i> ПРОТИДІЯ РОЗСЛІДУВАННЮ НЕЗАКОННОГО НАРКОБІЗНЕСУ.....	62
<i>Соловей Галина Василівна, Теремецький Владислав Іванович</i> ПРИНЦИП ПРЕЗУМЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ В ПРОЕКТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	63
<i>Сулейманова Зейнеп Ресульївна</i> ТАКТИЧНА ОПЕРАЦІЯ «ВСТАНОВЛЕННЯ ЗЛОЧИНЦЯ ТА КАНАЛІВ НАДХОДЖЕННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ».....	65
<i>Сулейманова Зейнеп Ресульївна</i> ВИКРИТТЯ ФАКТІВ НЕЗАКОННОГО ОТРИМАННЯ ЛІКАРСЬКИХ НАРКОТИКОМІСНИХ ПРЕПАРАТІВ ЗА ПІДРОБЛЕНИМИ РЕЦЕПТАМИ.....	67
<i>Таран Олена Вікторівна</i> ВІДТВОРЕННЯ ОБСТАНОВКИ І ОБСТАВИН ПОДІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОРУШЕННЯМ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ.....	68
<i>Узунова Оксана Василівна, Мойсейченко Роман Васильович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ ОСНОВУ МІЖВІДОМЧИХ ДОГОВОРІВ УКРАЇНИ З КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	70
<i>Янюк Олена Віталіївна</i> КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО НАРКООБІГУ.....	72

Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Муніципальне право

- Волкова Анастасія Олександрівна* ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ В ЗАКОНІ УКРАЇНИ «ПРО ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ».....75
- Книш Валентин Іванович* ЩОДО ПОВОДЖЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ З ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ ПІД ЧАС ЧЕМПІОНАТУ ЄВРОПИ З ФУТБОЛУ У 2012 РОЦІ.....77
- Корольов Віктор Володимирович, Алексєєва Наталія Андріївна* ПІДВІДОМЧІСТЬ ТА ПІДСУДНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ: ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ.....79
- Матвієнко Павло Дмитрович* СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....80
- Пчелін Віталій Борисович* ЩОДО НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....82
- Семіног Оксана Олександрівна* ДОСВІД РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПАСПОРТНО-ВІЗОВОГО РЕЖИМУ.....84
- Співак Марина Вікторівна* ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ: АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.....86
- Юшкевич Олена Геннадіївна* ЗАСАДИ ДЕЛЕГУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФУНКЦІЙ ОРГАНАМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....89

Трудове право та право соціального забезпечення

- Осадько Олександр Олексійович* ПРОБЛЕМИ ТЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ПРАЦЮ УКРАЇНИ.....92

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

<i>Oleksandra Chornous</i> SOME ASPECTS OF PREVENTING ENVIRONMENTAL EFFECTS OF PRODUCTS DEMANDING MORE RESPONSIBILITY	95
---	----

Фінансове право. Банківське право

<i>Крамар Уляна Петрівна</i> ПРОКУРАТУРА ЯК ОДИН ІЗ УПОВНОВАЖЕНИХ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....	99
--	----

Господарське право. Господарське процесуальне право

<i>Бернацька Аліса Сергіївна</i> ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУТУ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ.....	103
---	-----

<i>Куценко Євгенія Миколаївна</i> ПОНЯТТЯ «ВОДОГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ» ТА «ВОДОГОСПОДАРСЬКІ ПОСЛУГИ»: СПІЛЬНЕ І ВІДМІННЕ В ЗАКОНОДАВЧОМУ РЕГУЛЮВАННІ.....	104
--	-----

Право інтелектуальної власності та його захист. Інформаційне право

<i>Рудник Тетяна Вікторівна</i> ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	108
---	-----

**Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними
юридичними напрямками**

Тенденції розвитку юридичної науки: проблеми та досягнення

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

www.lex-line.com.ua
Юридична лінія

11 жовтня 2011 р.

Підписано до друку 18.10.2011
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 60 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99, 063 300 86 72
E-mail: tooums@ukr.net